

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Katedra politologie, obor politologie

Rigorózní práce

**Síly rychlé reakce NATO:
vznik, vývoj a problémy konceptu**

(NATO Response Force:
origins, development and challenges of the concept)

Petr Zlatohlávek

Praha 2007

Univerzita Karlova v Praze
Knihovna společenských věd
Praha 5 - Jinonice

F/08/12

Prohlašuji, že jsem rigorózní práci „Síly rychlé reakce NATO: vznik, vývoj a problémy konceptu“ vypracoval samostatně a s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Praze, dne 15. 9. 2007

Petr Zlatohlávek

Poděkování

Práci o Silách rychlé reakce NATO by se mi nepodařilo realizovat bez vstřícné spolupráce několika osob.

Nejprve bych chtěl poděkovat řediteli Informačního centra o NATO a předsedovi sdružení Jagello 2000 Zbyňku Pavlačíkovi, bez jehož podnětů a vstřícnosti by k sepsání této práce nedošlo.

Při procesu vzniku byly neocenitelným zdrojem rozhovory se zástupci aliančních velitelství, mezi nimiž bych rád vyzdvihl vstřícnost plukovníka Klause Bückleina a jeho týmu PIO na velitelství JFC HQ Brunssum, bez jejichž ochoty a profesionálního přístupu by bylo těžké se k potřebným informacím dostat.

Velmi si vážím času a hodnotných připomínek zástupce náčelníka Generálního štábu Armády České republiky, generálmajora Ing. Josefa Prokše.

Děkuji také Mgr. Janu Jirešovi z Ústavu politologie FF UK, jehož věcné konzultace mi pomohly přidat do práce další hlediska a upravit celkové vyznění textu.

Za revize, korektury a množství připomínek k textu bych také velmi rád poděkoval Ing. Ivanu Zítovi a Mgr. Hubertu Guzikovi.

1.	ÚVOD.....	8
2.	PŘEDPOKLADY VZNIKU SIL RYCHLÉ REAKCE NATO	11
2.1	BEZPEČNOST: REDEFINICE POJMU	11
2.2	ATLANTICKÝ KLÍN	13
2.3	ATLANTICKÝ KLÍN A JAK HO VYRAZIT / PŘES WASHINGTON CESTA NEVEDE	17
2.4	NA CESTĚ KU PRAZE	19
2.5	PROČ SE NÁPAD S NRF ZALÍBIL AMERIČANŮM?	21
2.6	PROČ BY SE NÁPAD S NRF MOHL LÍBIT I EVROPANŮM?.....	23
2.7	„NEČEKÁTE TO, ALE MÁME PRO VÁS TAKOVÝ NÁVRH“.....	26
3.	NRF SE ROZJÍŽDÍ: OD SUMMITU NATO V PRAZE AŽ K PRVNÍM OPERACÍM	28
3.1	CO TO VLASTNĚ JE / SÍLY RYCHLÉ REAKCE NATO	30
3.2	A K ČEMU NÁM TO BUDE / MISE NRF	32
3.3	PŘESNĚJŠÍ OBRYSY	34
3.3.1	<i>Dvě šťastná rozhodnutí</i>	34
3.3.2	<i>Z čeho se skládají NRF.</i>	35
3.3.3	<i>Rotační struktura a cvičení.</i>	36
3.3.4	<i>Velení</i>	38
3.3.5	<i>Schvalování nasazení a finance.</i>	40
3.3.6	<i>„Velké nadšení u stolu“</i>	41
3.4	NA CESTĚ K POČÁTEČNÍM OPERAČNÍM SCHOPNOSTEM.....	42
3.4.1	<i>Od myšlenky ke skutečné jednotce.</i>	42
3.4.2	<i>První smyšlené útoky ve fiktivních státech.</i>	44
3.4.3	<i>„Když ji nepoužíváte, je k ničemu“ / První nasazení NRF</i>	45
3.4.4	<i>„Rumsfeld feels very good“ / NRF dosahují IOC</i>	47
3.5	PLNĚ OPERAČNÍ SCHOPNOSTI NA DOSAH? / PRVNÍ OPERACE NRF	49
3.5.1	<i>NRF poprvé v akci: kvůli Katrině.</i>	49
3.5.2	<i>O měsíc později: druhá aktivace NRF.</i>	51
3.5.3	<i>Poslední krok na cestě k FOC: Steadfast Jaguar</i>	52
3.5.4	<i>Summit NATO v Rize: Napětí do poslední chvíle</i>	54
4.	VÝZVY PŘED NRF / PROBLÉMY	58
4.1	NEDOSTATEČNÝ POČET JEDNOTEK	58
4.2	ŠPATNÝ SYSTÉM FINANCOVÁNÍ	61
4.3	NRF VERSUS ERRF?	63
4.4	ROZHODOVACÍ PROCES / POLITICKÉ SCHVALOVÁNÍ NASAZENÍ	65
4.5	NESHODY OHLEDNĚ ÚČELU / KAM NRF VLASTNĚ POSLAT?.....	67
4.6	S USA NA VĚČNÉ ČASY? / OPERAČNÍ SCHOPNOSTI A TECHNOLOGIE PRO NRF	69
4.6.1	<i>Strategická přeprava</i>	69
4.6.2	<i>Systematické sledování bojiště / Ground Surveillance</i>	70
4.6.3	<i>Logistika na bojišti.</i>	72
4.6.4	<i>Capabilities gap a interoperabilita</i>	73
4.7	JDE NÁM TO?.....	74
5.	ČESKÁ REPUBLIKA A NATO / ZAPOJENÍ AČR DO NRF	77
5.1	TRADICE ČESKÉHO CHEMICKÉHO VOJSKA	77
5.2	ČEŠTÍ PROFESIONÁLOVÉ V NRF	78
5.3	PRVNÍ OPERACE V RÁMCI NRF	80
5.4	ZAPOJÍTE SE, NEBO NE? / POTŘEBA DLOUHODOBÉHO PLÁNOVÁNÍ	81
5.5	CHEMICI, CIMIC A OPĚT CHEMICI	83
5.6	STÁLE CHEMICI? / VÝHLED DO BUDOUCNA	84
5.7	KDO O TOM ROZHODUJE? / PRÁVNÍ A FORMÁLNÍ ASPEKTY	86
5.8	KOLIK TO STOJÍ? / FINANČNÍ ASPEKTY	87
5.9	SOUSEDÉ V NRF: SLOVENSKO A NĚMECKO.....	89
6.	ZÁVĚR	92
7.	PŘÍLOHY	97
	PŘÍLOHA I - BIBLIOGRAFIE	97
	PŘÍLOHA II - CHRONOLOGIE	103
	PŘÍLOHA III - PŘEHLED NASAZENÍ JEDNOTEK NRF	105
	PŘÍLOHA IV - SLOVNÍK ZKRATEK A POJMŮ	106

1. Úvod

Ačkoli se členské země NATO občas ne zcela shodnou ohledně nevhodnějších způsobů, jak reagovat na nové bezpečnostní hrozby, všechny se shodují na tom, že tyto hrozby mohou pocházet i z oblasti mimo euroatlantický prostor a že nemohou být zvládnuty (...) spoléháním na obranné struktury, které byly určeny k řešení konvenčních vojenských konfliktů.

NATO v 21. století¹

V mezinárodní organizaci, která má za sebou téměř šedesát let působení při zajišťování bezpečnosti svých členů, postupné rozšíření z tuctu na dvacet šest členských zemí, v níž jsou spojeny země tří kontinentů a ve které se rozhoduje výhradně na základě shody všech, není prosazení změny zrovna lehkým úkolem. Při řešení každé otázky, každého problému je potřeba souhlasu všech, od těch největších a nejsilnějších až po ty nejmenší a relativně nejslabší. Ovšem jakkoli obtížné dosažení konsenzu je většinou pouze začátkem řešení. Pokud po takovém jednání nenásleduje akce nebo minimálně jasná a důvěryhodná demonstrace odhodlání k akci, nemusí být ani ten nejlépe vyjednaný konsenzus zárukou úspěšného řešení.

I když cíl a smysl Organizace Severoatlantické smlouvy (*North Atlantic Treaty Organization* – NATO) zůstávají od doby jejího vzniku stále stejné – tedy zajištění bezpečnosti a svobody zemí, jež v sobě sdružuje – mění se hrozby, kterým musí čelit. V minulém století byl pro NATO jasnou hrozbou sovětský režim a NATO bylo připraveno a mělo prostředky k tomu, aby hrozbě tohoto druhu dokázalo úspěšně čelit. A nakonec studenou válku vyhrálo. V novém století se objevily hrozby nové, z nových směrů a jiných míst. Před těmito hrozbami je potřeba se bránit novými způsoby. Jak je patrné z úvodní citace, v tomto bodě se všichni členové NATO shodují: nové hrozby přichází i odjinud než z Evropy a Severní Ameriky a studenoválečnými prostředky se jim lze bránit jen stěží.

Skutečná výzva pro NATO přichází až v momentě, kdy je nutné se shodnout na tom, *jak konkrétně* tedy reagovat na nové bezpečnostní hrozby. Nebude-li mít Aliance k dispozici vhodné a efektivní prostředky, tak na tyto hrozby nedokáže reagovat, i kdyby členské země dosáhly libovolného počtu konsenzů.

---

¹ *NATO v 21. století*. (2004) Brussels: NATO PDD

Tato práce mapuje jeden z významných způsobů reakce na hrozby 21. století, na němž se všichni členové NATO shodli. Ale nejen to. Po konsenzu následovala na tak letitou a mnohočlennou organizaci až neuvěřitelně rychlá akce a jeden z hlavních nástrojů NATO na řešení nových krizí byl na světě – Síly rychlé reakce NATO (*NATO Response Force* – NRF). Cílem této práce je Síly rychlé reakce představit a na jejich příkladě demonstrovat, jakým způsobem se Severoatlantická aliance konkrétně vypořádává s výzvami nového století.

Považuji za důležité podtrhnout, že v případě vytváření NRF se jedná o *jeden* ze způsobů přeměny NATO, resp. o přeměnu pouze jednoho ze způsobů, jak dosáhnout vytčených cílů. Dalšími základními pilíři existence NATO jsou vzájemné konzultace, posilování partnerství, odstrašování či krizové řízení. Vytvoření nových jednotek není samozřejmě všelékem a dostatečnou reakcí na změny v bezpečnostním prostředí poslední doby, ale je jeho nedílnou součástí.

První polovina práce, kterou je možné označit za historicko-normativní a tvoří ji kapitoly 2 a 3, odpoví na otázky ohledně předpokladů a podmínek vzniku NRF, tedy v jaké době a proč vznikají. Posléze se zaměříme na postup, kterým byly vytvořeny, a na konec si jejich koncept podrobně představíme.

Druhá polovina práce je částí analytickou a zabývá se již konceptem NRF v praktické rovině. Nejprve prozkoumáme některá specifika těchto nových sil, která zatím brání jejich plnému využití (kapitola 4). Úplně nakonec pak zjistíme a zhodnotíme, jak se do NRF zapojuje Česká republika, a zmíníme pro srovnání zapojení také našich geografických sousedů (kapitola 5).

V průběhu celé knihy budeme také věnovat zvláštní pozornost tomu, jakou roli při vzniku a fungování NRF hrají Spojené státy americké, a to nejen na té nejvyšší, vládní úrovni, ale i prostřednictvím akademických institucí a vojenských představitelů.

Vzhledem k relativní čerstvosti konceptu NRF nejsou dostupné informační zdroje příliš rozsáhlé. Při zpracování text autor nicméně usiloval o rovnováhu tří základních zdrojů informací: vojenských, politických a akademických. Hlavními primárními

zdroji byly tiskové zprávy, publikace a prezentace NATO a ministerstev obrany konkrétních aliančních zemí, stejně jako rozhovory autora s představiteli NATO a aliančními veliteli na operační i taktické úrovni provedené během roku 2006. Politické názory jsou zaznamenány zejména z médií (denní tisk, internetová média) a tiskových materiálů vybraných vlád. Na akademické úrovni byly důležitým zdrojem články v odborných periodikách, dále pochopitelně materiály autorů z americké *National Defense University*, z níž idea NRF vzešla, i jiných výzkumných institucí (*Atlantic Council of the United States*, *RAND*, *Royal United Services Institute for Defence and Security Studies*). Jelikož jsou NRF poměrně novým tématem, byly neocenitelným zdrojem informací také studijní výzkumné práce mladých vědců (*U.S. Naval Postgraduate School*, *Erasmus Universiteit Rotterdam*, aj.).

I přes velkou snahu převádět maximum anglických termínů do češtiny jsou v textu vždy zachovány i anglické verze názvů (jednotek, velitelství atp.), protože ty se používají v NATO/NRF jako výchozí a navíc u většiny z nich ani ustálený český ekvivalent neexistuje. Tam, kde je to možné, jsou české překlady uváděny alespoň pro základní přehled, v některých případech jsou nicméně udávány pouze názvy anglické.

Všechny odkazy na internetové zdroje, uvedené v této práci, jsou přístupné a funkční k 31. srpnu 2007.

2. Předpoklady vzniku Sil rychlé reakce NATO

Důvody zahájení rozsáhlé transformace Severoatlantické aliance na přelomu 20. a 21. století a zároveň tedy vytvoření Sil rychlé reakce NATO lze vystihnout zřetelněji, pokud se nejprve podíváme na proměny mezinárodního bezpečnostního prostředí posledních zhruba dvou dekád. Stejně tak můžeme díky tomuto letnému pohledu zpět předpokládat – a posléze tedy i lépe postihnout – překážky, které se komplexnímu procesu přeměny NATO této doby stavěly a nadále staví do cesty. Některé z těchto překážek vyplývají z rozdílných historických daností různých členských zemí NATO, některé mohou být výsledkem ekonomických podmínek a jiné jsou zase jednoduše diktovány aktuálním vývojem mezinárodních i národních událostí.

Proto se nejdříve zmíníme o politických, hospodářských i technologických okolnostech, jež na jedné straně vyvolávaly proměnu bezpečnostního prostředí – a tedy potřebu reformy jak národních ozbrojených složek, tak celé Aliance – a které na druhé straně vedly k vynoření překážek, které se před členskými zeměmi NATO díky potřebě reagovat na probíhající změny rázně objevily.

2.1 Bezpečnost: redefinice pojmu

Po skončení studené války se Severoatlantická aliance poprvé od svého vzniku v roce 1949 ocitla v situaci, kdy musela nově definovat svoji existenci a význam v nových mezinárodně-politických a bezpečnostních podmínkách. Když NATO v polovině 20. století vznikalo, vznikalo jako reakce demokratických západoevropských států a jejich severoamerických spojenců na tehdejší rozpínavou politiku Sovětského svazu. Pokud se tehdy uvažovalo o vojenském střetu, měl by vzhledem k technologickým a geopolitickým reáliím formu konvenčního boje. Aby na něj byla Aliance připravena, tak podobně jako Sovětský svaz vybudovala rozsáhlou konvenční armádu. Případná hrozba i forma boje tak byly zřejmé: mráz přicházel z východu a bojovalo by se zejména prostřednictvím velkých počtů vojáků, tanků a bojových letadel. Mít dostatek těchto prostředků povětšinou také znamenalo být schopen zajistit svou bezpečnost.

Jenže s rozpadem Sovětského svazu, Varšavské smlouvy a s pádem berlínské zdi se Západ – ztělesněný Spojenými státy americkými a potažmo celou Severoatlantickou aliancí – stal ve studené válce jednoznačným vítězem. NATO přišlo o svého úhlavního nepřítele a obrovské konvenční armády ztratily smysl. Objevily se naopak nové hrozby, na něž ovšem byla nepružná armáda – vybavená na konvenční válku – krátká. Vlastní pojem „bezpečnosti“ se problematizuje, prostředky k jejímu zajištění se mění a lze dokonce říci, že armádní síla přestává být určována pouze kvantitou, zásadnější roli při rozvoji vojenských schopností začíná hrát kvalita.

Další zlom ve vývoji mezinárodního bezpečnostního prostředí nastal o dekádu později. Jsou jím teroristické útoky na USA v září 2001, jimiž tak rázně začalo třetí tisíciletí a které zvýraznily rysy nových rizik: nejen že nepřítel již nebyl a není tak snadno politicky a geograficky označitelný (jako byl Sovětský svaz), ale s nečekanou naléhavostí se objevily nové problémy, zejména mezinárodní terorismus, který se zvláště ve spojení s šířením zbraní hromadného ničení stává bezpečnostním tématem číslo jedna. V budoucnu se k potenciálním rozbuškám na poli mezinárodní bezpečnosti přidají možná také chudoba, nedostatek vody a přírodních zdrojů či ohrožení energetické bezpečnosti.

Jen z tohoto prostého výčtu možných rozbušek jasně vysvítá, že „bezpečnost“ již neznamená jen schopnost odrazit od svých hranic útok konvenčních armád, jakkoli stále neopominutelnou. K zajištění „bezpečnosti“ v novém tisíciletí bude potřeba schopnost včas reagovat na hrozby jak vojensko-technologické (útok sofistikovanými zbraněmi např. v rukou teroristů), tak ale také energetické (zajištění bezpečnosti dodávek ropy, elektrických sítí atp.) či sociálně-politické (nevyzpytatelnost nestálých režimů, chudoba zemí třetího světa, která může sloužit jako podhoubí pro teroristické organizace,...).

Tyto hrozby jsou ve svém důsledku stejně reálné, jako byly ty studenoválečné, a má-li Severoatlantická aliance v novém prostředí obstát, dokázat na tyto hrozby reagovat a nadále být garantem svobody a bezpečnosti svých členů, jak stojí ve Washingtonské smlouvě, musela se začít transformovat.

Přeměna NATO se odehrávala již během devadesátých let 20. století, tedy zároveň se zmíněnou proměnou bezpečnostního prostředí. Aliance v té době reformuluje své úkoly a způsoby jejich dosažení. Jak vyplývá z prvních dokumentů schválených po konci studené války (např. Strategická koncepce NATO z roku 1991), NATO začíná klást větší důraz právě na politické, ekonomické, sociální a enviromentální otázky, jejichž vliv na zajištění bezpečnosti rychle zesiluje. Narůstá význam konzultací, a to zejména se zeměmi, které nejsou členy NATO. Aliance navazuje množství více či méně institucionalizovaných partnerství především s Ruskem a Ukrajinou, ale také s desítkami dalších zemí, od nichž si slibuje stabilizaci mezinárodního prostředí, rozvoj spolupráce a oslabení případných hrozeb. Nepřehlédnutelným aspektem se stává bouřlivý rozvoj technologií, které na jedné straně zefektivňují prostředky ochrany, na druhou stranu dávají případným útočníkům k dispozici dostupné a účinné zbraně.

Zajištění bezpečnosti se tak stává komplexním úkolem, zahrnujícím v sobě faktory vojenské i nevojenské, od zásahů silou při krizovém řízení až po humanitární a záchranné mise, od výměny informací a vzájemných konzultací až po reformy a modernizace armád. Narůstají tedy i nároky kladné na ozbrojené složky jednotlivých zemí, na jejich schopnosti a vybavení, stejně tak jako se rozšiřuje spektrum úkolů, k nimž může být NATO povoláno.

Nicméně jak jsme již předeslali, tato práce se v této široké problematice podrobně zaměří toliko na jeden ze způsobů, jimiž se NATO transformuje na nové bezpečnostní prostředí, a to konkrétně na modernizaci vojenských schopností, které zůstávají jedním z pilířů úspěšného fungování jakékoli vojenské aliance.

2.2 Atlantický klín

Hlavním vítězem studené války byly Spojené státy americké, které se prozíravě nenechaly ukolébat nově nabytou pozicí světového hegemona a hned v 90. letech 20. století se pustily do transformace své armády. Jednak pod vlivem měnící se bezpečnostní situace a jednak na základě zkušeností získaných v operacích na sklonku století (konflikt v Perském zálivu, operace v Somálsku či na Balkáně) se Spojeným státům během zhruba jedné dekády podařilo vybudovat armádu připravenou na výzvy 21. století: počet jednotek se snížil, zato jsou mnohem lépe

technologicky vybavené a mohou být rychle přepraveny a nasazeny v podstatě kdekoli na světě.²

Ukázkou těchto moderních jednotek americké armády jsou expediční brigády námořní pěchoty (*Marine Expeditionary Brigades*). Jednu takovou Pentagon sestavil v rámci reakce na teroristické útoky na USA v září 2001, a to velmi rychle: připravena byla hned následující měsíc, v říjnu 2001. Tato jednotka byla určena na protiteroristické akce: dokonale technologicky vybavená (včetně chemicko-biologické jednotky), specificky vycvičená, flexibilní a expediční síla ve vysoké pohotovosti (připravena rychle zasáhnout prakticky kdekoli).³

I když na přelomu tisíciletí měly Spojené státy americké a Evropa za sebou přes půl století sdílení společných hodnot a posilování vzájemných bezpečnostních vztahů, a to nejen v rámci Severoatlantické aliance, konec studené války a rozdílné zkušenosti během několika let poté nejen obnovily a zdůraznily rozdíly mezi Evropou a Amerikou, ale navíc přinesly nové problémy.

K hlubšímu vražení klínu do transatlantické vazby přispělo v širším kontextu to, že názory Evropy a USA se začaly výrazněji rozcházet i v otázkách nevojenských. Kromě odlišné míry obav o svou bezpečnost a rozdílných pohledů na její zajištění se objevily rozdílné názory i v ekonomických otázkách či ohledně globálního oteplování. Neshoda panuje i v přístupu k otázce Iráku, Íránu nebo Číny.

Nicméně v oblasti zajišťování bezpečnosti je tento klín nejzřetelnější. Nutnost změny strategie zajišťování bezpečnosti v novém tisíciletí – tedy přesun od statické, studenoválečné obrany svého území a na svém území k obraně počítající s hrozbami asymetrickými, vznikajícími v geograficky sice vzdálenějších oblastech, ale schopné bezprostředně ohrozit území Západu – byla Spojeným státům zřejmá díky jejich poloze a historické zkušenosti mnohem dříve. Pro Evropu bylo uvažování tohoto typu dlouho cizí a reforma jejích armád, pokud vůbec začala, se rozjížděla mnohem

---

² Branin 2004: 9

³ Konkrétně šlo o 4. expediční brigádu námořní pěchoty USA (4MEB), která byla v pohotovosti od října 2001 do února 2006, kdy byla deaktivována. Viz také <http://www.lejeune.usmc.mil/mcb/4mcb.asp>.

pomaleji. Rozdíly mezi potřebami, jimž musely ozbrojené složky odpovídat dříve a dnes, jsou názorně uvedeny v obrázku 1.

Otázkou tedy bylo, jak přesvědčit země starého kontinentu, aby začaly přinejmenším uvažovat o potřebě změny myšlení a strategie, tedy o případném vysílání svých vojáků i za hranice členských zemí NATO (tzv. operace *out-of-area*) a do celého spektra různých misí (např. protiteroristické akce, přímé intervence či vynucování míru). Američané se totiž začínali stále více obávat, že Evropa se bude nadále zaměřovat na potřeby 90. let, tj. poskytování poměrně velkého počtu stabilizačních jednotek *po konfliktu*, a bude tak ignorovat nové hrozby způsobené právě terorismem a šířením zbraní hromadného ničení.⁴

Změněný důraz na schopnosti ozbrojených sil:	
20. století	21. století
statická	polyblivá
reaktivní	pro-aktivní
regionální	globální
velikost	flexibilita
výdrž	přesnost
jednoúčchá logistika (= z jednoho místa)	integrovaná logistika (= z více míst)

Obrázek 1. Takto byly rozdílné vlastnosti armády ve století 20. a 21.

popsané v prezentaci na schůzce ministrů obrany zemí NATO v Coloradu (USA, říjen 2003)⁵

Ovšem i kdyby se Evropané nechali přesvědčit a chtěli s Američany na *novém* způsobu dosahování *tradičního* účelu NATO (tj. bezpečnosti a svobody svých členů) spolupracovat, nepůjde to snadno a nejspíš vůbec, protože armády evropské ve schopnostech a technologickém vybavení příliš zaostávají za armádou USA (tzv. *capabilities gap*). Tento – eufemisticky řečeno – náskok vznikl během devadesátých let a měl několik důvodů, zejména:

- jiná historická zkušenost (rozdílné vnímání hrozeb) a z ní pramenící nadměrné spoléhání na příliš rozsáhlé a nemobilní vojenské struktury; USA se dostaly po studené válce do role světového hegemonu a více vnímaly hrozby i v oblasti mimo sféru zájmů Evropy, která se v té době necítila tolik ohrožena

⁴ Mihalka 2005: 67; o rozdílech v doktríně viz také slavný esej Roberta Kagana (Kagan 2002), podrobněji o absenci společné evropsko-americké strategické koncepce viz Stoop 2004: 22n

⁵ Prezentace k dispozici online: <http://www.nato.int/docu/comm/2003/10-colorado/briefing02.pdf>

- značný nepoměr mezi výdaji na obranu (v přepočtu na HDP vydává Evropa na obranu pouze 61 procent toho, co USA; při přepočtu na počet obyvatel - což je logicky zdůvodnitelný přepočet - vydává Evropa na svou obranu pouze 25 % toho, co USA)⁶
- roztržitý a málo efektivní obranný průmysl Evropy v kombinaci s nedostatečnou koordinací evropských výdajů na obranu vede k rozdílné úrovni transformace (i za předpokladu srovnatelných výdajů)⁷

Jinými slovy tempo modernizace a transformace evropských armád nebylo ani dostatečné, ani srovnatelně efektivní s USA. I když obranné výdaje Evropy a USA jsou zhruba v poměru 2:3, expediční schopnosti (vyslání sil do zahraničí) jsou v poměru pouhých 1:10.⁸ A tak, i když armády zemí Evropské unie měly celkem dva milióny vojáků v porovnání s necelým miliónem a půl americké armády, byly schopny například do operace NATO *Allied Force* v Kosovu v roce 1999 dodat jen polovinu z potřebného počtu dostatečně vycvičených profesionálů.⁹ To samé se o několik let později týkalo i Afghánistánu, kdy už si Američané koncem roku 2002 povzdychli:

„Naši spojenci v NATO [nám] sice chtěli pomoci ve válce proti teroru a většina jich i pomohla, ale vzhledem k rychlosti, s níž byla operace v Afghánistánu naplánována, a k jejich omezeným schopnostem vyslat bojové jednotky, se mnoha členům NATO nepodařilo do akce zapojit tak intenzivně a smysluplně, jak si přáli.“¹⁰

Nedostatků si pochopitelně byli stále více vědomi i Evropané. Při hodnocení vojenských operací v devadesátých letech se pro evropskou část NATO ukázaly problémy plynoucí z oné technologické mezery až nečekaně zřetelně. Jako jeden konkrétní příklad uveďme znovu zásah v Kosovu v roce 1999, protože v reálné operaci se rozdíly mezi americkým a evropským vybavením ukázaly velmi bolestně. Při *Allied Force* provedli zhruba 80 procent náletů Američané. Většina evropských armád totiž neměla dostatek naváděných střel (*precision munitions*) ani letadel

⁶ Naumann 2005

⁷ Bialos 2005: 7

⁸ Naumann 2005

⁹ Branin 2004: 12

¹⁰ *NATO: building new capabilities for new challenges*, White House Factsheet, 21.11.2002, <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/11/20021121-6.html>

vybavených k jejich vypouštění v noci a při špatném počasí, což značně omezilo počet a druh cílů, na než mohlo NATO útočit.¹¹

Nešlo ale jen o rozdílné schopnosti, problémem byla i nedostatečná interoperabilita, například při potřebě rychlé a zabezpečené komunikace. V misích na Balkáně se potvrdilo, že Američané a Evropané nejsou schopni vzájemně sdílet data o leteckých misích, což komplikovalo až znemožňovalo, aby americká a evropská letadla létala ve stejných misích či dokonce ve stejném vzdušném prostoru. V některých případech musela být data dokonce vytištěna na papír a předávána ručně.¹² Problematická byla vzájemná identifikace v boji a i pozdější příklady z Afghánistánu a Iráku, kde Američané zasáhli britské a kanadské jednotky, ukazují, že i přes veškerou snahu se tyto problémy nepodařilo zcela vyřešit dodnes.¹³

Ponecháme-li pro nyní stranou širší politické rozdíly mezi Evropou a USA, tak – jak je vidět na příkladu operace v Kosovu – v oblasti vojenských schopností se na přelomu tisíciletí zejména na evropské straně NATO nahromadilo několik problémů. Má-li si NATO zachovat svou smysluplnost a hlavně být účinné v boji s hrozbami 21. století, bylo jak podle Evropanů, tak Američanů nutné tyto problémy začít ihned řešit.

2.3 Atlantický klín a jak ho vyrazit / Přes Washington cesta nevede

První zřetelnou snahou řešit nahromaděné problémy způsobené nedostatečnou transformací armád evropské části NATO byla Iniciativa obranných schopností (*Defence Capabilities Initiative* – DCI), kterou Aliance přijala na svém summitu ve Washingtonu na konci dubna 1999. V DCI si Aliance pod vlivem nedávné kosovské operace stanovila seznam necelých šedesáti konkrétních závazků, které armády evropských zemí NATO musí splnit, aby posílily své schopnosti. Zejména se jednalo o mobilitu (rychle vyslat jednotky tam, kam je potřeba), flexibilitu (schopnost nasazení v různých typech misí) či důraz na logistiku (zajistit zásobování jednotek nasazených v operaci).¹⁴ Na chvíli se zdálo, že transformace NATO v první

---

¹¹ Lambeth 2001: 50; Branin 2004: 6; Bialos 2005: 9

¹² Lambeth 2001: 167

¹³ Bialos 2005: 9; viz také pojem *friendly fire*, http://en.wikipedia.org/wiki/Friendly_fire

¹⁴ *NATO's Defence Capabilities Initiative*, <http://www.nato.int/docu/pr/1999/p99s069e.htm>

dekádě po konci studené války je na dobré cestě a modernizace evropských armád se konečně vydává cestou změny nutné po konci studené války.

V zápětí se ale naneštěstí ukázalo, že – kromě zvýšené pozornosti Evropy ohledně potřeby transformovat své armády – DCI přinesla jen velmi málo skutečných zlepšení. Důvodů je hned několik a najdeme je v Evropě, v samotném dokumentu i za Atlantikem.

Jednak Evropané se v DCI zavázali k něčemu, co za stávajících podmínek nebylo možné splnit. Evropa trpěla nedostatkem politické vůle, značně omezenými vojenskými rozpočty, stávajícími obrannými závazky (například drahý vývoj letounu *Eurofighter*, rostoucí náklady na údržbu a operace armád) a ke všemu zatuhlé plánovací vojenské struktury nebyly zvyklé reagovat na okamžité potřeby.¹⁵

Ale nešlo zde jen o chybu Evropy: už sám dokument byl nešťastně formulován. Plány DCI byly příliš široké, a tak chybělo jejich konkrétní zaměření. Dokument postrádal priority a nikdo se nedokázal shodnout na tom, kde vlastně začít.¹⁶ Navíc DCI byla závazkem v podstatě dobrovolným: NATO sice může po každé zemi vyžadovat tu či onu schopnost, ale konečné rozhodnutí závisí vždy a pouze na vládě či parlamentu dané země.¹⁷

Přísloušným kamenem by zde nemohly hodit ani samotné USA, které vlastně za iniciativou stály. Ty totiž také nebyly zcela bez viny: americké vlády již několik let po sobě nedělaly o mnoho více, než že posílaly výzvy svým evropským partnerům, ať posílí své schopnosti, resp. je přímo vybízely k nákupu amerických technologií, a do toho se Evropanům přirozeně nechtělo. V této souvislosti USA navíc nestály o zásadní spolupráci v oblasti vyzbrojování a nadále omezovaly poskytování technologií evropským spojencům.¹⁸

---

¹⁵ Mariano 2003; Bialos 2005: 7n; Branin 2004: 15

¹⁶ Branin 2004: 15

¹⁷ Viz Forcieri 2000 (zpráva Parlamentního shromáždění NATO)

¹⁸ Bialos 2005: 8

2.4 Na cestě ku Praze

Jedním ze způsobů, jak americká armáda reagovala na změnu bezpečnostního prostředí a nové hrozby v době přelomu tisíciletí, byla – jak jsme již zmínili – výstavba expedičních jednotek, kterým Pentagon začínal čím dál tím více přicházet na chuť.¹⁹ Že by NATO mělo jít podobným směrem a reagovat i na *out-of-area* hrozby, začínalo být i evropským členům Aliance jasné už na summitu ve Washingtonu v roce 1999 (kde vznikla i DCI). Ve strategické koncepci NATO schválené na tomto summitu se praví:

Jakýkoli útok na území spojenců z jakéhokoli směru bude pokryt články 5 a 6 Severoatlantické smlouvy. Bezpečnost Aliance však musí také vzít v potaz globální kontext. Bezpečnostní zájmy Aliance mohou být ovlivněny dalšími riziky rozličné povahy, včetně teroristických činů, sabotáží a organizovaného zločinu a přerušením toku životně důležitých zdrojů. Nekontrolovaný pohyb velkého počtu osob, především v důsledku ozbrojených konfliktů, může také vytvářet problémy pro bezpečnost a stabilitu Aliance. V rámci Aliance existují příslušné mechanismy pro konzultace mezi spojenci podle článku 4 Severoatlantické smlouvy, které zahrnují, v případě potřeby, koordinaci jejich úsilí, včetně jejich reakce na rizika tohoto druhu.²⁰

Nešlo jen o přesvědčení nejvyšších amerických a evropských představitelů. V podobném duchu totiž vyznívala pro Alianci i doporučení z akademických kruhů. „Vojenské síly členských zemí NATO by měly být strukturovány a vybaveny pro expediční operace,“ uvedl v roce 2000 ve své zprávě americký výzkumný ústav RAND.²¹ Postupně se tedy začala vyvíjet myšlenka na sestavení zdatných expedičních jednotek, které by byly s to zasahovat „v krátkém čase, *out-of-area* a v intenzivních misích po boku vyspělejších jednotek amerických.“²²

Americké administrativě se tato představa pochopitelně zamlouvala. V červnu 2000 zveřejnil Pentagon svůj výhled do budoucna (*Joint Vision 2020*), v němž za základ bojové efektivity považuje důraz na personál, organizaci, výcvik a technologii s tím, že je nutné zvýšit „interoperabilitu, která je základem pro efektivitu společných, mnohonárodních a interagenturních operací.“²³

---

¹⁹ Rynning 2005: 9

²⁰ Strategická koncepce NATO (1999), článek 10, 24 a 31 (In: *Washingtonský summit NATO*, Praha: ČAKO/ÚMV 1999, s. 40)

²¹ Ochmanek 2000: viii

²² Bialos 2005: 6

²³ *Joint Vision 2020*, s. 5, 21, <http://www.dtic.mil/jointvision/jvpub2.htm>

V rámci aktualizace právě tohoto dokumentu, tedy výhledu *Joint Vision 2020*, začaly na americké *National Defense University* (NDU) v druhé polovině roku 2001 vznikat nové operační koncepty. Ty vycházely z potřeby mít interoperabilní, expediční a flexibilní jednotky schopné rychle zasahovat v počátečních fázích konfliktu. Nemělo tak jít „pouze“ o mírové jednotky (které byla Evropa relativně schopná a ochotná poskytovat), ale o složky nasaditelné i v bojových operacích.²⁴ Neschopnost NATO podpořit americké operace v Afghánistánu krátce po 11. září 2001 (i když se jednalo o operace podle článku 5 Washingtonské smlouvy) vývoj nových konceptů ještě urychlila.

Formálně byl koncept takovýchto jednotek poprvé představen již v prosinci 2001, a to na zasedání Parlamentního shromáždění NATO, kde ji delegátům přednesl americký akademik Hans Binnendijk, působící právě na washingtonské NDU. Společně se svým univerzitním kolegou Richardem Kuglerem jsou právě oni považováni za stvořitele konceptu budoucích aliančních Sil rychlé reakce (*NATO Response Force*, NRF), i když k podobným výsledkům a doporučením během roku 2002 dospěli i jiní, například rovněž americký think tank *Atlantic Council of the United States*.²⁵

Nicméně Binnendijk a Kugler svou myšlenku rozpracovávali už od zimy 2001 a již během roku 2002 otiskli několik článků a studií, kde nový koncept podrobně popisovali. Zásadním byl v tomto směru jejich text *Transforming European Forces*,²⁶ v němž představili návrh bezpečnostní agendy pro blížící se summit NATO v Praze včetně konceptu nových sil.

Poučení pramalým účinkem DCI už však Binnendijk a Kugler ve svém článku nenavrhují jako lék pro zaostávající evropské armády okamžitou a kompletní transformaci všech evropských armád a jejich složek či vývoj nových schopností. Přicházejí s nápadem spíše vytvořit jednotky nové (v počátku zvané *NATO*

---

²⁴ Rynning 2005: 9

²⁵ Výsledkem výzkumu pracovní skupiny byla odborná zpráva *New capabilities: transforming NATO forces* vydaná v září 2002, tedy těsně před summitem NATO v Praze. Nové síly NATO, které by měly plnit i transformační roli, zde autoři nazývají *Spearhead force*. Celá zpráva viz Nelson 2002.

²⁶ Zveřejněný ve vlivném časopise *Survival*, jehož byl mimochodem v minulosti Binnendijk několik let šéfredaktorem. Šlo o článek: Binnendijk, Hans – Kugler, Richard (2002). *Transforming European Forces*. In: *Survival*, vol. 44, č. 3, s. 117-132. Podrobný soupis jejich článků k tématu viz Bialos 2005: 6 (pozn. 13).

*Spearhead Response Force*²⁷), a to tím způsobem, že NATO překonfiguruje část svých sil tak, aby byly schopné účinného a rychlého nasazení i mimo Evropu a bylo možné je zapojit do bojových a technologicky náročných operací po boku americké armády.²⁸

Role Binnendijka a Kuglera ovšem nebyla při formulování tohoto nového konceptu jen akademická. Jako zaměstnanci NDU, která má na starosti armádní vzdělávání spadající pod velení generálního štábu americké armády, měli celkem snadný přístup k pracovníkům Pentagonu. Počáteční koncept NRF tak na jaře roku 2002 koloval nejen v samotné NDU, ale i na generálním štábu či na americkém velvyslanectví při NATO. Po opřipomínkování a doplnění dorazil koncept i na stůl tehdejšího amerického ministra obrany Donalda Rumsfelda, který jej jednoznačně podpořil.²⁹ Díky autorům se tedy tuto myšlenku dařilo předávat i klíčovým americkým představitelům. Podívejme se nyní na to, proč se jim nový koncept zamlouval a proč by se eventuálně mohl líbit i jejich kolegům z druhé strany Atlantiku.

2.5 Proč se nápad s NRF zalíbil Američanům?

I.

Koncept NRF byl v Americe vnímán jako způsob, jak dovést Evropany k transformaci jejich armád, aby byli schopni poskytnout expediční síly, a případně tak více pomoci jednotkám americkým. Slovy Donalda Rumsfelda bylo cílem „přeorganizovat, vycvičit a vybavit evropské síly podle amerických“.³⁰

II.

Když bude NATO mít své síly schopné čelit novým výzvám na stejné úrovni jako USA, bude to velmi výhodné i pro Ameriku. Když si totiž NATO vytvoří například svou protiraketovou obranu nebo v případě NRF vlastní jednotky ochrany proti zbraním hromadného ničení, tak tento krok nejen zbaví Američany části závazků, ale také potvrdí vzájemný alianční závazek a odhodlanost těmto hrozbám čelit.³¹ Budou-li se na operacích společně podílet USA i Evropa, zvýší to také legitimitu těchto

---

²⁷ Binnendijk 2002: 126n

²⁸ Kugler 2002

²⁹ Rynning 2005: 9

³⁰ Ibid.

³¹ Mariano 2003

operací.³² Zformování NRF je bezpochyby jedním ze zájmů USA a zapadají do jejich konceptu války proti terorismu.

Koneckonců Američanům se koncept NRF natolik zalíbil, že se propracoval až do americké Národní bezpečnostní strategie ze září 2002, v níž se píše:

Hlavní úkol NATO – kolektivní obrana transatlantické aliance demokratických zemí – zůstává nezměněn, ale NATO musí vytvořit nové struktury a schopnosti, aby tento úkol bylo schopno za nových podmínek plnit. NATO musí získat schopnost v krátké době vyslat vysoce mobilní a speciálně vycvičené síly kdykoli bude potřeba reagovat na hrozbu vůči jakékoli členské zemi Aliance (...). Abychom toho dosáhli, musíme: (...) zajistit, aby vojenské síly zemí NATO byly schopny adekvátně vojensky přispívat do bojových koalic; (...) využít technologických příležitostí a úspor z rozsahu našich výdajů na obranu k transformaci vojenských sil NATO tak, aby dokázaly překonat případné agresory a redukovat naše slabá místa; zprůchodnit a zohebnit naše struktury velení tak, aby vyhovovaly novým operačním požadavkům a s nimi spojeného výcviku, integrace a zkoušení nových sil; a zachovat schopnost společně pracovat a bojovat jako spojenci i v případě, že provádíme potřebné reformy a modernizujeme své jednotky.³³

III.

Podle neoficiálních zdrojů viděli Američané v NRF též šanci, jak překrýt svou relativně chladnou reakci na aktivaci článku 5 Washingtonské smlouvy, k níž NATO historicky poprvé přistoupilo v září 2001.³⁴ Jenže reakce USA na aktivaci článku byla odmítavá z obavy, že ve chvíli, kdy je potřeba, aby byla mise provedena rychle a rozhodně, nebude „válka výbořem“ (tedy pomocí Aliance) účinná. „*The mission would determine the coalition and not the other way around,*“³⁵ vysvětlil tenkrát ministr Rumsfeld Evropanům jinými slovy názor Bushovy administrativy, že formální, statická aliance se Američanům v tomto případě příliš nehodí a postup USA by pouze zpomalovala.

Názor o zbytečnosti NATO byl v USA začátkem nového století, tedy po dekádě nevídaného růstu americké ekonomické, technologické i vojenské síly a nakonec po zmizení jediného protivníka (Sovětský svaz), poměrně rozšířen.³⁶ Ostatně samy USA oslabily roli NATO jako diskuzního fóra, když v posledních letech připravovaly

³² Binnendijk 2002: 120

³³ *The National Security Strategy of the United States of America*, Washington, DC: The White House, September 2002, s. 25-26.

³⁴ Rynning 2005: 9

³⁵ „Koalice se bude vytvářet na základě potřeb mise, nikoli naopak.“

³⁶ Gordon 2006: 5-6

reakce na konkrétní mezinárodní problémy samy a až pak oslovovaly evropské spojence, jestli se k nim připojí.³⁷ Ale „ti, kteří si myslí, že Spojené státy už nepotřebují spojence, se mýlí,“ proklamovali stroze Binnendijk a Kugler ve svém slavném článku³⁸ a hned několik následujících let plných zdlouhavých bojů na Středním východě jim dalo za pravdu. A ačkoli se spojenci zatím nemohou plně zapojit do bojových operací, mohou významně přispět do následných stabilizačních misí. Pro USA tak bylo vytvoření NRF příležitostí, jak svůj počáteční odmítavý postoj k Evropě aspoň částečně napravit, a jasně tak demonstrovat svůj zájem na budoucnosti NATO.

2.6 Proč by se nápad s NRF mohl líbit i Evropanům?

I.

NRF by byly konkrétním způsobem, jak udržet zájem Američanů o NATO, protože i v Evropě se objevila obava o možné izolacionistické snahy USA, zvláště po zahájení operace v Afghánistánu v roce 2001. Mělo-li NATO zůstat v očích Američanů relevantní silou, bylo potřeba začít s reformou.

II.

Bylo nutné posílit vojenské schopnosti Evropy a sami Evropané si toho už od dob DCI byli dobře vědomi. Úzká spolupráce s Američany při budování NRF by jasně vedla ke zlepšení evropských vojenských i technologických schopností, protože zamýšlené jednotky by měly „sdílené schopnosti v oblasti zpravodajství, zaměřování cílů, plánování, velení a řízení, které tvoří ten skutečný rozdíl mezi armádou americkou a těmi evropskými“.³⁹

Na tento rozdíl upozornili už Binnendijk a Kugler ve svém článku: americké jednotky jsou podle nich efektivnější než evropské nejen proto, že jsou vybaveny nejnovějšími technologiemi, ale i proto, že trénují a cvičí společně (*joint*) tak, aby mohly vykonávat expediční mise. Jinými slovy to není tak, že by schopnosti určovaly vojenské síly, ale že požadavky kladené na tyto síly předurčují jejich

---

³⁷ Korba 2006: 18

³⁸ Binnendijk 2002: 123

³⁹ Mariano 2003

schopnosti.⁴⁰ Kdyby Evropa takové síly měla, zvýší to její důvěryhodnost v očích USA i jiných spojenců a umožní jí to mít vliv na způsob, jímž jsou ochraňovány i její zájmy.⁴¹

III.

Po útocích z 11. září 2001 chtěla Evropa dát najevo svou solidaritu se Spojenými státy, a to nejen v otázce terorismu. Záměrem Evropanů tedy bylo mj. zlepšit své vojenské schopnosti tak, aby byli schopni efektivněji působit (po boku Američanů) ve válce proti terorismu.⁴²

IV.

Evropa se pomalu smiřovala s tím, že NATO bude muset začít provádět operace *out-of-area*. Přestože se náznaky tohoto odhodlání objevily už ve Strategické koncepci NATO z roku 1999 (viz kapitola 2.4 – Na cestě ku Praze), až do září 2001 šlo o debatu spíše teoretickou, i když na politické i akademické rovině velmi živou. „Jestli mělo 11. září na NATO nějaký vliv, tak ten spočívá v jednoznačném ukončení hádek o to, zda hrozba pro členy NATO musí mít původ v zemi přímo sousedící s NATO,“ řekl bývalý SACEUR, generál Joseph Ralston.⁴³

Průlomovou deklarácí NATO byl v tomto směru text schválený ministry zahraničí členských zemí už v polovině května 2002 v Reykjavíku. „Aby NATO dokázalo vykonávat celé spektrum svých misí, musí mít síly, které se mohou přesunout *kamkoli* bude potřeba,“ píše se v deklaraci,⁴⁴ v níž tak zaznělo jasné odhodlání vysílat jednotky i do *out-of-area* operací. Tato deklarace z Islandu představuje zásadní novinku v uvažování o možném nasazení sil NATO, zejména při pohledu na bouřlivé debaty předchozí dekády o tom, má-li NATO vůbec mimo své území zasahovat. Na formální rovině tak byly tyto debaty v rámci NATO ukončeny a touto deklarácí se otevřely dveře nasazení jednotek NATO v *out-of-area* operacích. Jestli k tomu skutečně dojde, bude však nadále záviset na jednomyslném rozhodnutí všech členských zemí v konkrétním případě.

⁴⁰ Mihalka 2005: 68

⁴¹ Binnendijk 2002: 118

⁴² Bialos 2005: 2; Branin 2004: 15

⁴³ Hebert 2003: 65

⁴⁴ Závěrečné komuniké ze schůzky Severoatlantické rady na úrovni ministrů v Reykjavíku, 14. května 2002, odst. 5; <http://www.nato.int/docu/pr/2002/p02-059e.htm>; důraz P.Z.

Další důvody ve prospěch nasazení evropských sil také v takových operacích dodala později i mise v Afghánistánu, během níž vyšlo najevo, že al-Kajdá měla na mušce nejen cíle americké, ale i západoevropské.⁴⁵ Konkrétně se tedy ukázalo, že nové bezpečnostní hrozby se netýkají jen USA.

V.

Alianční jednotky schopné rychlého nasazení nebyly tak zcela neznámým konceptem. V rámci NATO vznikla již v roce 1960 malá mnohonárodní jednotka s názvem *Allied Command Europe Mobile Force (AMF)*, jejímž smyslem bylo ukázat odhodlanost a solidaritu Aliance v případě agrese vůči jakémukoli jejímu členu. Poprvé byly její elementy použity až v 90. letech. Jenže v rámci reformy struktury svých sil se NATO v létě 2002 rozhodlo pozemní (největší) element AMF rozpustit, a tak vznikla v Alianci potřeba tento druh sil nahradit.⁴⁶ Bylo zřejmé, že tato nová síla by oproti AMF musela být co do počtu mnohem větší (AMF měla zhruba 5 000 vojáků), mít širší cíle (nejen být faktickou jednotkou, ale působit i jako prvek transformace) a také být efektivně včleněna do reformované struktury velení NATO.

VI.

Američané si možná byli vědomi i dalšího faktoru, když zvažovali, jestli Evropa jejich nápad podpoří. Je tradicí, že panuje-li mezi spojenci v NATO neshoda, tak je v daném okamžiku vždy jen jedna, aby bylo zachováno bezpečné fungování Aliance. Když tedy existoval rozkol už ohledně otázky Iráku (či americké pre-emptivní obranné doktríny), tak podle zavedené „tradice“ NRF zkrátka musely projít hladce.⁴⁷

---

⁴⁵ Hebert 2003: 65-66

⁴⁶ Nelson 2002: 7; tisková zpráva NATO, 12.8.2002, *Allied Command Europe Mobile Force Land Headquarters to be dissolved in Autumn 2002*, <http://www.nato.int/docu/pr/2002/p02-098e.html>; ještě před změnou struktury velení NATO vniklo už v rámci změněné struktury sil NATO několik velitelství jednotek ve vysoké pohotovosti (*High Readiness Forces – Land HQ*), jež vycházely ze stejné potřeby vytvořit rychlé jednotky jako AMF. Jako první tak vzniklo v roce 1992 velitelství ARRC (*Allied Rapid Reaction Force* - <http://www.rrc.nato.int/>), k němuž postupně přibýlo pět dalších, jejichž úkolem je mj. střídát se ve velení pozemního komponentu NRF (viz kapitola 3.3.2 – Co v tom je). K problematice HRF-L HQ viz *NATO Briefing: NATO military structure* (2005): 12.

⁴⁷ Rynning 2005:10

2.7 „Nečekáte to, ale máme pro vás takový návrh“

Ze všech otázek, které se budou řešit na summitu NATO v Praze v listopadu, je jednoznačně tou nejdůležitější budoucnost vojenských schopností Aliance. Způsob, jakým si s touto otázkou spojenci během následujícího roku poradí, předurčí, jestli Aliance zůstane zásadní silou v mezinárodních vztazích, nebo skončí prostě jako regionální bezpečnostní organizace v rámci Evropy.⁴⁸

Neformální schůzka ministrů obrany zemí NATO ve Varšavě na konci září 2002 (tedy dva měsíce před „rozšiřovacím“ summitem NATO v Praze) měla být jen další z řady schůzek, které ministři během roku absolvují. Tyto neformální schůzky jsou charakteristické tím, že se na nich nepřijímají žádná rozhodnutí, ale slouží k vzájemnému setkání a diskuzi. Jen málokdo tušil, že přítomný americký ministr obrany Donald Rumsfeld se chystá přednést návrh, který zásadně změní operační schopnosti NATO, změní agendu nadcházejícího summitu, a pomůže tak snad vyrazit onen atlantický klín.

Rumsfeldovi se v té době už několik let dařilo transformovat americkou armádu směrem k efektivnější, flexibilnější a svižnější síle, která by byla schopna čelit novým, asymetrickým hrozbám, tedy například terorismu. A nyní v USA dozrál názor, že by na sobě podobně měli začít pracovat i evropští spojenci a vytvořit společně pro NATO takové jednotky, které budou „schopné čelit právě těm výzvám, jimž NATO desítky let čelit nemuselo.“⁴⁹

Když se Donald Rumsfeld ve Varšavě ujal slova, většina přítomných na jeho upřímnost nebyla připravena. „Nebude-li NATO mít rychlé a účinné jednotky, které bude možné nasadit během dní či týdnů namísto současných měsíců nebo let, pak nebude mít co nabídnout světu v 21. století,“ upozornil v snad nejcitovanější větě celé schůzky své kolegy Rumsfeld.⁵⁰ Téměř bez předchozího varování svých ministerských kolegů přišel s návrhem, že by NATO mělo vytvořit robustní expediční jednotky, které dokáží i jiné věci než jen „mávat vlajkami“.⁵¹ Rumsfeld

⁴⁸ Christopher Makins, bývalý prezident *Atlantic Council of the United States* (Makins 2002)

⁴⁹ Slova nejmenovaného představitele armády o účelu nově vznikajících NRF na neformální schůzce ministrů obrany zemí NATO v Berlíně 13. září 2005 (Rhem 2005).

⁵⁰ Rumsfeld urges NATO to set up strike force, *New York Times*, 25.9. 2002

⁵¹ Mariano 2003; podstatné je, že „téměř“ bez varování. Pár dní před schůzkou ve Varšavě už totiž evropští spojenci NATO obdrželi čtyřstránkový elaborát upřesňující americké plány (Kempin 2002: 1). Tak velký význam mu ale asi nikdo nepřikládal. Na nižší úrovni se spojenci o přípravě tohoto konceptu dozvěděli už na jaře 2002 (Rynning 2004: 8).

byl během své řeči tak naléhavý, že jeden ze zaměstnanců NATO popsal později jeho projev jako „intelektuální ekvivalent náletu“.⁵²

Byl to tedy právě Rumsfeld, kdo upozornil tehdejšího generálního tajemníka NATO George Robertsona a své kolegy na potřebu ustanovení sil schopných rychlé reakce. Robertson americký nápad podpořil. „Je třeba se zamyslet nad rolí této aliance v budoucnu, a to i ve smyslu ochrany našich občanů před teroristy i zločineckými státy,“ řekl o měsíc později Robertson.⁵³ Stejně jako 11. září ovlivnilo americkou politiku a nepřímo i vznik myšlenky na vybudování expedičních jednotek, tak prostřednictvím Rumsfeldova návrhu změnilo i agendu nadcházejícího summitu. Generální tajemník Robertson v roce 2003 řekl:

„V době před 11. zářím se očekávalo, že summit v Praze bude zaměřen hlavně na rozšiřování NATO. Pak se ale ukázalo, že rozdělení pozvánek sedmi novým zemím bude jen součástí mnohem širší agendy transformace Aliance.“⁵⁴

Původně „rozšiřovací summit“ se tak změnil na „transformační summit“. Podle mnohých pozorovatelů chtěli Američané navržením NRF těsně před summitem jednak trochu překrýt téma rozšiřování NATO (jež značně rozčilovalo Rusko) a jednak poskytnout ještě jednu a jasnou příležitost aliančním spojencům, aby si vyvinuli účinné bojové schopnosti, čímž by se oživily transformační snahy NATO.⁵⁵ Témata zlomového summitu NATO v Praze tedy byla jasná, stejně jako vliv USA na agendu summitu, potažmo na další vývoj Aliance.

---

⁵² Mariano 2003

⁵³ Mihalka 2005: 67

⁵⁴ Robertson 2003

⁵⁵ Mariano 2003

3. NRF se rozjíždí: Od summitu NATO v Praze až k prvním operacím

Ačkoli NRF svou cestu od začátku neměly příliš jednoduchou, zejména kvůli německým a francouzským výhradám,⁵⁶ idea vytvoření expedičních jednotek se Evropě během dvou měsíců stihla v rámci možností zalíbit.

K obhajobě NRF v době mezi schůzkou ve Varšavě a summitem v Praze přispěli samozřejmě i jejich „duchovní otcové“, Binnendijk a Kugler. V říjnu 2002 jim vyšel v *International Herald Tribune* mnohé vypovídající článek *NATO Response Force: Europeans should say 'yes' to Rumsfeld*,⁵⁷ v němž znovu připomínají důvody, proč by Evropané na návrh NRF měli kývnout a vyvracejí evropské námitky, které se již stihly objevit:

- nebude potřeba vytvářet nové jednotky, pro NRF se budou využívat přizpůsobené stávající jednotky, výdaje na vytvoření NRF nepřesáhnou dvě procenta celkových evropských výdajů na obranu
- Evropané nebudou muset nakupovat americké technologie, ale díky tomuto společnému projektu a cvičení budou mít příležitost z nových amerických technologií těžit; NRF tedy budou modelem pro transformaci a přispějí ke zmírnění technologického náskoku USA
- NRF budou doplněním evropských snah o vlastní expediční jednotky (*European Rapid Reaction Force*), a nikoli naopak.

Podle autorů se podpořením NRF Evropě také podaří vyrazit z ruky argument těm zastáncům amerického izolacionismu, kteří tvrdí, že evropští spojenci nemají nic, čím by mohli smysluplně přispět k vojenským schopnostem NATO. Pokud by na to evropští politici neslyšeli, varovali Binnendijk s Kuglerem před krachem nadcházejícího summitu, nebudou-li na něm NRF schváleny. Svůj článek nicméně zakončili povzbudivými slovy:

---

⁵⁶ Například Francie nejprve požadovala, aby takové jednotky nezasahovaly mimo území Evropy nebo bez mandátu OSN (Mihalka 2005: 68). Analýzu reakcí evropských ministrů obrany (Francie, Velká Británie a Německo) na Rumsfeldův návrh ve Varšavě viz Kempin 2002: 6-14.

⁵⁷ NATO Response Force: Europeans should say 'yes' to Rumsfeld, *International Herald Tribune*, 24.10. 2002 (Síly rychlé reakce NATO: Evropané by Rumsfeldovi měli říci „ano“)

„Evropští spojenci chtějí, aby NATO zůstalo relevantní organizací. Chtějí mít silnější hlas. Chtějí vylepšit své vojenské schopnosti a držet krok s transformující se americkou armádou. Vytvoření NRF je jedním z nenákladných způsobů, jak se těmto cílům začít přibližovat.“⁵⁸

Přesvědčovací kampaň Američanů nevyšla na prázdno, všichni členové NATO koncept NRF podpořili. V rámci rozsáhlé transformační agendy a na základě návrhu amerického ministra obrany Donalda Rumsfelda Severoatlantická aliance na svém summitu v Praze v listopadu 2002 oficiálně (a podle některých pozorovatelů dokonce nadšeně, podle jiných méně⁵⁹) schválila záměr vytvořit jednotky, které umožní Alianci vojensky zasahovat „dále a rychleji než kdykoli předtím“ a pro které se pak vžil název Síly rychlé reakce NATO (*NATO Response Force* – NRF). Nejde při tom jen o jakousi malou změnu ve vojenském plánování. NRF mají být názornou ukázkou společného odhodlání ke změně Aliance, která, má-li být úspěšná, se musí na základě zásadních změn ve svém okolí změnit také.⁶⁰

NRF byly jen jednou ze složek procesu transformace, k níž se NATO v Praze zavázalo a právě na NRF měla Aliance svůj postup v reformách zkoušet v praxi. Při určování toho, v čem konkrétně se má NATO reformovat, už Aliance tentokrát neopakovala chybu iniciativy DCI a své cíle definovala střídmo a jasně a vytyčila zároveň plány, jak jich dosáhnout. Vytvořením tzv. Pražského závazku ke schopnostem (*Prague Capabilities Commitment* – PCC) se tak na poslední chvíli podařilo překrýt neúspěch DCI, na nějž se v tichosti zapomnělo.⁶¹

Místo téměř šedesátky požadavků z DCI obsahoval PCC „pouze“ osm úkolů, v nichž se mají země NATO zlepšit – mimo jiné kapacity v oblasti chemické, biologické, radiologické a jaderné ochrany, strategická letecká a námořní přeprava, schopnosti doplňování paliva ve vzduchu či sledovací systémy. PCC obsahuje i plány, jak těchto schopností dosáhnout a navrhuje mj. mezinárodní spolupráci (několik států bude na získání dané schopnosti spolupracovat) či specializaci (určité státy se budou zaměřovat jen na vybrané schopnosti a touto „dělbou práce“ se jednak podaří dosáhnout lepších schopností v dané oblasti a jednak snížit celkové náklady na

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Že reagovali nadšeně zmiňuje například Mariano 2003, že naopak zdrženlivě až s pochybami například Jahnel 2005: 72.

⁶⁰ Rynning 2005: 5

⁶¹ Mariano 2003

získání těchto schopností). Jako prostředek k naplňování cílů PCC a zároveň k ověření úspěšnosti těchto změn v praxi budou využity právě NRF.

Na summitu v Praze byl stanoven i harmonogram budování NRF, který počítal s poměrně rychlým postupem. S přípravou plánů se mělo začít okamžitě, počátečních operačních schopností (*Initial Operational Capabilities* – IOC) měly síly dosáhnout v roce 2004 tak, aby za další dva roky, tedy na podzim 2006, byly hotové, plně funkční a připraveny na operace, čili dosáhly plných operačních schopností (*Full Operation Capabilities* – FOC).

3.1 Co to vlastně je / Síly rychlé reakce NATO

Síly rychlé reakce NATO jsou speciální mnohonárodní jednotky, které slouží Alianci v případě, že je nutné rychle zasáhnout, a to prakticky kdekoli na světě. V deklaraci z pražského summitu se NATO zavázalo vytvořit jednotky „technologicky vyspělé, flexibilní, rozmístitelné, interoperabilní a schopné samostatně působit [až po dobu jednoho měsíce], které jsou složené z pozemních, vzdušných i námořních sil a připravené k zásahu kdekoli to bude potřeba, a to na základě rozhodnutí Severoatlantické rady.“⁶² Co to všechno znamená?

V praxi jde o skupinu několika různých vojenských jednotek v celkovém počtu až 25 000 vojáků z různých členských zemí NATO (síly NRF jsou mnohonárodní), které jsou ve vysoké pohotovosti na svých domovských základnách.⁶³ V případě, že dojde k nečekané události (například někde vypukne konflikt, který ohrožuje bezpečnost NATO) a Severoatlantická rada rozhodne, že je potřeba zasáhnout, bude mít NATO okamžitě k dispozici 25 000 perfektně vybavených a vycvičených vojáků, z nichž bude moci vybrat potřebné složky (například prapor chemické ochrany) a ihned je dopravit na požadované místo, a to i na velké vzdálenosti od Evropy. Tam mohou jednotky NRF působit samostatně až po dobu 30 dní bez zásobování, i když v případě reálné bojové operace by to bylo velmi pravděpodobně méně.

⁶² Deklarace summitu NATO v Praze, 22.11. 2002, <http://www.nato.int/docu/pr/2002/p02-127e.htm>

⁶³ Proč právě 25 000 vojáků? Podle některých názorů to není dostatečný počet k tomu, aby mohly být NRF efektivní. Letmý pohled do historie rychlých (s krátkou dobou nutnou na přípravu) expedičních operací od roku 1990 ukazuje, že jen v několika málo takových operacích bylo nasazeno více než 5 000 vojáků. Navíc pro mise, které NATO k použití NRF vytyčilo (viz následující kapitola), je to množství dostatečné. (Mihalka 2005: 70-72; Mariano 2003: pozn. 5)

Z toho vyplývají nejdůležitější vlastnosti NRF:

- **přizpůsobivé složení jednotek (*flexibility*):** konkrétní složení a výbava vysílaných jednotek bude vždy záviset na podmínkách a potřebách dané operace; nejspíše nikdy nebude potřeba vyslat maximální počet, tj. 25 000 vojáků. Velikost konkrétně vysílané jednotky se bude lišit podle potřeb operace (např. evakuace osob bude vyžadovat jiný počet vojáků a složení jednotek než bojová operace). Tato už konkrétní jednotka složená ze sil NATO a vysílaná do operace se nazývá *Combined Joint Task Force (CJTF)*, čili mnohonárodní společné úkolové uskupení.
- **schopnost rychlého přesunu a zásahu kdekoli na světě (*deployability*),** a to v limitu do pěti až třiceti dní; délka limitu závisí na konkrétním komponentu, který má být nasazen, protože např. vzdušné síly lze na požadovaném místě nasadit pochopitelně rychleji než námořní
- jednotky budou perfektně vycvičené a schopné spolupracovat (**interoperabilita / *interoperability***) jak se složkami z jiných zemí (NRF jsou **mnohonárodní síly / *combined force***),⁶⁴ tak i s jinými vojenskými složkami, tedy například námořnictvo s letectvem (NRF jsou společné či **smíšené síly / *joint force***)

Jednotky typu NRF Severoatlantická aliance nikdy v minulosti neměla a jsou naprostou novinkou, která je nicméně nezbytnou změnou při adaptaci na nové bezpečnostní prostředí. Nepůjde ale nutně o výstavbu nových národních jednotek, spíše o rekonfiguraci a modernizaci těch stávajících.

Zásadní novinkou v rámci NATO je společné velení námořním, pozemním i vzdušným jednotkám. Aliance totiž zatím užívala své zdroje nezávisle na sobě (např. operace na Balkáně byla hlavně pozemní, v Kosovu byla operace letecká, přítomnost NATO ve Středomoří je operace námořní atp.). Poprvé v historii tak bude mít jeden velitel NATO pod svým velením jednotky všech tří složek. Tato integrita a

---

⁶⁴ Sama Aliance otázkou, do jaké hloubky mají být NRF mnohonárodní (tedy složené z jednotek více zemí najednou), řešila poměrně dlouho (viz Bialos 2005: 14n).

interoperabilita se tak úspěšně blíží požadavkům, jaké na své síly klade americká armáda.⁶⁵

3.2 A k čemu nám to bude / Mise NRF

Deklarovaný účel těchto nových jednotek je dvojitý.⁶⁶ Za prvé, NRF jsou nejvýznamnější silou NATO pro řešení aktuálních krizových situací připravenou na výzvy 21. století. Primárním účelem NRF je tedy zasáhnout rychle a kdekoli a řešit konflikty dříve, než přerostou do stádia, kdy by bylo jejich řešení obtížné nebo těžce zvladatelné.

Že mohou zasáhnout „kdekoli“ v teorii znamená, že Severoatlantická rada je může vyslat kamkoli uzná za vhodné, tedy jak na území členských států NATO, tak mimo ně (*out-of-area*). V praxi samozřejmě takovému rozhodnutí Rady musí předcházet jednomyslný souhlas všech členských zemí NATO s daným nasazením NRF.

NRF jsou schopny plnit mise samostatně (tj. bez podpory jednotek mimo NRF), mohou však sloužit i jako součást dalších aliančních jednotek a operací. Na rozdíl například od misí NATO v Bosně nebudou NRF trvale působit na jednom místě – budou vysílány tam, kde je to třeba, ale pouze na dobu nezbytně nutnou, než misi převezmou stabilizační jednotky.

V prvním vojenském konceptu NRF, který Aliance vypracovala na jaře 2003, jsou uvedeny mise, pro které bude možné NRF použít:⁶⁷

- **jednotky prvního vstupu / *Initial Entry Force***: nejnáročnější mise včetně bojových operací, kdy jednotky dorazí do daného území jako první a musí situaci připravit na příchod dalších jednotek, a to i na nepřátelském území (např. operace typu *peace enforcement*)
- **zasahování v krizových situacích / *Crisis Response***: sem spadá množství operací jak pod článkem 5 Washingtonské smlouvy (za účelem kolektivní

⁶⁵ Branin 2004: 27

⁶⁶ Deklarace summitu NATO v Praze, 22.11. 2002, <http://www.nato.int/docu/pr/2002/p02-127e.htm>

⁶⁷ Dokument *Military Concept for the NATO Response Force* pod označením MC 477 schválil Vojenský výbor NATO 10. dubna 2003, postupně byly jednotlivé formulace upřesňovány (Rynning 2005: 7).

obranu), tak mimo něj; např. evakuace civilistů; následný management (včetně zásahů jednotek chemické, biologické a radiační ochrany a humanitárních krizí); podpora operací proti terorismu; zasahování v krizových situacích (včetně *peacekeepingu*) či operace na zajištění sankcí (například námořní embarga či bezletové zóny)

- **demonstrace síly:** využití jednotek k ukázce síly a odhodlanosti Aliance a k podpoře diplomatických opatření pro odrazení agrese

Tomu, že v případě takto relativně široké definice úkolů, pro něž bude možné NRF použít, šlo při schvalování NRF o náročně dosažený kompromis, napovídá původní koncepce NRF od Binnendijka a Kuglera. Podle nich NRF nemohou být „silou pro cokoli“, i když k takovému řešení Aliance přirozeně tíhne. Jejich původním smyslem byly bojové operace, kde budou působit jako špičkově vybavená útočná jednotka. Z výše uvedeného ale plyne, že bude možné NRF použít i pro *peacekeeping*, záchranu rukojmí, evakuace, vynucování embarga, zajištění bezpečnosti (i v případě událostí jako olympijské hry) atp. Binnendijk a Kugler ovšem varují, že „pokud se budou NRF snažit plnit všechny tyto mise, nebudou pravděpodobně nakonec dostatečně účinné pro žádnou z nich.“⁶⁸

Být efektivní silou je tedy prvním účelem NRF. Jejich druhým důležitým cílem je, jak jsme již naznačili, sloužit jako prostředek transformace vojenských schopností evropských členů NATO, a být tak jakýmsi katalyzátorem změn. To je umožněno tím, že NRF jsou složeny z elitních jednotek armád členských zemí NATO, kterým bude věnována zvláštní pozornost a reformní úsilí v rámci národních armád. Když tyto jednotky projdou Silami rychlé reakce, tak se obohacené o nové technologie a zkušenosti vrátí do svých národních armád, kde budou své znalosti a schopnosti předávat dále a sloužit jako vzor pro transformaci dalších národních jednotek.⁶⁹ Smyslem NRF je tedy „prosít“ národní jednotky skrz NRF, čímž bude možné sledovat vývoj schopností evropských armád a hodnotit naplňování cílů dlouhodobého rozvoje celkových schopností NATO podle Pražského závazku ke schopnostem.

---

⁶⁸ Binnendijk 2005: 7

⁶⁹ Podrobněji viz Faber 2003: 4n

3.3 Přesnější obrisy

3.3.1 Dvě šťastná rozhodnutí

Ihned po pražském summitu, který ve své deklaraci schválil politické zadání, začalo NATO na vytváření NRF intenzivně pracovat a z pouhého návrhu se tyto nové síly změnily ve skutečné jednotky velmi rychle. Z počátku tento vývoj usnadnila dvě šťastná rozhodnutí.

Za prvé, z již řečeného vyplývá, že koncept NRF byl připraven Američany na základě jejich zkušeností s expedičními jednotkami, zejména s brigádami námořní pěchoty. Takže při přípravě a plánování NRF se již bylo částečně o co opřít a nezačínalo se úplně od nuly. Koncept NRF připomíná nejvíce již zmiňovanou 4. expediční brigádu námořní pěchoty (*4MEB*) sestavenou Američany v září 2001. Velitelem námořní pěchoty USA (*U.S. Marine Corps*) byl v té době generál James L. Jones.

Za druhé, NATO místo svého tradičního způsobu přípravy nových sil (*force development*), v jehož rámci by byla příprava NRF „zdlouhavá a spíše teoretická“, ⁷⁰ pověřilo vytvořením těchto jednotek přímo své Velitelství pro operace (*Allied Command Operations – ACO*, nazývané postaru stále také *SHAPE*), tedy jedno ze svých dvou velitelství na strategické úrovni. Úkolem byl v praxi tedy pověřen přímo vrchní velitel aliančních sil v Evropě (*Supreme Allied Commander Europe – SACEUR*), jehož role se v přípravě a plánování NRF ukázala jako zcela zásadní. ⁷¹

Není tedy náhodou, že když byl v lednu 2003 vybírán nový SACEUR, před nímž stál úkol NRF vytvořit, padla volba právě na generála Jamese L. Jonese, jenž sloužil u americké námořní pěchoty od roku 1967, a byl tudíž s konceptem expedičních jednotek dokonale obeznámen. Vybrání Jonese bylo dalším ukazatelem nového směru vývoje Aliance, protože na post SACEURa nastoupil poprvé v historii „mariňák“. Pozice SACEURa totiž tradičně odrážela převahu pozemních jednotek

⁷⁰ Bialos 2005: 12

⁷¹ Rynning 2005: 15; role SACEURa, který sídlí ve velitelství *SHAPE* v belgickém městě Mons, je v procesu plánování sil tak významná, že se centrála NATO (sídlící v Bruselu) až zalekla a cítila se odstrčená, nicméně silnou pozici si Mons udržel (Rynning 2005: 16).

v Evropě: z celkového počtu 13 SACEURů před Jonesem jich jedenáct bylo z pozemních sil (*U.S. Army*) a dva z letectva (*U.S. Air Force*).⁷²

Vedle ACO/SHAPE, které má kromě sestavování NRF na starosti i certifikaci jednotek (viz dále), se na přípravě NRF podílí i druhé strategické velitelství NATO, a sice Velitelství pro transformaci (*Allied Command Transformation – ACT*), které se zabývá především rozvojem potřebných vojenských schopností a přípravou nových koncepcí na základě již získaných zkušeností.

3.3.2 Z čeho se skládají NRF

Aby mohly NRF plnit mise, k nimž jsou vytvořeny, obsahují všechny tři složky vojenských sil – pozemní, námořní i letecké.⁷³ Ukázka konkrétního naplnění všech tří složek viz obrázek 2.

- **Složka pozemních sil (*Land Component*)** se skládá jak z bojových, tak z podpůrných jednotek. Celkem by měla pozemní složka NRF tvořit zhruba polovinu všech vojáků vyčleněných pro NRF. Bojová část pozemní složky dosahuje velikosti brigády, zbytek tvoří podpůrné jednotky, které zahrnují mj. protivzdušnou obranu, vojenskou policii, logistiku, komunikace, zdravotníky atp. Spadají sem i speciální síly a síly na ochranu proti zbraním hromadného ničení, které nicméně mohou působit i samostatně nebo být přiřazeny k jakékoli ze tří složek NRF.
- **Složka námořních sil (*Maritime Component*)** se skládá z jednotky až do velikosti úkolového uskupení (*task force*) a zahrnuje mj. letadlovou loď, ponorky či transportní loď. Maximální počet vojáků námořních jednotek by měl odpovídat zhruba čtvrtině celkového počtu vojáků v NRF.
- **Složka vzdušných sil (*Air Component*)** je schopna plnit celou řadu úkolů obranných, útočných i průzkumných. Zajišťuje schopnost rychlého nasazení v místě potřeby. Její velikost by se měla pohybovat okolo čtvrtiny vojáků

⁷² Rynning 2005: 10; Mihalka 2005: 69

⁷³ Harmsma 2005: 5n, Mariano 2003; Calha 2003: 2; podle některých (Faber 2003: 2) by měly být složeny z vojáků, kteří jsou schopni mluvit anglicky

vyčleněných pro NRF. Složka leteckých sil je schopna uskutečnit zhruba 200 bojových letů za den.

Příklad konkrétního naplnění tří všech složek NRF (při dodržení anglické terminologie)	
Složka pozemních sil	<ul style="list-style-type: none"> • 3 Infantry Battalions (airborne, and / or airmobile and / or mechanized) • Artillery Battalion • Engineer Company • Air defense Company • Electronic Warfare Company • CBRN Battalion • Logistic Battalion • 2 helicopter squadrons • Special Operations Forces Component: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Combined Joint Special Operations Task Force HQ ▪ 4 Special Operation Taskgroups
Složka námořních sil	<ul style="list-style-type: none"> • Aircraft carrier • 10 Frigates • 2 Submarines • 4 Maritime Patrol Aircraft • 9 Mine Countermine Ships • Amphibious Battalion • 2 Landing Platform Docks • Squadron attack helicopters • Supply ship.
Složka vzdušných sil	<ul style="list-style-type: none"> • 7 Fighter squadrons • Air-to-air refueling squadron • SAM and Stinger Company • Electronic Warfare Squadron and UAV Platoon • Air Base Support Unit, including an engineer Company

Obrázek 2. Příklad konkrétního naplnění tří všech složek NRF.

3.3.3 Rotační struktura a cvičení

NRF existují jako struktura vojenských jednotek, která je vždy v půlročním cyklu naplňována jinými národními příspěvky, a nejsou tedy stálou silou. Tento půlroční cyklus je nazýván „rotace“ a je nutný k tomu, aby bylo možné jednotky udržet ve vysoké pohotovosti. Udržet jednotky v takové pohotovosti je technologicky, personálně i finančně náročné, a je tedy potřeba jim umožnit čas na přípravu před pohotovostí, ale i na obnovu sil po skončení rotace.

Délka rotace je 6 měsíců v případě pozemních sil a 12 měsíců v případě sil námořních a vzdušných. I když jsou tedy NRF složeny funkčně ze stále stejných jednotek (pozemní, letecké, námořní), jejich národní obsazení je každý půlrok, resp. každý rok jiné. Jednotlivé rotace se označují NRF 1, NRF 2, NRF 3 atd.

Rotační cyklus začíná až dva roky před tím, než má být jednotka připravená k nasazení (tj. dosáhnout FOC), kdy jednotlivé země nabízejí své příspěvky do dané rotace prostřednictvím tzv. konferencí pro vývoj sil (*Force Generation Conference – FGC*), které pořádá SACEUR minimálně rok před počátkem výcviku jednotek pro NRF. Dvanáct měsíců před dosažením FOC začne půlroční fáze počátečního výcviku jednotek, v níž na národní úrovni probíhají taktická cvičení. Na jejich konci musí jednotky dosáhnout předem určených standardů NATO.

Reálný společný výcvik je v případě jednotek, které jsou umístěny na svých různých domovských základnách, bezpodmínečně nutný. Po taktickém výcviku tedy přichází půlroční fáze společného aliančního výcviku, během kterého jednotky nacvičují interoperabilitu. Probíhají také cvičení komunikace a velitelské struktury. Tato fáze je zakončena hlavním cvičením, na jehož základě je jednotka certifikována, tj. získá doklad o splnění sady objektivních kritérií sestavených velitelstvím SHAPE. Po certifikaci dosahuje jednotka FOC a čeká ji půlroční doba pohotovosti, kdy může být nasazena v operacích kdekoli na světě v onom limitu do pěti až třiceti dní od vydání rozkazu.

NATO samozřejmě také následně provádí kontrolu a vyhodnocování připravenosti a schopností daných jednotek, jestli splňují standardy NRF. Aliance v roce 2006 ustavila v rámci své struktury nové Centrum operační přípravy NRF (*NRF Operational Preparation Directorate*), které má koncept NRF zastřešovat a koordinovat jej – od počátečního vývoje rotací, přes certifikace až po konečné analýzy a hodnocení.⁷⁴

Po půlroční době pohotovosti rotace pro jednotku končí a je v další rotaci NRF nahrazena jednotkou jinou. Takže v každém půlroce je vždy jedna jednotka v procesu přípravy, druhá ve výcviku a třetí v pohotovosti. Celkově tedy, vezmeme-li v úvahu dobu přípravy i pohotovosti, je každá jednotka přiřazená k NRF na dobu zhruba dvou let. A mají-li tedy NRF v pohotovosti až 25 000 vojáků, znamená to, že země NATO musejí pro NRF vyčlenit celkem až 75 000 vojáků.

---

⁷⁴ Hunstok 2007

K principu rotace se přistoupilo jednak z hlediska nákladnosti udržení jednotky ve stavu vysoké pohotovosti pro případnou operaci, a jednak proto, že NRF mají být „katalyzátorem transformace“ evropských armád. Toho se podaří dosáhnout samozřejmě pouze za předpokladu, že každá země nebude pro NRF vyčleňovat neustále jedny a tytéž jednotky.⁷⁵

3.3.4 Velení

Nejvyšším (strategickým) velitelem NRF je stále vrchní velitel spojeneckých sil v Evropě (SACEUR). Ten je zodpovědný za sestavení a přípravu NRF a musí jednotky udržovat v pohotovosti pro všechny mise, k nimž jsou určeny.⁷⁶

SACEURovi jsou podřízeni velitelé společných sil NATO (*Joint Force Commanders*), kteří zajišťují velení NRF na operační úrovni. NATO má tři operační velitelství společných sil (*Joint Force Command – JFC*): v holandském Brunssumu, v italské Neapoli a v portugalském Lisabonu (viz obrázek 3).

Stejně jako jednotlivé jednotky rotuje i toto operační velení NRF, které si tato tři velitelství střídají v jednoletém intervalu (viz obrázek 4), tj. Brunssum velel NRF 1 a 2 (= 2003 až červenec 2004), Neapol NRF 3 a 4 (= červenec 2004 až červenec 2005), Lisabon NRF 5 a 6 (= červenec 2005 až červenec 2006), Brunssum NRF 7 a 8 (= červenec 2006 až červenec 2007) atd. Na obrázku je také vidět roční rotace námořních a vzdušných sil a půlroční rotace pozemních sil.

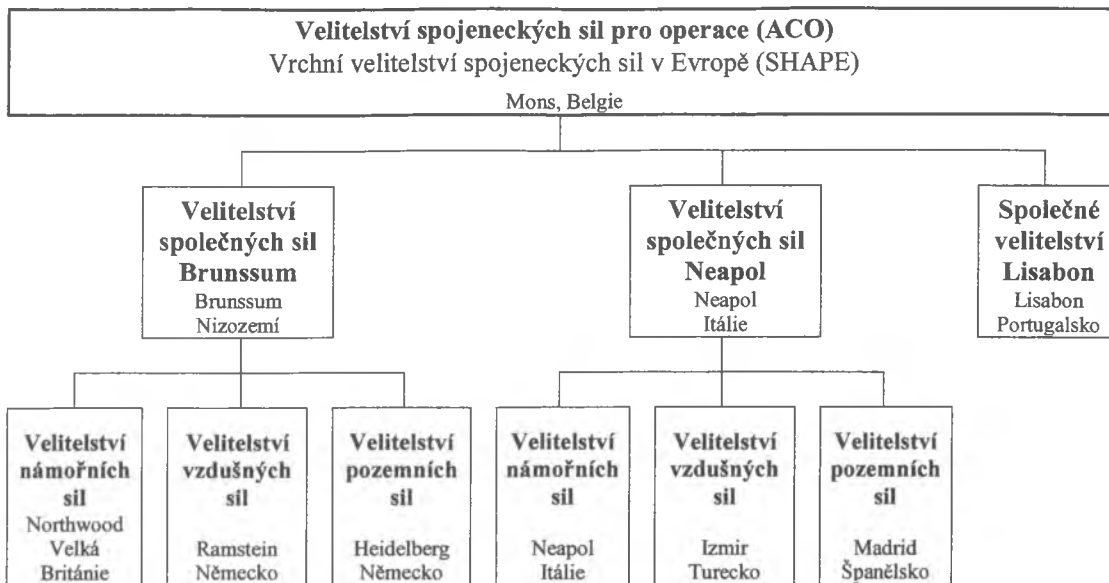
Vlastní velení a řízení operace NRF pak bude provádět mobilní operační velitelství (*Deployable Joint Task Force Headquarters – DJTF HQ*), které bude vytvořeno jedním ze stálých operačních velitelství (JFC).⁷⁷

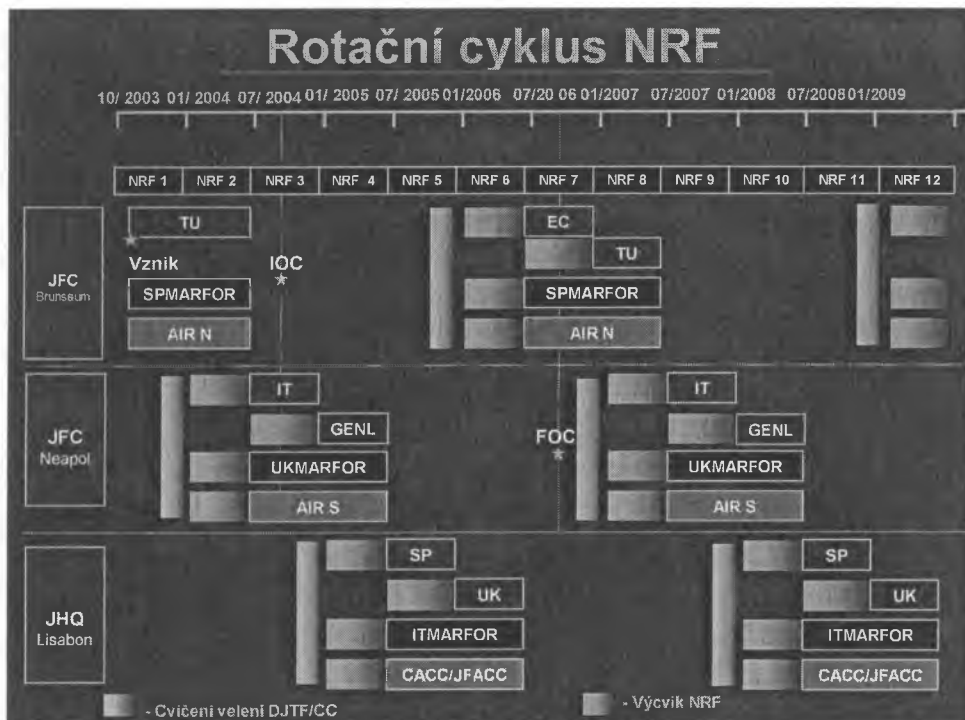
⁷⁵ Bialos 2005: 14

⁷⁶ Rynning 2005: 7

⁷⁷ Podrobněji o konceptu DJTF a jeho vývoji viz McGinnis 2005

Obrázek 3: Struktura velitelství NATO – strategická (nejvyšší), operační (střední) i taktická (nejnižší) úroveň velení. (Lisabon není JFC, ale pouze *Joint Command*.)

Obrázek 4: Rotace velení NRF⁷⁸

⁷⁸ Podle Wallerand 2003; vysvětlivky:

- TU: Rapid Deployable Turkish Corps HQ, Istanbul, Turecko
- IT: Rapid Deployable Italian Corps HQ, Miláno, Itálie
- G/N: Rapid Deployable German-Netherlands Corps HQ, Munster, Německo
- SP: Rapid Deployable Spanish Corps HQ, Valencie, Španělsko
- UK: Allied Command Europe Rapid Reaction Corps HQ, Rheindalen, Německo
- EC: Eurocorps HQ, Štrasburk, Francie
- SPMAFOR: Spanish Maritime Force
- UKMARFOR: United Kingdom Maritime Force
- ITMARFOR: Italian Maritime Force
- JFACC: Joint Forces Air Component Command
- CACC: Command and Control Center
- Air N: Component Command Air Forces North (Ramstein, Německo)

Všechny jednotky v NRF jsou stále (i v době pohotovosti) umístěny na svých domovských základnách a i když jsou zařazeny do NRF, podléhají v době pohotovosti svému národnímu velení. Pouze v případě, že se NATO rozhodne NRF použít (tj. členské státy NATO zastoupené v Severoatlantické radě vydají rozhodnutí k jejich použití), přechází velení nad jednotkami zařazenými v dané rotaci do NRF na SACEURa. To ovšem až poté, co jednotlivé země NATO předají velení svých jednotek (tzv. *Transfer-of-Authority* – TOA) SACEURovi. K tomu dojde vždy před zahájením strategického rozmístění, aby vrchní velitel již sám koordinoval příjezd jednotek na místo určení.

Rotaci velení mezi třemi operačními velitelstvími NATO (Brunssum, Neapol, Lisabon) odpovídal i zmiňovaný časový rozvrh sestavování NRF. Každé velitelství velelo dvěma rotacím za sebou. Aby se všechna vystříдалa a koncept NRF se řádně odzkoušel a doladil, bylo potřeba celkem šesti rotací, tj. tři roky počátečních operačních schopností (podzim 2003 – podzim 2006). Proto vyhlášení plných operačních schopností (tedy oznámení stavu, že NRF jsou hotové) vycházelo až na sedmou rotaci (tj. podzim 2006), kdy se vlastně s cyklem velení začne znovu (Brunssum už velel NRF 1).

3.3.5 Schvalování nasazení a finance

O nasazení NRF rozhoduje Severoatlantická rada, složená ze zástupců všech členských zemí NATO na úrovni velvyslanců, jakožto nejvyšší a nejdůležitější alianční orgán. Je pak na jednotlivých zemích, aby včas schválily vyslání svých vojenských jednotek tam, kde mají být NRF nasazeny.

Ovšem národní schvalování nasazení jednotek do operace v zahraničí může být někdy problematické, protože tento proces se zemi od země liší (někde stačí rozhodnutí vlády, jinde je potřeba souhlasu parlamentu). Nicméně i proto mají NRF minimální dobu nasazení pět dní a je na jednotlivých zemích NATO, aby svůj schvalovací proces uzpůsobily tak, aby tomuto požadavku byly schopny vyhovět.⁷⁹

Air S: Component Command Air Forces South (Izmir, Turecko)

⁷⁹ Rozhovor autora s náměstkem generálního tajemníka NATO pro operace Adamem Kobierackim, Ostrava, září 2006; Rynning 2005: 7

Žádoucím záměrem NRF tedy také je, aby vedly eventuálně i k politické změně tím, že budou klást větší nároky na pružnost politického rozhodování.⁸⁰

Země NATO se mohou zdráhat vyslat své jednotky do NRF i proto, že zatím není změněn systém financování v rámci Aliance. To znamená, že i pro NRF platí pravidlo „padni komu padni“, čili všechny náklady spojené s výcvikem, pohotovostí i případným nasazením v operaci nesou jednotlivé země.⁸¹ NATO nicméně usiluje o změnu tohoto systému financování společných operací tak, aby se na financování podílely všechny státy. Kdyby se tuto změnu podařilo prosadit, země by možná méně otálely s účastí v NRF. Ovšem na základě současného stavu debaty o této otázce nelze takovou změnu v několika následujících letech čekat.⁸²

3.3.6 „Velké nadšení u stolu“

I přes nevyjasněnost některých otázek ohledně nasazení a financování NRF Američané nepřestávali tlačit na rychlé sestavení NRF i v době, kdy se už v NATO zpracovávaly detailní plány k jejich realizaci. Například náměstek amerického ministra obrany Paul Wolfowitz v dubnu 2003 členské země NATO pobízel:

„Budoucnost NATO nezávisí jen na rozšiřování, ale i na schopnosti rychle a efektivně vojensky zasáhnout. (...) Pokud se NRF podle amerických návrhů postaví, stanou se Síly rychlé reakce NATO velmi účinnou zbraní, technologicky dokonale připravenou na jakoukoli předvídatelnou hrozbu a připravenou zasáhnout ve velmi krátkém čase.“⁸³

Ovoce přinesly tyto americké snahy zanedlouho. Když bylo v základních obrysech jasné, co to Síly rychlé reakce NATO jsou a jak by měly fungovat, schválil Vojenský výbor NATO začátkem června 2003 *Podrobný implementační plán pro NRF*.⁸⁴ A

⁸⁰ Faber 2003: 5

⁸¹ Toto zdráhání se už od vzniku NRF projevuje hned na počátku každého rotačního cyklu, tj. při zmíněných FGC konferencích. Ještě v únoru 2006 si generál Jones stěžoval: „Naše snahy získat síly pro NRF neprodukuje kompletní a vyvážené jednotky, což vyvolává obavy. Hlavním důvodem k tomu je podle mě fakt, že NATO nezreformovalo své finanční mechanismy z 20. století (...), což odrazuje země od toho, aby své jednotky k operacím poskytovaly.“ (Garamone 2006) Navíc většina členů NATO neplní ani závazek vydávat na obranu 2 % HDP, k němuž se sami zavázali. Z 26 zemí NATO jich tento úkol plní v současné době jen sedm: Bulharsko, Francie, Řecko, Rumunsko, Turecko, Velká Británie a USA (ibid.).

⁸² Podrobněji se k tématu schvalování i financování vrátíme v kapitole 4, kde budeme analyzovat jednotlivá rizika stojící před NRF.

⁸³ Projev Paula Wolfowitz v Kongresu, 10. dubna 2003,

<http://www.defenselink.mil/speeches/2003/sp20030410-depsecdef0142.html>

⁸⁴ *NRF Detailed Implementation Plan* byl schválen Vojenským výborem 3. června 2003 (Rynning 2005: 7)

hned 12. června 2003 záměr vybudování NRF definitivně posvětili i ministři obrany členských zemí NATO na své schůzce v Bruselu, kde schválili politický a vojenský koncept NRF.⁸⁵ Síly rychlé reakce NATO tedy mohly začít reálně vznikat. Představitel amerického ministerstva obrany po schůzce řekl:

„Ministři dnes schválili (...) operační koncept NRF. A u stolu panovalo skutečně velké nadšení nejen proto, že se tyto jednotky vytváří, ale také proto, jak rychle se tento proces daří.“⁸⁶

3.4 Na cestě k počátečním operačním schopnostem

3.4.1 Od myšlenky ke skutečné jednotce

Chtěla-li Aliance postavit NRF co nejdříve, bylo nutné tradiční časový rozvrh rotací – v němž se s přípravou rotace začíná 18 měsíců před tím, než má mít pohotovost – u prvních rotací výrazně urychlit. To bylo ulehčeno tím, že první dvě rotace (NRF 1 a NRF 2) měly být pouze prototypy, na jejichž základě Aliance teprve vyvine potřebné doktríny, výcvikové a certifikační standardy, operační požadavky, systémy velení a řízení atp.⁸⁷ Stačilo proto, aby byly sestaveny v rozsahu zhruba 8 000 vojáků místo celkově plánovaných 20 000 a později až 25 000, i když už měly dosahovat počátečních operačních schopností.

Vzhledem k náročnému plánu příprav se s vytvářením NRF začalo okamžitě. Stejně jako při každé operaci i v případě NRF se začínalo plánovací konferencí (FGC), kde všechny země NATO společně nastavují požadavky (kolik a jakých jednotek mají NRF mít) a zároveň nabízejí své jednotky k naplnění těchto požadavků. První taková konference pro NRF – která je mezníkem při jejich vzniku, protože byla vlastně prvním hmatatelným výsledkem celého vývoje – se konala již 16. července 2003, tedy pouze měsíc poté, co byl sestaven implementační plán a ministři obrany koncept NRF definitivně schválili. Jelikož se na každé NRF FGC plánují vždy dvě následující rotace, nyní se konference týkala NRF 1 a NRF 2. „Výsledky konference jsou velmi

⁸⁵ Tisková zpráva NATO, 13.6. 2003, *New command structure and capabilities for NATO*, <http://www.nato.int/docu/update/2003/06-june/e0612a.htm>

⁸⁶ Přepis vystoupení v NATO HQ, 12.6. 2003, <http://www.defenselink.mil/Transcripts/Transcript.aspx?TranscriptID=2740>

⁸⁷ NATO Review: Istanbul Summit Special, 2004, s. 58, <http://www.nato.int/docu/review/2004/istanbul/2004-istanbul-e.pdf>

povzbudivé,“ pochvaloval si po jejím skončení její předseda admirál Rainer Feist, zástupce SACEURa.⁸⁸

Tato slova pak o tři měsíce později potvrdili také alianční ministři obrany, a to i přes to, že NATO zatím nesplnilo všechny PCC cíle potřebné k sestavení NRF. „Udělalí jsme velký pokrok,“ shrnul názory ministrů po neformální schůzce v americkém Coloradu generální tajemník NATO George Robertson.⁸⁹ V první den schůzky se také ministři zapojili do semináře *Dynamic Response '07*, při němž měli na základě fiktivního scénáře potřeby nasazení jednotek NRF možnost rozebírat otázky spojené s rozhodovacím procesem – i na národní úrovni. Ministrům prý seminář prospěl a Robertson jej označil za „velký úspěch“.⁹⁰

Váhu tomuto prohlášení Aliance dodala hned pár dní poté, kdy se ukázalo, že NRF se daří dávat dohromady neuvěřitelně rychle. Už 15. října 2003, tedy pouhých jedenáct měsíců poté, co se NATO rozhodlo na summitu v Praze NRF postavit, byla totiž na aliančním velitelství v holandském Brunssumu do pohotovosti uvedena první prototypní rotace Sil rychlé reakce NATO (NRF 1). „Za necelý rok jsme urazili cestu od pouhé myšlenky ke skutečné jednotce,“ prohlásil ještě v říjnu zástupce americké administrativy.⁹¹ Původních 18 měsíců plánování a cvičení se tak v případě první (i když co do velikosti omezené a vlastně zkušební) rotace NRF podařilo stlačit na pouhé čtyři měsíce. Tato rotace měla zhruba 9 000 vojáků ze čtrnácti zemí NATO, a byla tak mimochodem nakonec mnohem větší, než ministři obrany na schůzce v Coloradu původně očekávali.⁹²

„Dnešní zahájení fungování NRF považuji za jednu z nejdůležitějších změn v NATO od doby podepsání Washingtonské smlouvy před více než padesáti lety. Poprvé v historii bude Aliance mít mnohonárodní, více-složkové a speciální síly pod jedním velením,“ řekl při inaugurační ceremonii SACEUR James L. Jones.⁹³ Tím se NRF zásadně liší od všech předchozích jednotek NATO, jejichž jednotlivým složkám

---

⁸⁸ Tisková zpráva NATO, 16.7. 2003, *Response force buildup on target*, <http://www.nato.int/docu/update/2003/07-july/e0716e.htm>

⁸⁹ Vantran 2003a

⁹⁰ Vantran 2003

⁹¹ Přepis vystoupení, 8.10. 2003, <http://www.defenselink.mil/transcripts/2003/tr20031008-0748.html>

⁹² Fiorenza 2003

⁹³ SHAPE News, 15.10. 2003, <http://www.nato.int/shape/news/2003/10/i031015.htm>

(pozemní, námořní, vzdušné) se vždy velelo zvlášť. Dříve byly navíc takové jednotky sestavovány jen v případě potřeby, kdežto nyní je NATO bude mít v pohotovosti a k dispozici neustále.

3.4.2 První smyšlené útoky ve fiktivních státech

V zemi mimo euro-atlantický prostor ohrožují teroristé a nepřátelští vojáci pracovníky OSN i civilisty, které je potřeba zachránit. Tak vypadala fiktivní hrozba, na níž bylo postaveno vůbec první cvičení jednotek NRF v reálném prostoru a čase. Už 20. listopadu 2003 (tedy jen několik týdnů po inauguraci NRF 1) tak měly první elementy nových jednotek, složené z elitních sil jedenácti zemí NATO včetně České republiky, šanci si v Turecku vyzkoušet své schopnosti, v tomto případě s cílem zachránit a evakuovat civilisty, začít vynucovat embargo, provést protiteroristické operace a demonstrovat sílu.⁹⁴

Cvičit musely nejen samotné jednotky, ale i nejvyšší armádní představitelé a zástupci ministerstev obrany. V lednu 2004, tedy v době, kdy byla do pohotovosti uvedena již druhá – stále prototypní – rotace Sil rychlé reakce NATO (NRF 2), proběhl v USA speciální seminář právě pro velitele armád zemí NATO, v němž se opět na základě fiktivní situace testovalo nasazení NRF a různé problémy, jimž je třeba při takovém nasazení sil proti asymetrickým bezpečnostním hrozbám čelit.⁹⁵

Tato cvičení byla prvními z řady dalších, kterými budou muset projít všechny jednotky a všichni vojáci vždy před tím, než získají certifikaci pro NRF a budou zařazeni do pohotovostních rotací. Když koncem června 2004 přebíralo od JFC Brunssum na istanbulském summitu NATO velení na další dvě rotace NRF (NRF 3 a NRF 4) JFC HQ Neapol,⁹⁶ bylo zřejmé, že plán sestavování NRF pokračuje nadmíru úspěšně a začínala se objevovat myšlenka *jak a kde* je reálně nasadit:

„Potřebujeme začít intenzivně přemýšlet o skutečném použití NRF. Dokončíme druhou rotaci a začínáme třetí. Dobrou zprávou je, že v realizaci plánu vytváření NRF jsme ve značném předstihu. (...) Takže i před tím, než NRF jako celek dosáhnou počátečních operačních schopností letos na

⁹⁴ SHAPE News, 21.11. 2003, <http://www.nato.int/shape/news/2003/11/i031121a.htm>

⁹⁵ Tisková zpráva NATO, 22.1. 2004, <http://www.nato.int/docu/update/2004/01-january/e0122a.htm>

⁹⁶ Tisková zpráva NATO JFC HQ Naples, 27.6. 2004, http://www.afsouth.nato.int/releases/2004releases/PR_16_04.htm

*podzim, začínáme uvažovat o tom, kde je reálně použít. (...) Když NRF použijeme, získáme zkušenosti, pomůže nám to v jejich dalším sestavování.*⁹⁷

Už v létě 2004 se potvrdilo, že – již před dosažením svých IOC – NRF skutečně fungovaly jako významný katalyzátor transformace, a to jak uvnitř struktur samotného NATO, tak v jednotlivých zemích. Na operační úrovni „nutí“ NRF vojenské složky NATO vytvářet náročnější standardy pohotovosti a schopností stejně jako certifikační postupy. Vliv NRF je zřetelný i v jednotlivých členských zemích NATO, které uznávají potřebu změnit legislativu, jež omezuje nasazení jejich jednotek vyčleněných pro NRF.⁹⁸

3.4.3 „Když ji nepoužíváte, je k ničemu“ / První nasazení NRF

Od léta 2004 byla tedy v pohotovosti již třetí rotace NRF, jejíž součástí byl i nový alianční Mnohonárodní prapor chemické, biologické, radiologické a jaderné ochrany NATO (CBRN prapor) pod velením České republiky (viz kapitola 5.2). Právě NRF 3 měla být zakrátko první rotací těchto nových Sil rychlé reakce NATO, jejíž elementy budou poprvé nasazeny ve skutečné operaci. Největšími zastánci této politiky byli opět Američané. Ministr obrany Donald Rumsfeld připomněl, že NRF zaplní jednu z mezer uvnitř Aliance:

*„Je realitou, že NATO je vojenskou aliancí, která nemá žádný skutečný význam, pokud nebude schopná rychle použít své vojenské schopnosti. A jednotky schopné takové rychlé reakce NATO v minulosti nemělo.*⁹⁹

Rumsfeld zároveň řekl, že NRF jsou sestavené a připravené na svou první misi. Po zjitřených summitových debatách v Istanbulu mezi členy Aliance o budoucím nasazení jednotek oznámil Rumsfeld novinářům o této nové síle NATO suše: „Když ji nepoužíváte, je k ničemu.“¹⁰⁰ Jako první možná nasazení zmínil nadcházející letní olympijské hry v Aténách nebo blížící se volby v Afghánistánu.

Olympijské hry v Řecku (2004)

Záměr pomoci řecké vládě se zajištěním bezpečnosti olympiády v Aténách během srpna a září 2004 schválila na základě řecké žádosti Severoatlantická rada ještě před

⁹⁷ Slova představitele Ministerstva obrany USA - přepis briefingu, 28.6.2004, <http://www.defenselink.mil/transcripts/2004/tr20040628-0946.html>

⁹⁸ Brzezinski 2004

⁹⁹ Miles 2004

¹⁰⁰ Ibid.

summitem v Istanbulu.¹⁰¹ NATO tak zahájilo několik operačních aktivit pod názvem *Distinguished Games*,¹⁰² které mimo jiné zahrnovaly vyslání letounů včasné výstrahy AWACS, námořní dohled v rámci alianční operace ve Středozeří *Active Endeavour* a nasazení částí nově vzniklého CBRN praporu, který pro Alianci vytvořili a dosud mu veleli Češi.

Zatímco většinu jednotek NATO určených pro tuto operaci tvořily stálé síly jen přiřčené k *Distinguished Games*, CBRN prapor byl nyní krátce po certifikaci a zařazení do NRF 3, která byla od léta 2004 v půlroční pohotovosti. Nasazení této jednotky je tak prvním operačním nasazením částí NRF. Kromě asi stovky Čechů tehdy v praporu působili také Belgičané, Maďaři, Italové a Poláci. Úkolem jednotek v Aténách bylo provádět průzkum, detekci, identifikaci, dekontaminaci a laboratorní operace.¹⁰³

Afghánistán: Operace – neoperace (2004)

Další příležitostí, jak reálně zapojit nově vzniklé síly, bylo podle Američanů použít NRF pro Aliancí vedenou operaci v Afghánistánu (*International Security Assistance Force* - ISAF). V létě 2004 chtělo NATO rozšířit svou přítomnost v Afghánistánu i za hranice hlavního města Kábulu, a zajistit tak bezpečnost v zemi během zářijových voleb. Vzhledem k blížícímu se termínu voleb bylo potřeba vyslat další jednotky co nejdříve. Aby nebylo nutné shánět kompletně nové jednotky, navrhly USA na summitu v Istanbulu, aby NATO posílilo svou přítomnost v Afghánistánu vysláním jednotek NRF, konkrétně jednoho italského praporu, který byl v té době v pohotovosti v rámci NRF 3. Všichni členové NATO se na americkém návrhu shodli a podpořili jej. Až na jednoho: Francii.

Francouzi zastávají názor, že NRF se mají používat pro případ krize (a ne pro rutinní operace) a mají fungovat jako celek, čili není možné jejich části *ad hoc* vysílat do libovolné operace. Použijí-li se NRF pro dlouhodobou operaci (jakou je Afghánistán), přirozeně přijdou o schopnost být rychle nasazeny v případě nové, nečekané krize někde jinde. Navíc se Francii nezdálo ani vysílání jednotek NRF do

¹⁰¹ Tisková zpráva NATO, 24.6. 2004, <http://www.nato.int/docu/pr/2004/p04-103e.htm>

¹⁰² NATO Fact Sheet, http://www.afsouth.nato.int/JFCN_Factsheets/Athens04/Olympics04.htm

¹⁰³ Podrobněji k operaci NATO v Řecku viz kapitola 5.3 - První operace v rámci NRF; také Brianas 2004.

operací, když vlastně NRF ještě nedosáhly IOC, a nenaplnily tak svůj transformační smysl. Pozici „transformace před nasazením“ zastávaly koneckonců i jiné země.¹⁰⁴ Roli mohlo hrát i to, že v NRF 3 neměly USA žádné jednotky a Francouzi měli dojem, že Američané chtějí NRF využít jen jako „krabičku s nářadím“ (*toolbox*).¹⁰⁵

Výsledkem ostrých debat nakonec bylo, že italský prapor vyčleněný pro NRF 3 sice do Afghánistánu odjel, ale nejednalo se o „operaci NRF“, ale o Aliancí vedenou misi „s vazbou na NRF“.¹⁰⁶ V každém případě došlo v létě 2004 poprvé k nasazení jednotky certifikované pro NRF do bojové zóny, i když se nejednalo přímo o operaci NRF (NRF nebyly formálně aktivovány, stejně jako v případě operace v Aténách).

3.4.4 „Rumsfeld feels very good“ / NRF dosahují IOC

Postupným zapojováním do ostrých operací a dalšími cvičeními se NRF blížily k dosažení svých IOC. Než ale SACEUR může IOC vyhlásit, je třeba, aby koncept NRF prošel certifikací. Jednou ze základních podmínek certifikace je reálné cvičení: v tomto případě se v první polovině října uskutečnilo cvičení NRF na Sardinii. Do aliančního cvičení *Destined Glory 04*, které bylo přizpůsobeno potřebám certifikačního cvičení NRF, bylo zapojeno skoro 10 000 vojáků, téměř 50 lodí a 50 letadel z 11 zemí NATO. V takovém rozsahu do manévrů jednotky NRF ještě zapojeny nebyly. Že schopnosti NRF provádět krizové mise v Evropě i zámoří byly cvičením potvrzeny, prohlásil po cvičení velitel NRF 3 admirál Michael Mullen:

„Hlavní výhodou NRF je přizpůsobivost jejich schopností na celé spektrum misí, které NATO může provádět. Z toho, co jsem na cvičení viděl, plyne, že v této chvíli disponujeme dobrými schopnostmi.“¹⁰⁷

Deklaraci počátečních operačních schopností konceptu NRF tedy nic nestálo v cestě a průběh jejich sestavování se držel plánu schváleného na summitu v Praze před dvěma lety. A tak 13. října 2004 na další neformální schůzce ministrů obrany NATO, tentokrát v Rumunsku, generální tajemník NATO Jaap de Hoop Scheffer a SACEUR generál James L. Jones počáteční operační schopnosti vyhlásili.¹⁰⁸ To znamená, že NRF jsou nyní připraveny vykonávat různé druhy misí kdekoli a

¹⁰⁴ Rynning 2005: 14-15

¹⁰⁵ Serchuk 2004: 4; Lobjakas 2004; Rynning 2005: 15; Lok 2005: 3; Branin 2004: 31

¹⁰⁶ Ibid.

¹⁰⁷ Stránka cvičení:

http://www.afsouth.nato.int/JFCN_Exercises/2004/Destined_Glorv04/Destined_Glorv04%20.htm

¹⁰⁸ Tisková zpráva NATO, 10.10. 2004, <http://www.nato.int/docu/update/2004/10-october/e1013a.htm>

kdykoli Aliance rozhodne, i když do úplné připravenosti ještě zbývají dva roky a také několik tisíc vojáků: v té době měly NRF zhruba 17 000 z plánovaných 25 000 vojáků.

Ačkoli postupný nárůst vojáků v NRF je součástí plánu na sestavování těchto jednotek, tak fakt, že jich v této době stále asi 8 000 scházelo, byl právě na schůzce v Rumunsku příznačný. Jedním z hlavních témat jednání totiž byla transformace armád, konkrétně použitelnost vojáků k nasazení v zahraničních misích. „Ze zhruba 2,5 miliónu Evropanů v uniformě jich podle odhadů NATO může být nasazeno za jejich národními hranicemi jen tři až pět procent,“ řekl po schůzce americký velvyslanec při NATO Nicholas Burns. To ostatně nebylo novinkou, na stejný problém upozorňovali Američané opakovaně, připomněl jej například i Donald Rumsfeld na zmiňované loňské neformální schůzce v Coloradu.

Podobně žhavou otázkou nadále zůstává i rozdíl ve financování armád v USA a na starém kontinentě. Američané v tomto roce (2004) na obranu vydali 417 miliard dolarů, zatímco zbývajících 25 zemí NATO dohromady pouze necelou polovinu. Jako dobrý příklad zmínil Burns Dánsko, které svůj obranný rozpočet navýšilo a také zdvojnásobilo počet svých vojáků schopných nasazení v náročných aliančních operacích.¹⁰⁹ Dánsko samotné dává své účasti v NRF nejvyšší prioritu a podle dánské armády jsou „transformace a rozvoj dánských ozbrojených sil těsně spjaté s účastí v NRF“.¹¹⁰

I přes tyto nedostatky byli Američané s průběhem schůzky v Rumunsku spokojeni. Nejspíše i díky tomu, že skoro přesně dva roky poté, co USA navrhly vytvoření NRF na summitu v Praze, byl k dispozici konkrétní a hmatatelný úspěch, totiž že NRF dosáhly IOC a bylo možné je nasadit. Ministr Rumsfeld „má z dnešních jednání velmi dobrý pocit,“ zdůraznil po schůzce velvyslanec Burns.¹¹¹

---

¹⁰⁹ Gilmore 2004

¹¹⁰ Vyjádření náčelníka generálního štábu dánské armády, generála Hanse Jespera Helsø, 15. srpna 2005, <http://forsvaret.dk/FKO/eng/Chief+of+Defence/Transformation/>

¹¹¹ Gilmore 2004

3.5 Plné operační schopnosti na dosah? / První operace NRF

Jelikož plných operačních schopností by měl koncept NRF podle plánu dosáhnout v říjnu 2006, na podzim 2004 tedy zbývaly na kompletní dotvoření celých NRF dva roky. Množství rozsáhlých a náročných cvičení bylo plném proudu i proto, že na svou první pohotovost se chystala čtvrtá rotace (NRF 4 – v pohotovosti od ledna 2005), která byla se svými skoro 18 000 vojáky zatím největší a také disponovala nejvíce schopnostmi. NRF 4 je také vůbec první rotací, která prošla přípravou na pohotovost podle standardního plánu cvičení a certifikací, který, jak jsme již zmínili, trvá 18 měsíců.

V této době dosahuje počet vojáků v pozemním elementu NRF již 75 procent celkového plánovaného počtu, a tak NRF 4 dokonce předbíhá plán, protože podle původního časového rozvrhu by jí stačilo mít pouze 60 procent vojáků.¹¹² Nadějně situace už vypadala i v případě NRF 3, a tak se někteří odvažovali k tvrzení, že NRF dosáhnou FOC v předstihu už v květnu 2006.¹¹³

Když se na jaře 2005 na svou pohotovost pro druhou půli roku připravovala pátá rotace NRF, málokdo předvídal, že zkušenosti s dopravou na velkou vzdálenost nabitě v cvičení *Loyal Mariner 05* (proběhlo v Severním moři v dubnu 2005¹¹⁴) a zejména v *Noble Javelin 05* (proběhlo na Kanárských ostrovech v březnu a dubnu 2005¹¹⁵), se budou jednotkám NRF hodit velmi záhy v reálné situaci.

3.5.1 NRF poprvé v akci: kvůli Katrině

Krátce po devastujícím průchodu hurikánu Katrina jihem Spojených států amerických požádaly USA 4. září 2005 Severoatlantickou alianci o humanitární pomoc. Hned 9. září schválil NAC přepravní operaci, která měla převézt darovanou pomoc z Evropy do USA. NAC také poprvé schválil využití prostředků vyčleněných

---

¹¹² Lok 2005

¹¹³ Například velitel JFC HQ Naples, admirál Michael Mullen;

http://www.afsouth.nato.int/JFCN_Exercises/2004/Destined_Glorv04/mediarelease_04.htm

¹¹⁴ Tisková zpráva NATO, 29.4. 2005, <http://www.nato.int/docu/update/2005/04-april/e0411a.htm>

¹¹⁵ Tisková zpráva NATO JFC Naples, 10.5. 2005,

http://www.ifcnaples.nato.int/releases/2005releases/PR_10_05.htm

v NRF (letadla, lodě) a AWACS (letadla systému včasné výstrahy) pro použití v operaci. Operaci mělo na starosti JC HQ Lisabon, které velelo NRF 5.¹¹⁶

Více než deset letadel C-130 a C-160 vyčleněných pro NRF (z Francie, Německa, Řecka, Itálie a Velké Británie) a alianční Boeing 707 (cvičný přepravní letoun ze základny systému včasné výstrahy AWACS v Geilenkirchenu) svázely darovanou pomoc z celé Evropy na leteckou základnu v německém Ramsteinu (tato část operace zabrala přes 90 letových hodin), odkud se leteckým mostem pomoc převážela do USA. Jednalo se celkem o 12 letů, při nichž se využila letadla NATO (Boeing 707), Kanady (Airbus 310), Ukrajiny (AN 124) a Turecka (C-130).

Za zmínku stojí fakt, že úplně prvním letem v rámci operace byl díky rychlé reakci České republiky ten převážející pomoc z ČR. Ta putovala nejprve do Ramsteinu a pak 12. září až do USA.

Veškerá pomoc přijatá Spojenými státy byla v Ramsteinu shromážděna do 19. září a do 2. října se jí podařilo kompletně převézt do USA. Leteckým mostem NATO bylo do USA dopraveno celkem 189 tun pomoci a svou pomoc nabídlo celkem 39 zemí (NATO i partnerské země).¹¹⁷ Operace trvala od 9. září do 2. října 2005.

K přepravě pomoci byly připraveny i lodě z námořního elementu NRF 5, ty ale nakonec použity nebyly (po naložení by cesta do USA trvala asi dva týdny).

V rámci operace NATO na humanitární pomoc USA po hurikánu Katrina tedy Severoatlantická rada vůbec poprvé v historii aktivovala NRF. V tomto případě plnily misi následného managementu. Nebyli však nasazeni vojáci, jednalo se „pouze“ o zapojení techniky (letadel a lodí) vyčleněných do NRF.

---

¹¹⁶ Zdroj dat týkajících se operace: prezentace *Hurricane Katrina and Pakistan Earthquake Relief*, maj. Patricia Sergey, JC HQ Lisabon, červenec 2006

¹¹⁷ SHAPE News, září 2005, *Support to the US in response to hurricane Katrina*, <http://www.nato.int/shape/news/2005/09/katrina.htm>, NATO EADRCC Operations, Katrina: <http://www.nato.int/eadrcc/2005/katrina/index.htm>

3.5.2 O měsíc později: druhá aktivace NRF

První operace NRF (pomoc USA po hurikánu) skončila 2. října 2005 a jen o týden později obdrželo NATO další žádost o poskytnutí NRF – tentokrát ze strany Pákistánu, jež postihlo ničivé zemětřesení obrovských rozměrů (70 000 mrtvých, dalších 70 000 zraněných a více než tři milióny lidí se ocitly bez domova). 11. října 2005, tedy hned druhý den po obdržení žádosti, NAC schválil rozsáhlou leteckou operaci na přepravu pomoci ze zemí NATO a partnerských zemí do Pákistánu. K rozhodnutí zahájit operaci tedy Alianci stačil nevídaně krátký časový úsek. NAC se na úrovni velvyslanců sešel prakticky okamžitě a – protože nebyly neshody ohledně zapojení – operaci v Pákistánu schválil.

Postupně začaly fungovat dva letecké mosty (z Německa a z Turecka). Do akce se zapojilo jedenáct transportních letounů C-130 z NRF (z Velké Británie, Dánska, Francie, Řecka, Itálie a Turecka). Za dobu trvání operace (4 měsíce) NATO vypravilo 168 letů a převezlo na 3 500 tun pomoci.

Z hlediska operací NRF je ještě významnější, že na základě dalších žádostí ze strany Pákistánu se Aliance 21. října 2005 rozhodla vyslat na pomoc vrtulníky, až tisíc vojáků (prapor ženistů a podpůrného personálu) a 200 mediků vyčleněných pro NRF 5. Poprvé v historii bylo z mateřského JFC HQ (pro tuto rotaci JC HQ Lisabon) vysláno také mobilní velitelství NRF (DJTF HQ).¹¹⁸

V Pákistánu jednotky NRF plnily jeden ze svých cílů – humanitární pomoc. Náplní práce jednotek byly opravy silnic, stavby přístřeší a nemocničních budov. V listopadu NATO na místě otevřelo perfektně technologicky vybavenou polní nemocnici se šedesáti lůžky, kde bylo možné provádět celé spektrum zákroků, včetně chirurgických. Do operace bylo nakonec zapojeno více než 1200 vojáků ze 17 zemí.

Operace na pomoc Pákistánu trvala do 1. února 2006, kdy všechny složky NATO opustily zemi. Podruhé za krátkou dobu tak byly NRF aktivovány a použity ke svému účelu. Poprvé šlo také o nasazení vojáků v rámci NRF.

---

¹¹⁸ Přehled zapojených jednotek viz: http://www.nato.int/issues/pakistan_earthquake/participation.htm

I díky těmto dvěma reálným operacím vyšly najevo problémy, kterým bude potřeba při sestavování NRF čelit. Na základě zkušeností z Pákistánu kritici mise opět tvrdili, že použijí-li se jednotky NRF k humanitárním účelům, může se stát, že nebudou dostupné v případě krizových situací jinde. To nicméně nebyl jediný problém, před kterým NRF stály – další se objevily o půl roku později u pobřeží Afriky, tentokrát při cvičení.

3.5.3 Poslední krok na cestě k FOC: Steadfast Jaguar

Inovativnost NRF v rámci NATO spočívá mimo jiné také v tom, že se jedná o síly složené (*joint force*), kdy tedy pod jedním velením jsou zároveň složky pozemních, námořních i vzdušných sil. I když už během výstavby NRF proběhlo množství cvičení a dvě operace, nikdy se zatím všechny tři tyto složky nezapojily najednou a společně. Než tedy bylo možné vyhlásit FOC, bylo potřeba vyzkoušet i nasazení všech tří složek zároveň. A právě toto byl účel toho nejdůležitějšího ze závěrečných cvičení konceptu NRF – *Steadfast Jaguar*.¹¹⁹

Kromě nasazení všech tří složek najednou mělo být cvičení zlomové ještě v jednom aspektu: podle zadání ze summitu v Praze mají být NRF schopné nasazení i na vzdálených a nehostinných místech. Když se v roce 2004 začalo cvičení *Steadfast Jaguar* (SJ) připravovat, ve hře bylo pět možných lokalit: Ghana, Gabon, Island, Newfoundland a Kapverdské ostrovy.

Jako ideální místo k prověření schopnosti vyslání všech složek na strategickou vzdálenost i k vyzkoušení nasazení v náročných podmínkách vybral SHAPE nakonec Kapverdské ostrovy, tedy skupinu desítky ostrovů v Atlantickém oceánu vzdálených zhruba 600 kilometrů od pobřeží afrického Senegalu.

Do hlavní části cvičení probíhající v druhé polovině června 2006 bylo zapojeno přibližně sedm tisíc vojáků ze všech zemí NATO (kromě Islandu), přičemž největší

---

¹¹⁹ To bylo sice nejdůležitějším, ale samozřejmě ne jediným cvičením, protože vyhlášení FOC nezávisí pouze na jednom cvičení. V roce 2006 se pro NRF měla konat tři cvičení ze série „Steadfast“ – *Steadfast Jackpot* (květen 2006), *Steadfast Jaguar* (červen – červenec 2006) a nakonec *Steadfast Jaw* (listopad 2006). Pouze *Steadfast Jaguar* bylo živé cvičení (tedy skutečné nasazení jednotek), ostatní cvičení byla virtuální (tedy počítačové simulace, při nichž se nacvičovalo zejména velení a řízení). I když se cvičení *Steadfast Jaw* uskutečnilo, jeho plánovaný status jakožto cvičení NRF musel být snížen. Nejednalo se tedy o cvičení NRF, protože kvůli závazkům jednotek v reálných operacích to nebylo možné (Gournay 2006).

kontingenty poskytl Německo (2 000 vojáků), Španělsko (1 500), USA (1 200) a Francie (1 000). Cvičení se zúčastnila také necelá desítka Čechů, někteří přímo ve strukturách NATO, někteří jako pozorovatelé.¹²⁰ Do cvičení se zapojily přes dvě desítky válečných lodí a ponorek (zhruba 3 000 vojáků námořních složek), desítky letadel (zhruba 1 000 vojáků vzdušných sil), na dva tisíce vojáků pozemních sil, dále speciální síly (250) a logistika (600).

Náročnost spočívala nejen ve velké vzdálenosti, na kterou musely být přepraveni vojáci i technika, včetně lodí a letadel, ale i v nehostinnosti prostředí dané horkem rovníkové Afriky, silným větrem či totální absencí vody, elektřiny a ubytovacích kapacit v místě cvičení. Kapverdské ostrovy tak svými podmínkami připomínaly náročné reálie Afghánistánu či Iráku.

Během cvičení se pochopitelně objevila i slabá místa tak rozsáhlého nasazení. „Vždycky se přijde na nějaké nedostatky, ale právě proto, abychom je odhalili a koncept NRF vyzkoušeli, jsme přišli cvičit sem, a ne třeba do Španělska,“ potvrdil podplukovník Jelle Bode z velitelství letectva NRF.¹²¹

Jedním z takových nedostatků byla nedostatečně zajištěná komunikace, na níž si stěžovaly právě velitelé leteckých složek NRF. „Šlo o včasné hlášení toho, kde se právě jednotky nacházejí, čili o to, abychom byli schopni dostatečně rychle vytvářet operační obraz. (...) To je jedna z jasných lekcí, které jsme se při cvičení naučili,“ potvrdil i generál Lance Smith, velitel NATO pro transformaci.¹²²

Vzhledem k náročnosti terénu, vzdálenosti od Evropy a vysokému počtu zapojených vojáků čekal jeden z nejtěžších testů na logistickou skupinu. Ta sice nakonec obstála

---

¹²⁰ I když se Češi neúčastnili přímo samotného cvičení, měli důležitou roli pozorovatelů. Jedním z nich byl podplukovník Milan Polakovič, jehož úkolem bylo provádět takzvané „vstupy do scénáře cvičení“. Celé cvičení má připravený určitý průběh. Aby se otestovaly schopnosti jednotlivých složek reagovat na nenadálé situace, je potřeba do připraveného scénáře zasáhnout. I když se jednalo spíše o menší změny, přesto jsou pro realistický nácvik důležité. „Když je ve scénáři například ostražka utečeneckého tábora, my třeba oznámíme, že v něm propukly nepokoje nebo určitá nemoc. Poté se sleduje, jak se s takovou situací dokáží příslušné jednotky vypořádat,“ popsal Polakovič. Kromě čtveřice pozorovatelů přímo z Česka byli na Kapverdských ostrovech i další Češi, které vyslalo NATO přímo na velitelskou loď *USS Mount Whitney* (rozhovor autora, Kapverdské ostrovy, červen 2006).

¹²¹ Rozhovor autora, Kapverdské ostrovy, červen 2006

¹²² Smith, Lance L. 2006

a certifikace NRF proběhla podle plánu, ale už během cvičení SJ bylo jasné, že právě na logistice bude v rámci NRF v budoucnu asi nejvíce práce. „Podle naší zkušenosti jsou před námi velké možnosti pro další zlepšení a zefektivnění operační úrovně logistické podpory pro operace NRF,“ řekl diplomaticky slovenský generál Pavel Macko, který byl velitelem Skupiny logistické podpory NRF na Kapverdech.¹²³

To následně potvrdili oba nejvyšší velitelé NATO – SACEUR generál Jones při tiskové konferenci ještě na Kapverdských ostrovech i velitel pro transformaci, generál Smith, při zpětném hodnocení cvičení:

„Během cvičení byly hodnoceny koncepty integrované logistiky. Úspěšně zajistit logistiku je velmi obtížné v prostředí, kde jsou jednotlivé země zodpovědné za svou národní logistiku. (...) Nicméně jsme při cvičení SJ ověřili, že koncept integrované logistiky funguje a že musíme dále pracovat na jeho vylepšení.“¹²⁴

I přes některé další dílčí problémy bylo cvičení SJ nakonec úspěšné a potvrdilo, že Aliance má multifunkční mezinárodní jednotky schopné vojenského a humanitárního zásahu i ve velké vzdálenosti od Evropy a v náročných podmínkách.

Nadšení z úspěchu cvičení ale krotil generál Jones. „Dosažení FOC nespočívá v absolvování jednoho cvičení, je potřeba dořešit ještě některé další věci,“ řekl během cvičení na Kapverdských ostrovech Jones s jasným odkazem na stále nedostatečné naplnění celkem požadovaného počtu 25 000 vojáků pro NRF. Stále byl ale ještě čas. „Plánovaným datem vyhlášení FOC vždy byl a zůstává říjen 2006,“ odrážel novinářské otázky naznačující, že NRF nebudou na plné operační schopnosti připraveny včas.¹²⁵

3.5.4 Summit NATO v Rize: Napětí do poslední chvíle

I když podle některých zdrojů by NATO bývalo bylo ochotno jisté menší nedostatky v připravenosti NRF pro vyhlášení FOC přehlédnout,¹²⁶ bylo evidentní, že nedostatek vojáků, a tedy nesplnění odsouhlasených požadavků (tzv. CJSOR - *Combined Joint Statement of Requirement*), by bylo příliš velkým soustem. Proběhlé

¹²³ Angl. *Joint Logistics Support Group (JSLG)*; rozhovor gen. Macka s novináři, Kapverdské ostrovy, červen 2006

¹²⁴ Smith, Lance L. 2006

¹²⁵ Rozhovor gen. Jamese L. Jonese s novináři, Kapverdské ostrovy, červen 2006

¹²⁶ Např. nedostatky v logistice a podpůrných prvcích (Bell 2006)

operace jen potvrdily, že pokud členské země NATO podcení výcvik či počet vyslaných jednotek, celý koncept NRF bude vážně ohrožen.¹²⁷

Koneckonců kvůli neochotě aliančních zemí dodat dostatečný počet vojáků bylo částečně omezeno i samotné cvičení *Steadfast Jaguar*. Nedostatečný počet jednotek vyslaných do cvičení byl způsoben tím, že tak rozsáhlé cvičení a v takové vzdálenosti bylo velmi finančně náročné. Od začátku plánování cvičení se počítalo se zapojením zhruba osmi tisíc vojáků, ale už v únoru 2006 Jones oznámil, že počet vojáků bude jen zhruba šest tisíc. Nakonec se do cvičení zapojilo zhruba sedm tisíc vojáků, což bylo pro bezproblémové uskutečnění cvičení dostatečné.

O tom, že i po cvičení *Steadfast Jaguar* nadále panoval nedostatek jednotek dodaných jednotlivými zeměmi do NRF, svědčí opakované výzvy SACEURA k jejich doplnění. Vlastně už od počátku roku 2006 byly chybějící jednotky v NRF pravidelným tématem schůzek zástupců zemí NATO na různých úrovních a nebylo vůbec jasné, zda-li se podaří dosáhnout počtu 25 000 vojáků včas. Nedosažení FOC ve slibovaném termínu na podzim 2006 by pro celý koncept NRF mělo nedozírné následky.

Ani další plánovací konference ovšem nepřinášely očekávaný efekt a když říjen, tedy původní termín vyhlášení FOC, prošel bez povšimnutí, vyhlídky NRF nebyly optimistické. Některá média ovšem původní chronologii přípravy NRF brala za neměnnou a mylně prohlásila, že NRF již k 1. říjnu 2006 plných operačních schopností dosáhly, přestože to nebyla pravda.¹²⁸

Dalším termínem, který by se Alianci mohl pro vyhlášení FOC hodit, byl pochopitelně blížící se summit NATO v Rize, plánovaný na konec listopadu 2006. Jestli však NRF skutečně FOC dosáhnou, bylo velmi dobře strážným tajemstvím do poslední chvíle. Navíc v první den summitu, 28. listopadu, se konala toliko pracovní večeře nejvyšších představitelů zemí NATO a jejím tématem byla jen a pouze situace v Afghánistánu, resp. nedostatek vojáků v tamních Mezinárodních bezpečnostních

---

¹²⁷ Fitzgerald 2005

¹²⁸ Například německá *Deutsche Welle* 30. září 2006 uveřejnila článek *NATO's Rapid Response Force finally ready for action*, kde mylně za datum dosažení FOC uvedla 1. říjen 2006.
<http://www.dw-world.de/dw/article/0,2144,2190425,00.html>

asistenčních silách (ISAF) pod velením NATO. S napětím se tedy čekalo na druhý a závěrečný den summitu, kdy se mělo ukázat, jestli NRF splní stanovený harmonogram, nebo jestli i tento termín projde bez povšimnutí, stejně jako původní datum dosažení FOC 1. října 2006.

SACEUR nakonec 29. listopadu vyhlášení FOC doporučil a generální tajemník NATO Jaap de Hoop Scheffer mohl v Rize prohlásit, že "Severoatlantická aliance dnes získala bezprecedentní schopnosti". Cesta k tomu cíli byla ovšem náročná, což přímo řekl i sám Scheffer, který ve své řeči k NRF pokračoval slovy: „NRF dnes dosáhly plných operačních schopností, ale nebylo to zrovna lehké.“¹²⁹

Narážel tím na známý problém: nedostatek vojáků. Mezi zeměmi, které nakonec na naléhání SACEURa počty jednotek v CJSOR pro NRF doslova za pět minut dvanáct doplnily, je třeba vyzdvihnout zejména USA, které pro NRF dodatečně vyčlenily 2 500 vojáků.¹³⁰ Američané tak museli Evropě při přípravě Sil rychlé reakce opět pomoci. S příspěvkem nakonec přispěli i jiné země. Při svém projevu SACEUR v Rize uvedl:

„Zvláště těm zemím, které se v poslední chvíli nabídly, chci poděkovat za to, že NRF 8 a dvě následné rotace mají dostatek zdrojů potřebných k FOC, a těmi zeměmi jsou Bulharsko, Kanada, Francie, Německo, Norsko, Rumunsko, Španělsko, Turecko, USA, Itálie a Velká Británie.“¹³¹

CJSOR se tedy nakonec naplnit podařilo a podle vyjádření některých vojenských zástupců nabídky zemí dokonce předčily očekávání. Podle slov šéfa Vojenského výboru NATO generála Raymonda Henaulta byly NRF těsně před summitem doplněny o helikoptéry, pozemní jednotky, lékařské jednotky, dopravní a bojová letadla a o prvky logistického zabezpečení.¹³²

Vyhlášení plných operačních schopností NRF na summitu v Rize listopadu 2006 ukončilo měsíce nejistoty a podle SACEURa dokázalo, že členové NATO koncept

---

¹²⁹ Tisková konference Jaap de Hoop Scheffera, 29.11. 2006, Riga

¹³⁰ Ullman 2007: 5

¹³¹ Jones 2006. Do NRF 8 (leden-červenec 2007) se zapojily tyto země: Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Francie, Itálie, Lotyšsko, Maďarsko, Německo, Nizozemí, Norsko, Polsko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Turecko, USA a Velká Británie (Zdroj: JFC HQ Brunssum).

¹³² Cit podle *NATO's rapid response force is declared fully operational*, International Herald Tribune, 29.11. 2006.

NRF plně podporují. NATO tak svého cíle, který si vytklo na summitu v Praze v roce 2002, dosáhlo vlastně přesně podle plánu a po čtyřech letech mohlo představit své nové jednotky připravené reagovat na výzvy nového století. Ovšem i tak jsou NRF pouze na začátku své cesty a před sebou mají ještě množství problémů, jejichž řešení zatím není v dohledu. NRF se mezitím staly jedním z dalších lakmusových papírků, na nichž úspěšná budoucnost NATO závisí.

Originální znění Řížské deklarace, v níž byla vyhlášena kompletní připravenost NRF :

The establishment of the NATO Response Force (NRF) which today is at full operational capability has been a key development. It plays a vital part in the Alliance's response to a rapidly emerging crisis. It also serves as a catalyst for transformation and interoperability and will enhance the overall quality of our armed forces, not only for NATO, but also for EU, UN or national purposes. We support the improved implementation of the agreed NRF concept through mechanisms to enhance long term force generation, and steps to allow for a more sustainable and transparent approach to maintain the capability of the force in the future.

(23. odstavec, deklarace ze summitu NATO v Říze, 29. listopadu 2006)

4. Výzvy před NRF / Problémy

Čtyři roky od doby zahájení přípravy NRF na summitu NATO v Praze, po množství cvičení, dosažení IOC i FOC a prvních operacích již můžeme načrtnout okruhy otázek, které před NRF během té doby vyvstaly a jejichž úspěšné vyřešení bude klíčové pro budoucí vývoj a důvěryhodnost nových Sil rychlé reakce NATO. Na některé jsme již narazili, některé zde zmíníme poprvé, nicméně je potřeba mít na paměti všechny.

Když generál Jones v březnu 2006 hovořil o NRF v americkém Kongresu,¹³³ vyjmenoval pět základních schopností (*capability pillars*), o něž se budou NRF opírat: generování sil a dlouhodobé plánování, integrovaná logistika, sdílení informací zpravodajských služeb (*intelligence fusion*) a nasaditelné komunikační a informační systémy. Nyní se podíváme, o které „pilíře“ se NRF mohou pevně již opřít a které je ještě potřeba postavit.

4.1 Nedostatečný počet jednotek

I když se z počátku zdálo, že počet jednotek nabízených jednotlivými zeměmi do NRF je dostatečný, v posledních rotacích vychází najevo, že nabízených jednotek je nedostatek a mezery se daří zaplňovat jen s velkými obtížemi a na poslední chvíli. Během léta 2007 se dokonce ukázalo, že dosažení požadovaného počtu jednotek v pohotovosti je pro členské země NATO téměř nerealizovatelné.

Počáteční zdání úspěšnosti má dva důvody. Za prvé, plán sestavování NRF počítal s postupným nárůstem počtu vojáků v NRF, a tak požadavek na počáteční rotace v počtu zhruba osm až devět tisíc vojáků byl celkem snadno splnitelný. Případná neochota některých zemí vyslat své jednotky se neprojevila příliš zřetelně. Jak jsme zmínili, do první rotace jednotlivé země nabízely své jednotky dokonce tak entuziasticky, že NRF 1 byla nakonec o několik set vojáků větší, než bylo původně zamýšleno (viz kapitola 3.4.1. – Od myšlenky ke skutečné jednotce).

---

¹³³ Smith, Steven 2006

Druhým důvodem úspěšného naplňování CJSOR u prvních rotací NRF je fakt, že na začátku bylo mnoho zemí ochotno a připraveno ihned poskytnout své jednotky pro NRF prostě proto, že se jim tak dostane ideálního výcviku a získají interoperabilitu. To bylo výhodné pro obě strany. Jenže to bylo v době, kdy se NRF vytvářely. Když se začalo blížit jejich dokončení a NRF začaly být využívány v operacích, každá země si svůj příspěvek dvakrát rozmyslela, protože už je do NRF neposkytovala a neposkytuje jen pro výcvik, ale i pro potenciální nasazení v ostrých operacích,¹³⁴ které je mj. velmi náročné i finančně.

A tak se ještě podařilo naplnit NRF 4, pro niž bylo potřeba „pouze“ 18 000 vojáků a která nebyla nikde nasazena. Nicméně v šesté rotaci, která vyžadovala již plných 25 000 vojáků, bylo naplnění NRF už nedostatečné - jen 75 procent. Kromě financí zde byly zřejmě důvodem také zkušenosti z nasazení NRF 5 v Pákistánu a plánované závěrečné cvičení konceptu NRF *Steadfast Jaguar* na Kapverdských ostrovech.

Na tento problém několikrát upozorňoval SACEUR, šlo totiž i o další rotace. Pro NRF 7 chybělo rovněž 25 % jednotek, pro NRF 8 dokonce mnohem více. „Kdyby teď byl říjen 2006, plné operační schopnosti NRF nevyhlásím,“ řekl v březnu 2006 generál Jones.¹³⁵ Možná tím, že se přiblížil termín FOC, úsilí zemí ohledně poskytování jednotek polevilo, i když důvodů pro tento stav bylo více (viz níže). Na základě dalších – zejména Jonesových výzev – nakonec země NATO včetně USA do NRF dodatečně jednotky nabídly, a tak se pro vyhlášení FOC v Rize potřebné síly sehnaly.¹³⁶ I přesto ale základní otázkou v případě nedostatku jednotek pro NRF podle Jonese zůstává, jestli se v budoucnu opakovaně a každý rok najde dostatek politické vůle k udržení NRF.¹³⁷

---

¹³⁴ Rozhovor autora s Adamem Kobierackim, náměstkem generálního tajemníka NATO pro operace, Ostrava, září 2006

¹³⁵ Přepis vystoupení generála Jonese na Ministerstvu obrany USA, 6.3. 2006

<http://www.defenselink.mil/transcripts/2006/tr20060306-12612.html>

¹³⁶ Američané přispěli kapacitou pro systematické sledování bojiště (viz kapitola 4.6.2), výrazně své zapojení posílili například Britové, viz *UK boosts commitment to NATO Response Force*, zpráva Ministerstva obrany Velké Británie, 8.6. 2006,

<http://www.mod.uk/DefenceInternet/DefenceNews/DefencePolicyAndBusiness/UkBoostsCommitmentToNatoResponseForce.htm>

¹³⁷ Bell 2006

Právě to se kamenem úrazu stalo hned během prvního roku fungování NRF. Už během léta 2007 se ukázalo, že některé země (a vlastně NATO jako celek) prostě nemají dostatek vojáků, jež by do NRF mohly vyčlenit. Prostě proto, že už probíhající mise (zejména Afghánistán a Irák) jsou personálně mnohem náročnější a trvají déle, než se předpokládalo. Na podzim 2007 začal tedy Vojenský výbor NATO na základě pověření od ministrů obrany zemí NATO zpracovávat plán, jak aspoň snížit počet jednotek v nejvyšší pohotovosti s tím, že celkový počet jednotek nasaditelných v rámci NRF se nezmění, zůstane na čísle 25 000.

Navíc i když je tabulkově CJSOR pro NRF naplněn (vůbec poprvé se tak stalo právě až před summitem v Rize), vyskytne-li se potřeba určitou část NRF nasadit, reálné vyslání jednotek stejně závisí na tom, jestli spojenci své jednotky skutečně poskytnou.¹³⁸ Za současného způsobu plánování a financování NRF bude totiž Alianci i v budoucnu každého půl roku hrozit, že kompletní NRF nedá dohromady a že vedení NATO bude muset z členských zemí příspěvky do NRF pracně vymáhat, stejně jako tomu bylo před summitem NATO v Rize a stejný problém hrozí před summitem NATO v Bukurešti, který proběhne v dubnu 2008. Bývalý generální tajemník NATO Lord Robertson prý rád říkával:

*„Constantly having to go around with a “begging bowl” is no way to run a railroad – or an Alliance.“*¹³⁹

Systém generování sil NATO obsáhle koneckonců analyzuje a kritizuje i nezávislý „audit“, který si Aliance nechala vypracovat v roce 2005 od britského *Royal United Services Institute for Defence and Security Studies*.¹⁴⁰ Jistou nadějí by mohlo být zavedení dlouhodobého plánování (*long-term planning*) i do NRF, o což jednak samozřejmě usiluje SHAPE a jednak tento systém podporují i členské země NATO (viz například schůzka ministrů zemí NATO v únoru 2006). Dlouhodobost plánování spočívá v tom, že by se neplánovalo dopředu na jeden až dva roky, ale až na šest let, což by budoucím rotacím NRF dalo záruku, že jejich CJSOR budou naplněny.¹⁴¹

¹³⁸ Rozhovor autora s Cdr. Christophem Grünem, JFC HQ Brunssum, leden 2007

¹³⁹ „Pořád dokola chodit s „žebrací miskou“, tak se nedá řídit železnice – ale ani Aliance.“ (Bell 2006)

¹⁴⁰ Joyce 2005

¹⁴¹ Viz kapitola 5.4 Zapojíte se, nebo ne? / Potřeba dlouhodobého plánování; viz také tisková konference s mluvčím NATO Jamesem Appathuraiem, 14.2. 2006, <http://www.nato.int/docu/speech/2006/s060214a.htm>

Pokud se ovšem bude opakovat situace z léta 2007, kdy některé země (včetně USA) stáhnou své jednotky z NRF, které pro ně už vyčlenily, tak ani nový systém generování sil nepomůže. Nápad, který vzešel ze schůzky ministrů obrany zemí NATO v říjnu 2007, má NRF pomoci vytvořením systému „postupného generování“ sil pro NRF. I když tento nápad není ještě plně rozpracován, spočíval by v tom, jak jsme již naznačili, že v pohotovosti by nebylo všech 25 000 vojáků, ale pouze nějaké nižší číslo (zatím se hovoří o 9 až 11 tisících vojáků). Až teprve v případě, že by při nasazení stávající jednotky nestačily a byly by potřeba další, bude vyvoláno jednání k dalšímu generování sil. To se ovšem na základě zkušeností z „běžného“ generování sil pro NRF zdá jako poměrně nebezpečný postup, protože se zatím ukazuje, že proces shánění nejen nových, ale už i slíbených sil, je pro NATO velmi zdlouhavý a komplikovaný. Nicméně pro konečné zhodnocení bude třeba počkat na konkrétní návrh, s nímž alianční plánovači přijdou. To by mělo být začátkem roku 2008.

4.2 Špatný systém financování

Se špatným systémem financování operací bojuje NATO už dlouho. Ukázalo se už, že studenovělečný systém „padni komu padni“, kdy veškeré náklady na operaci hradí vždy ta země, která jednotky vysílá, byl jedním z hlavních důvodů, proč země své jednotky do NRF nenabízejí v potřebném počtu. Ačkoli otázka financování NRF byla na stole od doby jejich vzniku, naléhavost tohoto problému se v plné síle projevila až po první operaci NRF s nasazením vojáků, tedy v Pákistánu, kdy šlo o vyslání jednotek na „strategickou vzdálenost“. Navíc se nejednalo o symbolické zapojení několika důstojníků, ale o stovky ženistů s těžkou technikou. Španělsko, které v této rotaci mělo své ženisty, stála tato operace zhruba 20 miliónů amerických dolarů.¹⁴²

Takže když rotace NRF 5 musela absolvovat dvě operace (USA a Pákistán), země do ní zapojené nesly všechny náklady. Během rotace NRF 4 se ale operace v takovém rozsahu neuskutečnily, takže země v rotaci 4 v porovnání se zeměmi v rotaci 5 své národní rozpočty výrazně ušetřily.

---

¹⁴² Defense News, 10.2. 2006, *NATO commander fears rapid force delay*, <http://www.defensenews.com/story.php?F=1527177&C=europe>. Některé zdroje hovoří až o částce 24 miliónů dolarů.

Tuto „převrácenou loterii“, jak systém financování NATO označují generální tajemník Scheffer i generál Jones, je třeba nahradit jinou formulí, která by směřovala k posílení společného financování, které je zejména při větším zapojení i v mimoevropských destinacích více než potřebná.¹⁴³ Jenže v NATO zatím shoda o změně financování nepanuje, takže zůstává otázkou kdy a zda vůbec se tento problém podaří odstranit.¹⁴⁴

Nicméně první vlašťovkou v tomto směru by mohl být fakt, že členové NATO na summitu v Rize odsouhlasili sdílení nákladů na leteckou přepravu aspoň u nečekaných a rychle potřebných nasazení NRF (*short notice deployment*). Jak a jestli tento systém bude fungovat v praxi se uvidí až v momentě, kdy k takovému nasazení dojde. Podle Scheffera by ale mohlo jít o způsob, jak země přimět k tomu, aby nabízely více vojáků do rotací NRF.¹⁴⁵

Druhou vlašťovkou může být rozhodnutí většiny zemí NATO společně pořídit transportní letouny Boeing C-17 (viz níže kapitola 4.6.1 - Strategická přeprava).

Dvě vlašťovky ovšem jaro nedělají a NATO stále stojí před problémem, jak nejen mise financovat. Nejde totiž jen o špatný systém financování v rámci NATO, to by byla pro Evropu příliš jednoduchá výmluva. Dalším a zcela zásadním rizikem totiž zůstávají nízké (a dokonce někdy klesající) obranné rozpočty evropských členů NATO. Ty s největší pravděpodobností v dohledné době výrazně růst nebudou, a financování transformace a modernizace armád, klíčové pro NRF, je tak ohroženo. Nicméně i vyřešení tohoto problému bude záviset zejména na politické vůli evropských vlád. Jedním z možných způsobů, jak dosáhnout posílení evropských schopností (a přivřít onen *capabilities gap*) bez potřeby razantně zvyšovat obranné rozpočty, by mohly být společné a koordinovanější nákupy.

---

¹⁴³ Projev J. de Hoop Scheffera na mnichovské konferenci o bezpečnosti (únor 2006) - Garamone 2006; Stanhope 2006; Bell 2006

¹⁴⁴ Bell 2006

¹⁴⁵ Tisková zpráva NATO, 29.11.2006, *NRF declared fully operational*, <http://www.nato.int/docu/update/2006/11-november/e1129c.htm>; generální tajemník Scheffer již dříve navrhol rovnou několik způsobů, jak situaci řešit: například ze společného rozpočtu hradit alespoň první nasazení nebo použití strategických schopností (těch tzv. *strategic enablers*), jako jsou strategická přeprava, mnohonárodní logistika atp.

Tuto „převrácenou loterii“, jak systém financování NATO označují generální tajemník Scheffer i generál Jones, je třeba nahradit jinou formulí, která by směřovala k posílení společného financování, které je zejména při větším zapojení i v mimoevropských destinacích více než potřebná.¹⁴³ Jenže v NATO zatím shoda o změně financování nepadá, takže zůstává otázkou kdy a zda vůbec se tento problém podaří odstranit.¹⁴⁴

Nicméně první vlaštovkou v tomto směru by mohl být fakt, že členové NATO na summitu v Rize odsouhlasili sdílení nákladů na leteckou přepravu aspoň u nečekaných a rychle potřebných nasazení NRF (*short notice deployment*). Jak a jestli tento systém bude fungovat v praxi se uvidí až v momentě, kdy k takovému nasazení dojde. Podle Scheffera by ale mohlo jít o způsob, jak země přimět k tomu, aby nabízely více vojáků do rotací NRF.¹⁴⁵

Druhou vlaštovkou může být rozhodnutí většiny zemí NATO společně pořídit transportní letouny Boeing C-17 (viz níže kapitola 4.6.1 - Strategická přeprava).

Dvě vlaštovky ovšem jaro nedělají a NATO stále stojí před problémem, jak nejen mise financovat. Nejde totiž jen o špatný systém financování v rámci NATO, to by byla pro Evropu příliš jednoduchá výmluva. Dalším a zcela zásadním rizikem totiž zůstávají nízké (a dokonce někdy klesající) obranné rozpočty evropských členů NATO. Ty s největší pravděpodobností v dohledné době výrazně růst nebudou, a financování transformace a modernizace armád, klíčové pro NRF, je tak ohroženo. Nicméně i vyřešení tohoto problému bude záviset zejména na politické vůli evropských vlád. Jedním z možných způsobů, jak dosáhnout posílení evropských schopností (a přivřít onen *capabilities gap*) bez potřeby razantně zvyšovat obranné rozpočty, by mohly být společné a koordinovanější nákupy.

---

¹⁴³ Projev J. de Hoop Scheffera na mnichovské konferenci o bezpečnosti (únor 2006) - Garamone 2006; Stanhope 2006; Bell 2006

¹⁴⁴ Bell 2006

¹⁴⁵ Tisková zpráva NATO, 29.11.2006, *NRF declared fully operational*, <http://www.nato.int/docu/update/2006/11-november/e1129c.htm>; generální tajemník Scheffer již dříve navrhol rovnou několik způsobů, jak situaci řešit: například ze společného rozpočtu hradit alespoň první nasazení nebo použití strategických schopností (těch tzv. *strategic enablers*), jako jsou strategická přeprava, mnohonárodní logistika atp.

4.3 NRF versus ERRF?

Kromě odhodlání vybudovat NRF leží na bedrech Evropanů ještě jeden podobný záměr: Evropská unie se několik let před rozhodnutím NATO vytvořit NRF zavázala vybudovat své síly rychlé reakce – *European Rapid Reaction Force* (ERRF). Půjde o kontingent 60 000 vojáků schopných nasazení do 60 dní, kteří mohou působit na místě operace až po dobu jednoho roku (NRF mají 25 000 vojáků, dobu nasazení 5 až 30 dní a mohou působit až po dobu 30 dní).

Chladná reakce Evropanů na americký návrh vytvořit NRF byla zpočátku způsobena právě obavou, aby NRF nebyly konkurencí pro ERRF. Někteří evropští představitelé a experti dodnes tvrdí, že přeměrováním evropských zdrojů do NRF si chtějí Američané pojistit, aby v Evropě nevznikly nezávislé síly.¹⁴⁶ Tyto obavy se ovšem zdají liché. Představitelé NATO i EU je odmítají s tím, že obě uskupení se mají navzájem doplňovat. I jejich mise jsou poněkud rozdílné, NRF jsou primárně rychlá, expediční síla určená i pro bojové operace, zatímco ERRF mají obsáhnout celé spektrum Petersburských úkolů (*Petersburg Tasks*) a svou podobou se blíží spíše stabilizačním jednotkám než expediční síle.¹⁴⁷

Přesto zásadním úkolem pro úspěch NRF (a potažmo ERRF) bude sladit dlouhodobé plánování sestavování obou jednotek a hlavně jednoznačně vymezit jejich úkoly, protože názory na jejich komplementaritu nejsou zatím zdaleka jednotné.¹⁴⁸

Navíc vzhledem k omezenému objemu financí a limitovanému počtu jednotek nasaditelných do misí v zahraničí reálně hrozí, že NRF i ERRF budou vlastně založeny na stejných jednotkách, a mohly by si tak konkurovat.¹⁴⁹ Kromě toho nejde pochopitelně jen o tyto dvoje jednotky, NATO má také další složky a stejně tak existují požadavky na naplnění misí Organizace spojených národů atp.¹⁵⁰

---

¹⁴⁶ Jahnel 2005: 72; Graff 2002

¹⁴⁷ Mihalka 2005: 67

¹⁴⁸ Viz vybraná bibliografie k tématu vztahu NRF a ERRF: Kempin 2002; Chafos 2003; Gordon 2004; Hebert 2003: 67; Mihalka 2005: 77; Branin 2004: 37; Stoop 2004: 55n

¹⁴⁹ Branin 2004: 44

¹⁵⁰ Bell 2006

NATO Response Force - EU Battle Group Comparison

	NATO Response Force	EU-Battle Groups
Goal	To give NATO a rapid response capability using a technologically advanced and highly ready joint force.	To give the EU the ability to deploy force packages at high readiness in response to a crisis.
Missions	The NRF can be used as an initial entry force, facilitating the arrival of follow-on units; as part of a larger force, to contribute to the full range of Alliance military operations; and to prevent conflicts from escalating into wider disputes.	Battle Groups will be employable across the full range of Petersberg tasks, and those identified in the European Security Strategy, in particular the tasks of combat forces in crisis management. In doing so, Battle Groups can be used for autonomous rapid response operations either for stand-alone operations or for the initial phase of larger operations.
Operating Capability	November 2002: NATO Summit in Prague, decision to form NRF October 2004: reached Initial Operating Capability of around 17 000 troops October 2006: Full Operating Capability with around 21 000 troops	November 2004: EU Military Capability Commitment Conference, decision to form 13 EU Battle Groups. 2005-2006: Initial Operating Capability, one Battle Group deployable January 2007: Full Operational Capability, up to two simultaneous Battlegroup-size operations.
Components	The NRF is composed of land, maritime and air components, as well as special forces. In total, 25 000 troops are at high readiness for each rotation.	15 Battle Groups at 1 500 troops each (battalion size) based on combined arms, and reinforced with combat support elements. It can be formed by a „framework nation“ or by a multinational coalition of Member States.
Deployment Requirements	Within 5 days – anywhere in the world	Council decision to launch an operation within 5 days; deployment within 10 days after decision to launch; operate within 6 000 km radius.
Self-Sustainable Command	Up to 30 days Rotates every 12 months among the three NATO joint force commands in Brunssum, Naples, and Lisbon (in 2005: Joint Command Lisbon)	Up to 120 days Each Battle Group is associated with a Force Headquarters and, pre-identified transport and logistics elements.
Member Contributions	Member states commit forces to the NRF on a rotational basis for training and certification, followed by an operational stand-by period of six months. Permanent existence of a combat-ready deployable NRF is guaranteed.	Battle Groups are comprised of national or multinational forces, on rotating six-month standby periods. To qualify as an EU Battle Group the force packages will have to meet commonly defined and agreed standards and undergo a Battle Group generation process.
Value Added	NRF was designed as to be used as a catalyst for a broader process of transformation of military capabilities in NATO member states.	Reinforce NATO's NRF efforts; close the EU's capabilities gap by raising the need for European strategic transport, UAV's, etc.

Sources: www.nato.int, europa.eu.int

4.4 Rozhodovací proces / Politické schvalování nasazení

Jedním z faktorů, které mohou účinnost NRF oslabit, je samotný proces rozhodování o aktivaci a vyslání NRF. Za prvé, podle pravidel NATO lze NRF vyslat pouze v případě, že tak rozhodne Severoatlantická rada (ostatně stejně jako v případě všech jiných operací), čili se na jejich vyslání musí shodnout všech dvacet šest členských zemí NATO. Krátký časový horizont, v němž mají být NRF vyslány (5-30 dní), aby plnily svůj smysl „rychlých“ expedičních sil, však klade velké nároky na rychlé nalezení konsenzu mezi všemi členy Aliance. Příklad operace v Pákistánu v roce 2005, kdy NAC hned druhý den po obdržení žádosti rozhodl o vyslání pomoci, dává jistou naději, že Aliance dokáže jednat pružně. Jak by rozhodování vypadalo v méně jednoznačném případě (např. v misích jiného než humanitárního charakteru), zůstává nicméně otázkou.

Za druhé, náročnějším úkolem v rozhodování o nasazení NRF je dosáhnout toho, aby jejich vyslání dostatečně rychle schválily i všechny jednotlivé země, které své vojáky v dané rotaci NRF mají – což je nutné, protože jde o nasazení jejich vojáků v zahraniční operaci. To je na jednu stranu trochu ulehčeno tím, že ne všechny země NATO své vojáky mají v každé rotaci. Takže tyto země akci NRF spíše podpoří, když vědí, že jejich jednotek se zapojení netýká (a nebudou za ně muset tedy platit). Na druhou stranu NRF jsou ze své podstaty jednotkami mnohonárodními, což napovídá, že ke schválení jejich vyslání bude potřeba spíše více národních schvalování.

Tím hlavním problémem tak kromě včasného rozhodnutí Severoatlantické rady zůstává, že se proces schvalování nasazení jednotek v zahraničí v jednotlivých členských zemích NATO výrazně liší. Je sice zodpovědností té země, která své jednotky pro NRF vyčlenila, aby možnost jejich vyslání v tak krátkém čase umožnila, ale národní schvalovací procesy jsou mnohdy zdlouhavé a hlavně navýsost politické. Jejich případná změna rozhodně není krátkodobou záležitostí a navíc závisí na okamžité vnitropolitické situaci.

---

¹⁵¹ Burwell 2006

Například USA nebo Francie pro nasazení svých jednotek formální posvěcení od parlamentu nepotřebují, a tak americký prezident – jako vrchní velitel ozbrojených sil – může jednat okamžitě. Naopak v případě Německa nebo Slovenska ústava vyžaduje, aby vyslání vojáků vždy a předem schválil parlament.¹⁵²

V České republice musí podle ústavy (článek 43, odstavec 4) s pobytem českých ozbrojených sil na cizím území souhlasit obě komory parlamentu. Za určitých okolností stačí, aby o věci rozhodla vláda a parlament byl pouze informován. Tato pravomoc vlády je však omezena tím, že se musí jednat o operaci trvající maximálně 60 dní a jejím předmětem musí být plnění závazků o společné obraně proti napadení vyplývající z mezinárodních smluv, dále účast na mírových operacích podle rozhodnutí mezinárodních organizací (kterých je ČR členem a pouze se souhlasem přijímajícího státu) nebo účast na záchranných pracích při živelních pohromách, průmyslových nebo ekologických haváriích.¹⁵³

Dokud se tedy nepodaří upravit procesy politického rozhodování o vysílání jednotek do zahraničí tak, aby jejich nasazení nebylo pokaždé ohroženo pomalým politickým procesem, úspěch NRF je nejistý.

Jednou z variant, jak vylepšit rozhodovací proces NATO,¹⁵⁴ je zavést podle vzoru Evropské unie "výbor přispěvatelů". Zkráceně tkví jeho smysl v tom, že jsou v tomto výboru zastoupeny jen ty země, jichž se projekt nějak týká, a ostatní se do procesu rozhodování nevměšují. Rozhodovací proces je tak usnadněn snížením počtu zapojených zemí, nota bene pouze na ty, které jsou ochotny vyslat své jednotky do konkrétní operace.¹⁵⁵ Tento systém ovšem řeší jen část problému, protože proces schvalování vyslání vojáků v rámci jednotlivých zemí zůstává nezměněn.

---

¹⁵² Podrobněji k zapojení Německa a Slovenska v NRF viz kapitola 5.9 – Sousedé v NRF.

¹⁵³ O procesu schvalování nasazení jednotek AČR viz také kapitola 5.7 – Kdo o tom rozhoduje. Přehled postupů nutných k nasazení armádních jednotek v zahraničí v dalších zemích NATO viz Stoop 2004: 74n.

¹⁵⁴ Jak jej navrhuje např. Gallis 2003. Další návrhy jak urychlit rozhodovací proces v Severoatlantické radě viz např. Michel 2003: 5.

¹⁵⁵ Jako typickou ukázkou politického blokování vojensky opodstatněného zásahu uvádí Korba (Korba 2006:20, pozn. 4) operaci NATO proti Jugoslávii v roce 1999, kdy přijetí rozhodnutí o každém zásahu byla příliš zdlouhavá. To frustrovalo zejména Američany, kteří do operace poskytli naprostou většinu vojenských kapacit, ale alianční rozhodnutí byla blokována zeměmi, které nejen že do operace nijak nepřispěly, ale požadovanými jednotkami vůbec nedisponovaly.

Poslední slabina, kterou proces politického rozhodování představuje, se projeví zejména v případě takové krizové operace, jejíž podmínky se rychle mění (což lze u krizové operace reálně očekávat). Pokud již určitý parlament/vláda poskytne souhlas s vysláním jednotek, zpravidla také jistým způsobem definuje mandát těchto jednotek na základě předchozích požadavků (př. od NATO, že půjde o humanitární misi po konfliktu). Jenže situace se v místě operace může náhle zhoršit. Že v tomto případě jednotlivé země nejsou schopné na základě svých národních procedur dostatečně pružně postupovat při schvalování změn, se ukázalo již na zmiňovaném semináři ministrů obrany v americkém Coloradu v roce 2003¹⁵⁶ a tento problém se dosud vyřešit nepodařilo. Tato předem definovaná omezení nasazení jednotek, tzv. *national caveats*, jsou „noční můrou“ velitelů i v jiných operacích NATO, nejen v rámci NRF,¹⁵⁷ protože výrazně omezují akceschopnost jakýchkoli sil. Těmito omezeními jsou například geografické limity (jednotky mohou působit třeba pouze na daném prostoru) či funkční limity (mohou působit jen v humanitární misi, nikoli v boji).

Pokud se tedy výhledově nepodaří sjednotit systém politického schvalování nasazení jednotek na národní úrovni jednotlivých států NATO nebo jej aspoň nastavit u všech zemí tak, aby nebrzdily případné vyslání NRF, plná funkčnost těchto nových jednotek NATO by mohla být vážně ohrožena.

4.5 Neshody ohledně účelu / Kam NRF vlastně poslat?

Už během schvalování návrhu na vytvoření NRF na podzim 2002 se ukazovalo, že jedním z tvrdých oříšků bude najít shodu ohledně toho, na jaké mise bude možné NRF vysílat. Na summitu v Praze 2002 a poté i na dalších schůzkách se Aliance shodla, že NRF pokryjí „celé spektrum misí“ a na summitu v Istanbulu byly tyto úkoly dále upřesněny.¹⁵⁸ V Istanbulu byla sice deklarována potřeba posilovat expediční schopnosti aliančních armád, ovšem k jasné shodě, kdy a kde konkrétně jednotky NRF nasazovat, bohužel nedošlo. Prakticky se důsledky této neshody ukázaly v již zmíněném případě operace v Afghánistánu v roce 2004 (kapitola 3.4.3), kdy některé země byly proti nasazení NRF.

¹⁵⁶ Viz kapitola 3.4.1 – „Od myšlenky ke skutečné síle“; viz také Branin 2004: 34

¹⁵⁷ Například v misi v Afghánistánu na tento problém narážejí velitelé opakovaně (rozhovor autora s náměstkem generálního tajemníka NATO pro operace Adamem Kobierackim, Ostrava, září 2006).

¹⁵⁸ Bell 2006; viz také kapitola 3.2 – K čemu nám to bude.

Někteří členové NATO zase argumentují, že by NRF měly být omezeny na obranné a bezpečnostní operace, a nikoli vysílány do humanitárních misí.¹⁵⁹ Paradoxně ale právě na použití v rámci humanitární operace v Pákistánu a předtím v USA se Aliance shodla zatím asi nejrychleji ve své historii.

Nejasnosti ohledně možnosti použití NRF tak mohou dále odrazovat země od nasazování svých jednotek do rotací. Ze strany vojenských představitelů je řešení zřejmé: NRF se musí používat co nejvíce. Zejména podle Američanů hrozí, že pokud nebudou NRF skutečně využívány, utrpí důvěryhodnost celého konceptu.¹⁶⁰ „Státy nebudou chtít vyčleňovat své jednotky do sil, které se vyhýbají misím,“ řekl zástupce amerického ministerstva obrany.¹⁶¹

NRF se tak ale nalézají mezi mlýnskými kameny: na jednu stranu by měly být využívány (a naplnit svůj smysl), ale na druhou stranu mohou být některé země od zapojení do NRF odrazeny z důvodu nevhodnosti nynějšího modelu financování, kdy platí každá země náklady vyplývající z nasazení svých jednotek.

Pokud tedy nebude panovat jasný konsenzus ohledně toho, kde by jednotky NRF měly být zapojeny, nepochybně to ovlivní přístup zemí k dalšímu vývoji NRF.¹⁶² To koneckonců připustil i generální tajemník NATO Scheffer:

„Tou hlavní výzvou v tuto chvíli už není vytvořit NRF, ale ustanovit pravidla ohledně toho jak, kdy a kde je použít.“¹⁶³

V neposlední řadě hraje roli také to, že ačkoli k nasazení NRF není potřeba souhlas Organizace spojených národů (rezoluce Rady bezpečnosti OSN), některé země by se mohly zdráhat své jednotky do operací neposvěcených rezolucí RB OSN vyslat. To by mohlo nasazení NRF do bojových operací rovněž zkomplikovat.¹⁶⁴

---

¹⁵⁹ Ibid.

¹⁶⁰ Lok 2005

¹⁶¹ Přepis briefingu s nejmenovaným představitelem Ministerstva obrany USA, 28.6. 2004, <http://www.defenselink.mil/transcripts/2004/tr20040628-0946.html>

¹⁶² Bell 2006

¹⁶³ Scheffer 2005

¹⁶⁴ Podrobněji k různým scénářům nasazení a potřebě rezoluce RB OSB viz Stoop 2004: 32n.

4.6 S USA na věčné časy? / Operační schopnosti a technologie pro NRF

Mají-li se NRF stát onou zásadní silou pro 21. století, jak si NATO předsevzalo na summitu v Praze v roce 2002, musí také vyřešit ještě několik operačních a technologických problémů, před nimiž stojí. I když idea původního návrhu NRF byla, že USA se do nich budou zapojovat pouze v malém rozsahu, tj. doplněním chybějících evropských příspěvků (cílem NRF je přece zreformovat evropské armády), brzy se ukázalo, že bez účasti americké armády NRF funkční nebudou, protože Evropa některé schopnosti zatím nemá.

4.6.1 Strategická přeprava

Termín nasazení jednotek kdekoli na světě v době pěti až třiceti dní od vydání rozkazu je skutečně krátký. Již jsme řekli, že nějakou dobu nutně bude trvat, než dojde k politické shodě ohledně použití NRF. Další čas je potřeba na přípravu, přepravu a nasazení NRF v požadovaném místě.

Už během čtvrté rotace, v níž jednotky NRF začínaly dosahovat reálných proporcí (oproti předcházejícím menším, prototypním rotacím), se ukázalo, že má-li být nasazena kompletní brigáda pozemních sil, bude potřeba přepravit zhruba 1 000 kontejnerů. Měly-li by se zapojit všechny pozemní síly vyčleněné pro NRF, půjde zhruba o 10 000 osob, přes 4 000 vozidel a 4 000 kontejnerů.¹⁶⁵ Podle některých studií ovšem nelze motorizovanou brigádu, která má více než 1 000 vozidel, globálně nasadit v době kratší než jeden nebo dva týdny.¹⁶⁶

Nehledě na to, Evropa vhodné prostředky pro strategickou přepravu zatím nemá a pokud prostředky strategické přepravy neposkytnou USA (což by v případě NRF postrádalo smysl), situaci řeší pronájmem letadel.¹⁶⁷ Problémy, jaké to způsobuje, lze snadno ilustrovat na zapojení NRF do operace v Pákistánu. Vzhledem ke značné komerční poptávce po strategické přepravě v té době byly její ceny tak vysoko, že je NATO nebylo schopné zaplatit, čímž byla ohrožena celá operace. NATO se tedy rozhodlo využít prostředků taktické přepravy (na rozdíl od strategické) a využilo

---

¹⁶⁵ Lok 2005

¹⁶⁶ Mihalka 2005: 72

¹⁶⁷ Na základě konceptu SALIS (*Strategic Airlift Interim Solution* - Prozatímní strategické vzdušně dopravní řešení), který počítá s pronajmutím letadel An-124. Viz <http://www.nato.int/issues/strategic-lift-air/index.html>; k problematice nasazení NRF pomocí letecké přepravy viz také Massai 2005.

letoun C-130 Hercules. C-130 převezl 1 120 tun nákladu během 123 letů, což Alianci vyšlo na 10,5 miliónu euro. Kdyby se použila strategická přeprava (letouny A400M nebo C-17), počet potřebných letů by se snížil na 40, což by ušetřilo 4,4 miliónu euro.¹⁶⁸

Logika věci tedy byla jasná. Nemá-li se NATO spoléhat na prostředky USA a na pronájem velkokapacitních letadel, je potřeba letouny koupit co nejdříve, aby byly k dispozici do té doby, než některé evropské země budou mít své nové transportní vojenské letouny Airbus 400M (zhruba rok 2010). K průlomů došlo na podzim roku 2006, kdy NATO zveřejnilo svůj záměr nakoupit transportní letouny Boeing C-17, z nichž první by mělo být k dispozici v roce 2007.¹⁶⁹ Dalších několik let ovšem potvrzuje, než takových svých kapacit bude mít NATO dostatek a bude se moci zříci nutnosti pronájmu velkokapacitních Antonovů od Ukrajiny nebo půjčování Boeingů od USA.

Zůstává nicméně otázkou, jestli si i přes tlak USA Evropané nutně takové přepravní kapacity musí pořizovat. I když je pronájem letadel nákladný a komplikovaný, z určitého hlediska se zdá jako ekonomičtější, protože v době, když je NATO nepotřebuje, za ně nemusí platit. Ve chvíli, kdy Aliance bude mít svá přepravní letadla a nebude je nonstop využívat, bude docházet k velkým finančním ztrátám. Námitky proti pořizování prostředků strategické přepravy jsou tedy pochopitelné.

S námořní strategickou přepravou jsou vyhlídky NATO lepší, protože Aliance má v případě potřeby k dispozici až deset speciálních nákladních lodí (*'roll-on/roll-off'*), a to přímo od členských zemí NATO.¹⁷⁰

4.6.2 Systematické sledování bojiště / Ground Surveillance

Další kapacitou, kterou Evropa nemá a k fungování NRF nutně potřebuje (jeden z oněch *strategic enablers*, o nichž jsme mluvili na začátku kapitoly), je systematické sledování bojiště (*theater-level ground surveillance*), tedy kapacita

---

¹⁶⁸ Stanhope 2006

¹⁶⁹ natoaktual.cz, 26.9.2006, *NATO konečně pořídí transportní letouny*, http://www.natoaktual.cz/nato-konecne-poridi-transportni-letouny-fpo-na-zpravy.asp?c=A060918_115531_na_zpravy_m02

¹⁷⁰ Viz *NATO Topics: Strategic Airlift*, <http://www.nato.int/issues/strategic-lift-sea/index.html>

podobná americkému systému *Joint Surveillance and Target Acquisition Radar System* (JSTARS). JSTARS je radarový systém, který dokáže sledovat objekty pohybující se po zemi či nízko letící vrtulníky. Cílem takového sledování je mít neustálý přehled o tom, co se na bojišti či v dané oblasti děje (pohyb jednotek, vozidel,...), a mít dostatek informací a vhodných informačních kanálů k jejich sdílení. V praxi je tím umožněno například včas zpozorovat nepřátelské vozidlo a o to dříve mít možnost reagovat.¹⁷¹

Vzhledem k naprosté nezbytnosti takového systému pro reálné fungování NRF stanovilo NATO na summitu v Praze zřízení takového systému jako jednu ze svých hlavních priorit. Aliance chce dovést svůj systém (pod názvem *Alliance Ground Surveillance* – AGS) k počátečním operačním schopnostem do roku 2010.¹⁷² „Mezi AGS a budoucností NRF je úzká vazba. Dostatečná schopnost sledování bojiště je pro NRF absolutně nepostradatelná,“ zdůrazňoval v roce 2003 tehdejší předseda Vojenského výboru NATO, generál Harald Kujat.¹⁷³

Jestli měly NRF dosáhnout FOC už na podzim 2006, problém s chybějícími prostředky pro sledování bojiště bylo nutné vyřešit. Jenže vyhlídky nebyly příznivé: NATO bude mít svůj AGS k dispozici nejdříve za čtyři roky. „Nejsem si tak jistý, jak bych si přál, že tyto skutečně zásadní schopnosti budou do vyhlášení FOC na podzim 2006 k dispozici,“ postěžoval si ještě začátkem jara 2006 jiný bývalý předseda Vojenského výboru NATO, generál Klaus Naumann, na své přednášce přímo na alianční půdě v NATO Defense College.¹⁷⁴ Tváří v tvář vážnému problému s přípravou NRF nakonec USA ze svého původního záměru – příliš se do NRF nezapojovat – ustoupily a ještě během téhož jara (2006) slíbily poskytnout JSTARS minimálně pro rotace NRF 7 a NRF 8.¹⁷⁵ Je nicméně zřejmé, že minimálně do roku

---

¹⁷¹ Variantou pro systematické sledování vzdušného prostoru (oproti pozemnímu sledování JSTARS) je systém včasné výstrahy AWACS, který je také nutnou součástí nasazení NRF v bojových podmínkách. AWACS je jednou z kapacit, kterou NATO disponuje. Letouny AWACS nyní prochází modernizací, první vylepšený letoun Aliance obdržela těsně před summitem NATO v Rize v listopadu 2006.

¹⁷² Viz *NATO Topics: Alliance Ground Surveillance*, <http://www.nato.int/issues/ags/index.html>. Do výstavby systému AGS jsou zapojeny i firmy z České republiky, viz <http://www.tips-ags.com/czech.htm>.

¹⁷³ Enders 2003: 10

¹⁷⁴ Naumann 2006: 17

¹⁷⁵ Bell 2006

2010 se NRF budou muset spoléhat na JSTARS i na další americké technologie, které Evropané nemají.

4.6.3 Logistika na bojišti

Jak vyplývá z provedení mise v Pákistánu na podzim 2005 i z výsledků cvičení *Steadfast Jaguar* (SJ) v létě 2006, je zatím jedním z výrazně nejslabších článků nasazení NRF logistika v místě operace.¹⁷⁶

Při takovýchto operacích je situace – kromě zpravidla již velké vzdálenosti od Evropy – komplikována i tím, že v NATO všechny země zapojené v dané misi zodpovídají za logistiku pro své vojáky. Musí tedy zajistit včasný příjezd všech jednotek do místa operace a zajistit na operační úrovni logistickou podporu jednotkám během doby nasazení. To mají přirozeně problém dodržet malé země s malým počtem vojáků. Naopak ty, které posílají větší kontingenty, se raději spoléhají na vlastní logistiku. Jenže množství národních podpůrných jednotek vede ke zdvojování funkcí, zabírá místo a vyžaduje personál navíc. Tento systém logistické podpory v kombinaci s nasazením NRF na strategické vzdálenosti klade na logistické struktury NATO nároky, s nimiž se nikdy dříve Aliance nepotýkala.

O vytvoření nové, integrované logistiky, konkrétně o ustavení Skupiny pro společnou logistickou podporu (*Joint Logistics Support Group* – JLSG), NATO rozhodlo již zhruba rok před cvičením SJ. Nicméně velení této nové skupiny, jinak vůbec nejmladší součásti jednotek NRF, se poprvé sešlo až v lednu 2006, tedy až čtvrt roku po operaci v Pákistánu. Času na vyzkoušení a prověření nového logistického rámce tak nebylo mnoho a cvičení SJ jeho zatím nedostatečné fungování potvrdilo.

Jasným závěrem z dosavadního působení NRF tedy zůstává do budoucna potřeba vytvořit efektivnější a integrovanou logistickou strukturu pro podporu NRF.¹⁷⁷

---

¹⁷⁶ Rozhovory autora s představiteli NATO i veliteli NRF při cvičení *Steadfast Jaguar*; Fitzgerald 2005; viz také kapitola 3.5.3 - Poslední test NRF na cestě k FOC.

¹⁷⁷ Bell 2006

4.6.4 *Capabilities gap* a interoperabilita

Zvýšený důraz posledních let na získávání schopností poněkud zastínil potřebu zvyšovat zároveň interoperabilitu, a to jednak mezi zeměmi navzájem (NRF jsou mnohonárodní jednotky, jejichž účinnost na interoperabilitě značně závisí), tak zejména mezi Evropou a USA (součást fenoménu *capabilities gap*). Alianční armády nejsou zatím schopné se spolu v dostatečném rozsahu efektivně zapojit do bojové operace.

Hladké fungování nejen NRF je v tomto případě ohroženo různou úrovní transformací armád, ale zejména zvyšující se technologickou náročností vojenských operací. Význam například síťových informačních schopností (*network-centric capabilities* - NCC) bude prudce stoupat (v oblasti velení, řízení, komunikace, zpravodajství).¹⁷⁸ NCC umožňují digitální propojení bojiště: tedy různých senzorů, zbraňových systémů, velení a jednotek, které je tak možné navádět po vzájemně propojených sítích. Pokud si někdo zkusil propojit domácí počítač s tiskárnou nebo jiným periferním zařízením, ví, jak to může být náročné. NCC jsou nesčetněkrát komplexnější a pracují navíc v kritickém prostředí bojiště.

Pro tento posun ve vojenských technologiích a schopnostech v širším smyslu se v USA v 90. letech 20. století vžil termín revoluce ve vojenských otázkách (*Revolution in Military Affairs*, RMA), jímž je postížena možnost, kdy bude za využití technologií informační společnosti možné vytvořit pouze malé, ale technologicky velmi vyspělé a efektivní armády schopné plnit úkoly zajištění bezpečnosti v novém tisíciletí. Jakkoli nejde o ucelený projekt a vývoj těchto technologií neustále pokračuje, nelze popřít, že USA rovněž zde mají před Evropou náskok, tedy v případě, že přistoupíme na teorii, že RMA představuje pozitivní vývoj směrem vpřed.

Pokud se nepodaří zachytit *capabilities gap*, mohl by hrozit hned nový „náskok“, který lze označit jako *network-centric capabilities gap*. Jeho nebezpečí spočívá v rychlosti rozvoje informačních technologií – o to rychleji by se totiž nespolečující a netransformující se armády staly nekompatibilními. Za první

---

¹⁷⁸ Harmsma 2005: 6; Bialos 2005: 77

konkrétní výsledek snahy NATO o posílení svých NCC lze považovat podpis smlouvy v lednu 2007 o prvotní spolupráci (*Letter of Intent*) s konsorciem firem, které by měly pro Alianci tyto nové informační systémy začít vyvíjet.¹⁷⁹

Ale nemusíme hledět daleko do budoucnosti: důsledky nedostatečné interoperability mezi jednotkami evropské části NATO a USA jsme viděli například už v operacích na Balkáně v 90. letech (kapitola 2.2), kde se poprvé výrazněji projevil nedostatek ve vzájemném rozpoznávání na bojišti. První vlašťovkou na tomto poli může být nový systém identifikace (*Coalition Combat Identification System*), úspěšně odzkoušený při zmiňovaném certifikačním cvičení NRF *Steadfast Jaguar* v červnu 2006.¹⁸⁰ Rychleji by ke zvýšení interoperability mohlo dojít ve složkách, v nichž je obecně vyšší míra společných prvků (vzdušné síly), pomaleji naopak v případě jednotek pozemních.

Jestli se ovšem NRF stanou tím úspěšným nástrojem, jehož pomocí se v dohledné době podaří *capabilities gap* překonat, zůstává otázkou, a to zejména kvůli nevelké ochotě politických elit Evropy investovat do obrany, resp. kvůli ekonomické situaci evropských členů NATO (omezování rozpočtů). USA vždy do obrany investovaly více prostředků a jejich obranný rozpočet bude i nadále spíše narůstat než klesat.¹⁸¹

Není tedy zcela jasné, jak z problému technologického náskoku ven. Na jednu stranu by bylo pro Evropu výhodnější vyvíjet vlastní obranné technologie, protože by nebyla závislá na jednom dodavateli. Na druhou stranu je tento vývoj možná dražší než nákup technologií a problém interoperability by zůstával nevyřešen.

4.7 Jde nám to?

Výše uvedený výčet problémů či výzev, před nimiž NRF i po dosažení FOC stojí, načrtává ty hlavní okruhy, které si žádají řešení. Není ale pochopitelně kompletní a je možné jej doplnit o neduhy za prvé na technologické a operační úrovni, kde zmiňme potřebu lepší výměny technologií a sdílení informací při modernizaci armád¹⁸² nebo

¹⁷⁹ Tisková zpráva, 29.1.2007, *Network Centric Operations Industry Consortium*, http://www.ncoic.org/news/pr/view?item_key=c5629a41c96a978e3f3042cf20b414aea566efee

¹⁸⁰ Stanhope 2006

¹⁸¹ Stoop 2004: 53

¹⁸² Na což upozorňuje zejména Bialos 2005.

nedostatek mobilních leteckých velitelství (*deployable air headquarters*). Za druhé ale také v otázce politických rozhodnutí, viz například fakt, že účast v NRF je striktně dobrovolná, a je tedy možné, aby některá země své jednotky z rotace stáhla, kdyby byly potřeba pro jiné (národní) operace. Tento neduh se NATO pokusilo vyřešit na summitu v Istanbulu, kde se členové Aliance dohodli na zpřísnění podmínek, za nichž může země, která jednou své jednotky do NRF včlenila, tyto síly z rotace zase stáhnout.¹⁸³ Částečným řešením nedostatku jednotek by mohlo být zapojení partnerských zemí do NRF. Na jaře 2007 se Finsko a Švédsko vyjádřily, že jsou připraveny zvážit svůj případný příspěvek do NRF.

Ačkoli úspěch sestavení NRF a navíc za tak relativně krátkou dobu je nepopiratelný a pro NATO zcela zásadní, tak i z přehledu výše uvedených překážek pro plnou účinnost NRF je zřejmé, že alianční vojenské i politické struktury a schopnosti se na tento nový nástroj k zajištění obrany nestihly plně přizpůsobit. Viz například nezcela funkční proces generování sil, který by – pokud se jej nepodaří razantně vyřešit – mohl pro budoucnost NRF znamenat fatální problém.

Lze také s jistotou říci, že oproti původnímu plánu budou NRF ještě několik let záviset na schopnostech a technologiích ozbrojených sil USA. Dosažení FOC pro všechny zatím chybějící evropské komponenty potřebné pro NRF lze čekat až po roce 2012. Zda-li se to podaří, bude do značné míry záviset jednak na ochotě USA spolupracovat s Evropou i v oblasti citlivých technologií, a jednak na (mnohokrát zdůrazňované) ochotě Evropy do obrany a nových technologií investovat více prostředků.

Zároveň je ale důležité připomenout, že NRF mají ještě jeden účel, a to je být katalyzátorem transformace evropských členů NATO. Je tedy logické, že se počítalo s potížemi, o nichž se v této kapitole hovoří – vždyť právě katalyzátorem těchto změn mají NRF být a v dlouhodobém horizontu tak svému účelu jistě dostojí. Bezpečně také můžeme říci, že jakkoli není stav přípravy NRF stoprocentní, nebýt tohoto amerického impulzu, evropské armády by nebyly ani na té úrovni, kde jsou dnes a *capabilities gap* by se rozevřel ještě více. Kdyby se NRF nestaly součástí

---

¹⁸³ Harmsma 2005: 6, Bell 2006

transformace Aliance, problémy související s moderními prostředky zajišťování bezpečnosti (např. tedy nové technologie či jiné nároky kladené na armády i na politické reprezentace všech členských zemí NATO) by se ani nestaly součástí národní nebo mezinárodně politické agendy.

Jestli NRF plní svůj primární účel, tedy poskytovat Alianci moderní vojenské jednotky schopné zasáhnout rychle kdekoli na světě, se ukáže teprve v budoucnu. Nadějí je, že v Pákistánu se NRF nasadit podařilo podle plánu, byla to však poměrně malá operace a navíc humanitárního charakteru. S větší jistotou lze říci, že NRF plní svůj sekundární účel, tj. být motorem transformace evropských armád. S ohledem zejména na politické danosti starého kontinentu je to třeba považovat za úspěch i přes to, je-li tento proces pomalejší a méně rozsáhlý, než se očekávalo.

5. Česká republika a NATO / Zapojení AČR do NRF

Důležitým výsledkem summitu NATO v Praze v roce 2002 bylo rozhodnutí o specializaci jednotlivých armád členských zemí na konkrétní oblasti obranných schopností. Budou se tak vzájemně doplňovat kapacity ostatních spojenců a NATO jako celek dokáže účinněji reagovat na širší spektrum bezpečnostních rizik. Hlavní specializací, k níž se přihlásila Česká republika, je ochrana proti zbraním hromadného ničení (ZHN), v níž má česká armáda nejen dlouholetou tradici, ale hlavně dosahuje špičkových výsledků. Od vzniku NRF v roce 2003 se do jejich rotací zapojuje Česká republika právě a především – ale nikoli pouze – vysláním jednotek specializovaných na ochranu proti ZHN.

5.1 Tradice českého chemického vojska

Specializace Armády ČR v rámci NATO na ochranu proti ZHN je v podstatě logickým završením jejího dlouhodobého vývoje. Počátky chemického vojska na našem území se totiž datují do období krátce po skončení první světové války, ačkoli až několik let po druhé světové válce se tyto speciální armádní jednotky začaly nazývat „chemické vojsko“. Jako jeho součást byl v severočeském Liberci v roce 1952 zřízen plamenometný prapor, který se postupně přeměnil na prapor chemické ochrany. Od roku 2003 se tento útvar chemického vojska Armády ČR nazývá 31. brigáda radiační, chemické a biologické ochrany. Jeho úkolem je provádět chemické zabezpečení činnosti ostatních jednotek v rámci dané mise nebo operace a reagovat na celé spektrum činností spojených s použitím zbraní hromadného ničení. České republice se během několika desetiletí podařilo vybudovat chemickou jednotku na vysoké úrovni.

Liberečtí specialisté se ihned po rozpadu Varšavské smlouvy začali zapojovat do mezinárodních misí. Už při prvních zahraničních operacích počátkem 90. let v Kuvajtu si získali mezinárodní prestiž. Do operací Pouštní štít a Pouštní bouře se tehdy zapojilo na 200 československých vojáků, kteří zajišťovali protichemickou ochranu saúdskoarabským vojskům, jež mezi prvními vstoupila na území Kuvajtu. Během operace českoslovenští chemici několikrát naměřili nízké koncentrace bojových otravných látek.

Do Kuvajtu se čeští chemici vrátili v roce 2002 při operaci Trvalá svoboda. Dokladem kvality jednotky a související důvěry spojenců je fakt, že v té době v Kuvajtu tvořila liberecká 9. rota chemické ochrany až 30 % celkových spojeneckých kapacit v ochraně proti zbraním hromadného ničení.

Když NATO začalo pro NRF vytvářet jednotku zaměřenou na chemickou a biologickou ochranu, byla Česká republika díky svým zkušenostem a schopnostem jedním z hlavních kandidátů, který mohl být pověřen takovým úkolem.

5.2 Čeští profesionálové v NRF

„Tento prapor je stejně jako celé Síly rychlé reakce výbornou ukázkou toho, čeho můžeme v NATO vzájemnou spoluprací dosáhnout. Jako generální tajemník NATO jsem na tento prapor hrdý.“
Jaap de Hoop Scheffer, generální tajemník NATO

Vzhledem k rostoucí hrozbě mezinárodního terorismu, který je spojen s možným použitím zbraní hromadného ničení, se NATO rozhodlo vytvořit speciální jednotku, jež by jeho členským státům umožnila se proti použití takových zbraní chránit. V roce 2003 začal vznikat Mnohonárodní prapor chemické, biologické, radiologické a jaderné ochrany NATO (zkráceně jej zde budeme označovat 'CBRN prapor'). Jeho účelem je vybavit zejména NRF jednotkami, které dokáží poskytnout ochranu proti útoku zbraněmi hromadného ničení rychle, spolehlivě a kdekoli na světě. Do pole působnosti praporu navíc patří i civilní ochrana, například zásah při průmyslových nehodách nebo havárii jaderné elektrárny. Činnost praporu spočívá rovněž v monitorování výskytu otravných látek ve vybrané oblasti. Odborníci pak tyto látky identifikují, zkoumají stupeň zamoření, vyprošťují zasažené osoby nebo provádí dekontaminaci osob a techniky.

Zajistit funkci takového praporu je personálně, ekonomicky i technologicky náročné. Proto byl při jeho sestavování zvolen princip rotace velení mezi jednotlivými zeměmi. V každé rotaci mnohonárodního praporu vždy funguje jedna země jako tzv. velící stát (*Lead Nation*), který tvoří jádro velitelského štábu a je zodpovědný za velení a řízení celého praporu. Ostatní státy do praporu vysílají na dobu rotace své jednotky. Unikátnost celého praporu spočívá v tom, že jednotlivé členské armády

NATO do něj přispívají svým nejlepším vybavením, včetně nejmodernějších technologií.

Po pražském summitu NATO v roce 2002 se Aliance začala zabývat otázkou, kterou zemi pověřit sestavením takového praporu. O roli velícího státu se ucházelo několik zemí, jejichž kvality na poli CBRN ochrany Aliance důkladně posuzovala. O České republice se v NATO vědělo, že by měla pro úspěšné sestavení takového praporu dobré předpoklady.¹⁸⁴ I když nejsou velké rozdíly v technickém vybavení jednotlivých států, jsou odlišnosti v jejich přístupu k provádění operací, v čemž měli podle některých velitelů Češi navrch.¹⁸⁵ Ale nejde samozřejmě jen o přístup a profesionalitu každého vojáka, nutné jsou i zkušenosti z nasazení v operacích. Všem těmto požadavkům čeští vojáci vyhovovali.

Po pečlivém zvážení všech nabídek se NATO rozhodlo svěřit prestižní úkol sestavení mnohonárodního CBRN praporu právě České republice. 1. prosince 2003 se tak stala prvním velícím státem nově vznikajícího specializovaného praporu a historicky první postkomunistickou zemí, ve které sídlilo velitelství jednotek NATO. Nová alianční jednotka byla včleněna do struktury velitelské brigády jako 312. prapor CBRN ochrany.

Po několika měsících intenzivního výcviku byl v červenci 2004 CBRN prapor uveden do plné pohotovosti a stal se zároveň součástí třetí rotace NRF. Kromě České republiky, která byla velícím státem a do praporu přispívala téměř 300 vojáky, poskytlo své jednotky do praporu ještě dalších 12 zemí. Měřítkem úspěchu při výstavbě jednotky může být i fakt, že alianční CBRN prapor dodnes funguje v podobě, kterou vytvořila Česká republika.

---

¹⁸⁴ Úspěšnost proběhlé specializace Armády ČR na ochranu proti ZHN například komentoval při své návštěvě v Praze v březnu 2006 předseda Vojenského výboru NATO generál Raymond Henault: „Často v NATO prezentujeme Českou republiku jako příklad úspěšné transformace a specializace armády, protože jste pokročili dále než jiní. Výhody to ale přináší celé Alianci a ostatní mají dobrý vzor.“ (Rozhovor autora s Raymondem Henaultem, Praha, březen 2006)

¹⁸⁵ Podle velitele 31. brigády radiační, chemické a biologické ochrany AČR v Liberci plukovníka Jiřího Gajdoše měli Češi navrch před ostatními proto, že byli aktivnější než jiné jednotky a byli schopni se flexibilně adaptovat na jakýkoli úkol, což se ukazovalo nejen při cvičeních (rozhovor autora s plukovníkem Jiřím Gajdošem, Liberec, květen 2006).

I když NRF 3 byla první rotací, která dosáhla počátečních operačních schopností, Česká republika byla zapojena i do prvních dvou (prototypních) rotací NRF, a to četou radiačního a chemického průzkumu v počtu do 80 osob (viz obrázek 6).

5.3 První operace v rámci NRF

Přestože pozornost médií vzbudilo až nasazení CBRN praporu NATO pod českým velením při letní olympiádě v Aténách v roce 2004, skutečně první ostrou akcí praporu byla už dvoutýdenní operace na zajištění bezpečnosti summitu NATO v Istanbulu v červnu 2004. V Turecku bylo úkolem zhruba 20 chemiků zabezpečit summit z hlediska odběru vzorků. V případě podezření na kontaminaci měli vojáci provádět odběry a identifikaci nebezpečných látek. Tato operace je důležitá také proto, že v první den summitu byla dokončena výstavba CBRN praporu NATO, který tak byl od června 2004 poprvé ve své historii plně připraven plnit své úkoly.

První větší akcí praporu pak bylo zmíněné dvouměsíční nasazení více než 200 vojáků při 28. letních olympijských a paralympijských hrách v Řecku. Protože tato jednotka NATO má zcela ojedinělé schopnosti, požádala o její vyslání přímo řecká vláda. Hlavní část praporu byla tvořena protichemickým odřadem české armády. Úkolem bylo zajišťovat kompletní ochranu sportovců i návštěvníků her proti zbráním hromadného ničení. V případě podezření na použití nebezpečných látek by vojáci prováděli odběry a analýzu vzorků a dekontaminaci zasažených osob. Chemici jsou takto schopni pomoci až třem stovkám osob za hodinu. Aby mohla jednotka v případě potřeby zasáhnout co nejdříve, fungovala po dobu konání her v tzv. zvláštním režimu, což vysvětlil tehdejší velitel CBRN praporu podplukovník Vratislav Osvald:

„Náš úkol byl po třech hodinách od incidentu zahájit činnost na místě. Když si vezmete, že jsme byli rozmístěni zhruba 70 kilometrů od Atén, tak v podstatě jsme měli třicetiminutovou pohotovost po celou dobu nasazení. V podstatě jsme měli hodinu na přesun a půl na rozvinutí celého místa dekontaminace.“¹⁸⁶

V průběhu pohotovosti nesměli vojáci opustit základnu. 24 hodin denně byly připraveny kolony speciálních armádních vozidel. K případnému zásahu tak mohla jednotka vyjet rychle a s potřebným vybavením pro konkrétní situaci.

---

¹⁸⁶ Rozhovor autora s podplukovníkem Vratislavem Osvaldem, Hostivice, květen 2006

V Aténách vojáci působili výjimečně beze zbraní, protože nebyli v bojové zóně. V případě ohrožení měli působit nejen na sportovištích, ale kdekoli v Aténách pomáhat řeckým záchranným složkám. „Mise byla úspěšná už proto, že jsme nemuseli zasahovat," uvedl bezprostředně po návratu z mise Osvald.

Na konci třetí rotace NRF, v níž byl nový CBRN prapor poprvé zapojen, obdrželi liberečtí specialisté vyznamenání za půl roku nepřetržité pohotovosti a splněné úkoly.¹⁸⁷

5.4 Zapojíte se, nebo ne? / Potřeba dlouhodobého plánování

Pro každou rotaci NRF se v NATO vypracuje zmiňovaný seznam potřebných schopností (CJSOR), který pak armády jednotlivých členských zemí naplňují. Také jsme již uvedli, že s naplněním CJSOR bývá většinou problém, protože země nenabízejí dost jednotek. Když se SACUERovi ani několik měsíců před zahájením pohotovosti dané rotace nedaří CJSOR naplnit (což byl případ rotací NRF 7 a NRF 8), je to pro NRF zásadní problém, mimo jiné kvůli ne zcela vyhovujícímu systému generování sil v NATO (viz kapitola 4.1). Původní krátkodobé plánování NRF, při nichž se dohlédlo pouze na horizont jednoho roku až dvou let, tedy přestalo vyhovovat, protože SACUER, má-li z NRF vytvořit úspěšně fungující koncept, potřebuje mít jistotu na několik let dopředu.

Z počátku systém plánování NRF umožňoval, že se vysílání jednotek do NRF řídilo podle aktuální situace. Proto se některé země v NATO na základě svých možností a schopností rozhodly, že se do některých rotací NRF zapojí více a v těch následujících méně, aby si „odpočinuly“. To byl i případ České republiky. Čtvrté rotace NRF (první polovina roku 2005), v níž mnohonárodnímu chemickému praporu velelo Německo, se Česká republika neúčastnila kvůli velké náročnosti skončené třetí rotace, což vysvětlil velitel Osvald takto:

---

¹⁸⁷ Podrobnější informace o průběhu mise v Řecku a činnosti praporu viz publikace: *Čeští vojáci pod Akropolí: Atény 2004* – Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2004, s. 140-146, http://www.army.cz/avis/publikace/akropole/chemici_recko/mise_vznesene_hrv.pdf a http://www.army.cz/avis/publikace/akropole/chemici_recko/nejen_bohove.pdf; dále článek První na ráně: praktická činnost praporu. In: *A-Report*, č. 12/2004, s. 5, <http://www.army.cz/avis/areport2004/ar13stred.pdf>.

„Do jednotky pod německým velením se nezapojíme, protože jsme vyčerpali velké množství sil na uplynou rotaci Sil rychlé reakce NATO. Přeskupíme síly a připravíme se pro další rotace. Tato liberecká brigáda má pouze dva prapory a my kromě Sil rychlé reakce NATO musíme zajistit i integrovaný záchranný systém České republiky a další mise podle rozkazů Generálního štábu Armády ČR.“¹⁸⁸

Takový krátkodobý systém plánování se ale samozřejmě nezamlouval aliančním plánovačům, protože tak by se naplnění NRF mohlo snadno rozpadnout. Ačkoli SACEUR má jisté možnosti, jak zaplnit mezery vzniklé odstoupením některých zemí z NRF,¹⁸⁹ už tak je jednotek a prostředků dostupných pro NRF poměrně málo.

Také pro NRF se tedy začala uplatňovat myšlenka dlouhodobého plánování (*long-term planning*), aby úmysl každé země byl jasný několik let dopředu. I Česká republika tak postupně začala na základě svých dostupných prostředků a schopností sestavovat dlouhodobý záměr na zapojení do NRF, tj. nikoli pouze jedno či dvouletý, ale víceletý.

Dokladem toho, že dlouhodobý systém plánování NRF se ještě zcela nezaběhl, mohla být z pohledu České republiky sedmá rotace NRF v druhém pololetí roku 2006, tedy v době, kdy už celé NRF měly dosáhnout FOC. V NRF 7 totiž ČR svou účast původně neplánovala a zaměřovala se spíše na přípravu rozsáhlého zapojení do NRF 8 (viz dále). Jenže ve velení NRF zrovna na tuto rotaci bylo potřeba zaplnit volná místa a NATO oslovilo i Česko. A tak vláda svůj záměr nezapojit se do NRF 7 nakonec přehodnotila. Důvodem bylo i to, že druhá polovina roku 2006 měla být rozhodující pro vyhlášení plných operačních schopností. Česká republika se tak nečekaně zapojila do 7. rotace NRF, a to vysláním deseti štábních důstojníků, především logistů.¹⁹⁰

Bylo by ale pošetilé spoléhat se, že systém dlouhodobého plánování spasí sebe sama. ČR zatím není připravena na onen třífázový systém (příprava, výcvik, pohotovost), a nemá tedy vždy jednu jednotku k dispozici pro pohotovost. Problémem pro dlouhodobé plánování je z pohledu ČR i nestabilita obranného rozpočtu – bohužel ne

¹⁸⁸ natoaktual.cz, 14.1.2005, *Chemici předávají velení Němcům*, http://www.natoaktual.cz/na_cr.asp?r=na_cr&c=A050114_182603_na_cr_m00

¹⁸⁹ SACEUR může například povolat jednotky z předchozí nebo budoucí rotace (Rynning 2005: 13).

¹⁹⁰ natoaktual.cz, 5.5.2006, *Česko se nakonec do 7. rotace NRF zapojí*, http://www.natoaktual.cz/cesko-se-nakonec-do-7-rotace-nrf-zapoji-d8q-na_cr.asp?c=A060505_115456_na_cr_m02

vždy musíme mít za pět let k dispozici to, co nyní slíbíme. Připočteme-li k tomu komplikovanost procesu nákupu nového vybavení a technologií, problémy související s mnohonárodností jednotek NRF (tedy např. potřeba secvičení, doladění právních aspektů,...), je zatím systém dlouhodobého plánování spíše potřebným výhledem než bezchybně fungující realitou.

5.5 Chemici, CIMIC a opět chemici

Jak jsme uvedli, Armáda ČR se specializuje v rámci NATO zejména na ochranu proti ZHN. Chemici se od července 2005 opět zapojili do Mnohonárodního praporu chemické, biologické a radiační ochrany NATO (tentokrát pod španělským velením), a to v počtu 31 osob. Liberečtí chemici tak opět byli půl roku v nepřetržité pohotovosti. Češi dodali do praporu pět družstev radiačního a chemického průzkumu, výpočetně-analytickou skupinu a logistickou skupinu. Kromě chemiků působili v této rotaci NRF ještě čtyři další čeští vojáci v aliančním centru vzdušných operací NATO.

Následující, šestá rotace (od ledna do července 2006) hegemonii chemiků v zapojování ČR přerušila, když bylo do NRF vysláno osmnáct vojáků jednotky civilně-vojenské spolupráce CIMIC (*Civil-Military Cooperation*), které velela Velká Británie. Úkolem takové jednotky je navazování vztahů s civilní veřejností, zástupci státní správy a samosprávy, zástupci nevládních a humanitárních organizací. Díky lepším vztahům s civilním prostředím se totiž dají úkoly vojenské mise plnit úspěšněji. Jednotka byla na své domovské základně v Lipníku nad Bečvou v půlroční pohotovosti připravena zasáhnout kdekoli na světě, a to do pěti dnů.

Opět početně významně se ČR do NRF zapojila během osmé rotace (leden až červenec 2007), v níž stejně jako v letech 2003 a 2004 velí Mnohonárodnímu praporu chemické, biologické a radiační ochrany NATO a pro kterou vyčlenila až 400 osob. Češi tedy tvoří přibližně polovinu jednotky (vysílají štáb, logistické zabezpečení a celou rotu chemické ochrany), do níž jsou zapojeny ještě USA, Velká Británie, Španělsko, Portugalsko, Německo, Slovinsko, Polsko, Rumunsko, Slovensko a Bulharsko.

Jako velící stát musela Česká republika, stejně jako v roce 2003, připravit a naplnit strukturu praporu požadovanými jednotkami. Jeho součástí měla být i biologická jednotka, kterou ale nikdo nenabídl. Bylo na Češích, aby se nečekaného úkolu zhostili – a povedlo se. Česká republika jako první stát kromě Velké Británie a USA postavila vlastní biologickou jednotku. Zprávu o biologické jednotce české armády NATO přivítalo, protože se jedná o náročné a nedostatkové schopnosti. Česko ocenili i zástupci velitelství SHAPE, pro něž bylo podle plukovníka Gajdoše velkým překvapením, že jsou čeští specialisté už na tak vysoké úrovni a patří teď mezi pouze tři země, které tyto kapacity mají.¹⁹¹

Mezi hlavní úkoly jednotky v této rotaci patří ochrana proti zbráním hromadného ničení, monitorování radiačního, chemického a biologického nebezpečí, odebrání, identifikace a analýza vzorků, dekontaminace osob, raněných a techniky a pomoc zasaženým lidem.

5.6 Stále chemici? / Výhled do budoucna

Je-li jedním z hlavních účelů NRF přispívat k transformaci jednotlivých armád zemí NATO, je potřeba, aby cvičeními, certifikací a pohotovostí NRF prošlo co nejvíce různých jednotek každé armády. Pokud se tedy nějaká země zaměří pouze na jednu oblast a připraví si jednu jednotku, kterou opakovaně do rotací NRF vysílá, tak ačkoli v dané oblasti dosáhne špičkových výsledků, k zamýšlené celkové transformaci a modernizaci armády to nevede.

Pohled na tabulku (obr. 6) zapojení České republiky do NRF by mohl vyvolávat právě tento dojem. V dosavadních osmi rotacích NRF (tj. NRF 1 až NRF 8) nebylo české chemické vojsko zapojeno pouze třikrát: v NRF 4, již se ČR neúčastnila vůbec, v NRF 6, kde byla nasazena jednotka CIMIC a NRF 7, které se ČR původně účastnit neměla, ale nakonec vyslala několik logistů. Ve všech ostatních rotacích chemici byli. To je na jednu stranu dobrá vizitka pro české chemické vojsko, na druhou stranu to může vytvářet onen dojem jednostrannosti.

---

¹⁹¹ Rozhovor autora s plukovníkem Jiřím Gajdošem, Liberec, květen 2006

Představitelé české armády si jsou této otázky vědomi a samotná armáda paradoxně o mnoho více dělat nemůže. Je-li potřeba do NRF nabízet to nejlepší, tedy jednotky, které jsou špičkově vybavené, vycvičené, v plných operačních schopnostech a nasaditelné v zahraničí, více než chemiky nebo speciální síly prostě zatím česká armáda nabídnout nedokáže. A to z důvodu ještě nedokončené reformy, která je navíc zpomalována chronickým nedostatkem financí v resortu obrany.

Se zapojením Armády České republiky (AČR) do rotací NRF jinak než chemiky můžeme počítat ve výhledu spíše let. Postupně se pro NRF počítá třeba s mechanizovaným praporem, dobrými kroky jsou i zapojování menších specializovaných týmů do NRF (například CIMIC v NRF 6 či vojáci do Společného operačního střediska letectva /CAOC/ plánované pro NRF 9). Od ledna 2007 mají NRF k dispozici pro nasazení také jednotku AČR vybavenou mobilní verzí pasivního sledovacího systému (Věra), jež může být vyslána do mise vzdálené až pět tisíc námořních mil od hranic České republiky. Vojáci musí i s technikou odjet do dvaceti dnů.¹⁹²

Síly rychlé reakce (číslo rotace)	Datum	Jednotka	Max. počet osob
NRF 1	15.10.03 - 15.01.04	Četa RCHPz	80 osob
NRF 2	01.01.04 - 30.06.04	Četa RCHPz	80 osob
NRF 3	01.07.04 - 31.01.05	Prapor RCHBO	227 osob
NRF 4	01.01.05 - 15.07.05	Mimo AČR	0
NRF 5	01.07.05 - 15.01.06	Četa RCHPz	34 osob
NRF 6	01.01.06 - 15.07.06	Jednotka CIMIC	20 osob
NRF 7	01.07.06 - 15.01.07	Velitelství NRF	10 osob
NRF 8	01.01.07 - 15.07.07	Prapor RCHBO	400 osob
NRF 9	01.07.07 - 15.01.08	JAT, CAOC, TMC*	35 osob

Vysvětlivky:
RCHPz - radiační a chemický průzkum
RCHBO - radiační, chemická a biologická ochrana
CIMIC - jednotka civilní a vojenské spolupráce
JAT - Joint Assessment Team - Společný vyhodnocovací tým
CAOC - Combined Air Operation Centre - Společné operační středisko letectva
TMC - Team Movement Control - Tým pro řízení a kontrolu přesunů
* - podléhá schválení Parlamentem České republiky

Zdroj: Ministerstvo obrany ČR

Obrázek 6: Zapojení AČR do rotací NRF. V tabulce je uvedený maximální schválený počet vojáků AČR pro zapojení v dané rotaci NRF. V praxi může být do dané rotace vojáků zapojeno méně.

¹⁹² Sledovací systém Věra na rozdíl od klasického radaru nic nevysílá, ale sám ze tří různých míst elektromagnetické signály monitoruje. Systém přitom dokáže odhalit letadlo, plavidlo nebo pozemní cíl na vzdálenost až pěti set kilometrů. Umí zachytit zdroje, které vyzařují radiové vlny. Bezpečně určí jejich polohu, identifikuje je a dokáže sledovat dráhu až dvou set cílů současně (natoaktual.cz, 3.1.2007, *Unikátní systém Věra začal sloužit v NATO*, http://www.natoaktual.cz/unikatni-system-vera-zacal-slouzit-v-nato-fi4-na-cr.asp?c=A070108_130437_na_cr_m02).

Na druhou stranu je nutné počítat s tím, že do NRF prostě budou opakovaně nasazovány totožné jednotky, a to od všech členských zemí NATO. Do NRF lze totiž vyslat jen jednotky odpovídající nejpřísnějším standardům (vybavení, certifikace, atd.) a těch prostě v armádách zemí NATO není nekonečně mnoho. Tyto jednotky už navíc mohou mít jiné povinnosti: být zapojené v operaci či zaneprázdněné na národní úrovni. Do NRF je tedy nelze nabídnout. Porovnáme-li různé rotace, např. NRF 1 a 2 s NRF 7 a 8, tak je skutečně zřejmé, že některé specifické jednotky jsou určitými zeměmi do NRF vysílány častěji než jiné.¹⁹³ Tomu se nebude možné vyhnout ani v budoucnu, ale je třeba zajistit, aby toto opakované nasazování jednotek bylo funkční na národní i alianční úrovni.

5.7 Kdo o tom rozhoduje? / Právní a formální aspekty

Když Aliance vytvoří a schválí CJSOR pro NRF, jednotlivé členské země do daných rotací nabízejí své jednotky tak, aby se všechny rotace naplnily. Konkrétně tedy Armáda ČR navrhne na základě svých možností a schopností zapojení do rotací NRF a každoročně vytvoří tzv. předkládací zprávu.¹⁹⁴ V té je přesně specifikováno, v jaké rotaci, kdy a maximálně kolik vojáků může být v rámci NRF nasazeno mimo území ČR.

Předkládací zprávu musí schválit vláda a pak i parlament. Pokud zpráva tímto procesem úspěšně projde, je schválen základní rámec působení AČR v zahraničí pro následující rok.

Je tím splněna podmínka ústavy, podle níž musí s pobytem českých vojsk na cizím území souhlasit parlament – ten nasazení NRF předběžně a v uvedeném rozsahu schválil. Pokud tedy nastane situace, kdy bude potřeba rotaci nasadit v konkrétní misi, stačí již, aby vyslání vojáků schválila vláda. Má ale povinnost o tomto rozhodnutí neprodleně informovat parlament.¹⁹⁵ Pokud ten s rozhodnutím vlády

¹⁹³ Rozhovor autora s Cdr. Christophem Grünem, JFC HQ Brunssum, leden 2007

¹⁹⁴ Celým názvem např. pro rok 2007: „Předkládací zpráva pro Parlament České republiky - Návrh dalšího působení sil a prostředků Armády České republiky v zahraničních operacích v roce 2007“

¹⁹⁵ Již jsme uvedli, že tato pravomoc vlády je omezena tím, že se musí jednat o operaci trvající maximálně 60 dní a jejím předmětem musí být plnění závazků o společné obraně proti napadení vyplývající z mezinárodních smluv, dále účast na mírových operacích podle rozhodnutí mezinárodních organizací nebo účast na záchranných pracích při živelních pohromách, průmyslových nebo ekologických haváriích. Jak bývá uvedeno už v předkládací zprávě, problém by mohl nastat v případě, že by se NAC rozhodl vyslat NRF do operace, která by uvedené podmínky nespĺňovala

nebude souhlasit, může její rozhodnutí zrušit. Tímto krokem je umožněno nasazení NRF v požadovaném termínu pěti až třiceti dní.

V momentě, kdy NATO potřebuje o nasazení jednotek NRF rozhodnout, mají tudíž velvyslanci jednotlivých zemí v Severoatlantické radě potřebné informace a (v případě ČR) na základě posvěcení vlády mohou nasazení NRF schválit prakticky okamžitě.

V tomto bodě patří Česká republika v rámci NATO k zemím, které dokázaly svůj legislativní postup nastavit tak, aby případné včasné vyslání jednotek NRF do zahraničí nebylo ohroženo vnitrostátními politickými omezeními. Že to není samozřejmostí, dokazují příklady Německa a Slovenska (viz kapitola 5.9).

5.8 Kolik to stojí? / Finanční aspekty

Celkové náklady na zapojení České republiky není možné konkrétně vyčíslit, protože by bylo potřeba zahrnout například i dlouhodobé investice do modernizace, vybavení a výcviku jednotek, které se mají do NRF zapojit. Ačkoli tyto náklady s NRF souvisí, Síly rychlé reakce zde slouží spíše jako katalyzátor modernizace národních armád, a proto by bylo scestné je do celkové sumy za NRF zahrnovat.

Lze nicméně spočítat, kolik by bylo potřeba finančních prostředků v případě, že by NRF byly nasazeny v operaci. Jak jsme již řekli v kapitole o financování, náklady spojené s nasazením jednotky v operaci nese rozpočet země, z níž jednotky v dané rotaci pocházejí. A proto se v rámci předkládací zprávy schvaluje také požadovaný rozpočet na zapojení daných jednotek AČR do NRF pro případ, že by nasazeny byly. Rozpočet pro jednotlivé roky uvádí následující tabulka:¹⁹⁶

(například že by nešlo o operaci se souhlasem přijímacího státu). Pak nestačí rozhodnutí vlády, ale je potřeba posvěcení parlamentu. To ale nemusí být k dispozici dostatečně rychle, tj. do pěti dní, a ČR by tak blokovala nasazení NRF. Parlament tedy v rámci předkládací zprávy, resp. každoročního vládního návrhu o nasazení sil AČR v zahraničí, předběžně schvaluje i nasazení jednotek v rámci NRF za přesně specifikovaných podmínek, tj. počet vojáků (podle počtu osob zapojených v dané rotaci NRF) a dobu, kdy mohou být nasazení (délka pohotovosti dané rotace NRF). To vše proto, aby o konkrétním vyslání jednotek AČR v rámci NRF opět mohla rozhodnout „pouze“ vláda, která následně o svém rozhodnutí parlament informuje.

¹⁹⁶ Zdroj: Předkládací zprávy pro jednotlivá období a *Ministerstvo obrany ČR – Ročenka 2006*. Praha: Ministerstvo obrany ČR – AVIS, 2007, s. 224

Rok rotací	Celková částka v mil. Kč	Rotace	Počet osob	v
2004	27,5	NRF 2 + 3	80+277	
2005*	2,5	NRF 5	34	
2006	36,6+9,3**	NRF 6 + 7	20+10	
2007	560,5	NRF 8 + 9	400+35	

* v roce 2005 byla ČR zapojena jen v jedné rotaci
 ** zapojení ČR do NRF 7 bylo schváleno až dodatečně v průběhu roku 2006 (viz kapitola 5.4); s ohledem na změny v rozpočtu MO v průběhu roku a na to, že NRF do operace nasazeny nebyly, byla tato částka snížena až na 3,2 mil. Kč. Ty byly plně vyčerpány na výdaje spojené s přípravou sil a prostředků vyčleňovaných pro NRF.

Do roku 2006 (včetně) se počítalo s tím, že financování působení sil a prostředků AČR ve všech zahraničních operacích bude zabezpečeno přímo z rozpočtu Ministerstva obrany ČR. Vzhledem ke klesající tendenci obranného rozpočtu Armády ČR bylo v rámci předkládací zprávy na rok 2007 však schváleno, že v „případě rozhodnutí o nasazení NRF zajistí vláda potřebné finanční prostředky mimo rozpočtovou kapitolu Ministerstva obrany“.¹⁹⁷

Jenže pochopitelně ani toto nemusí být konečné částky, jimiž ČR na NRF přispívá. Když byly například v roce 2004 vyslány části chemického praporu NATO, jemuž v té době velela Česká republika a který byl v pohotovosti v rámci NRF 3, na ochranu olympijských her do Atén, projevíly se pro změnu nedostatky celoaliančního systému financování misí. O pomoc chemiků tehdy požádali NATO sami Řekové. Ti měli také uhradit pobyt cizích vojáků ve své zemi, NATO mělo na starosti financování dopravy a česká strana platy svých vojáků. Jenže Aliance po olympiádě konstatovala, že uhrazení nákladů na dopravu je mezi Českem a Řeckem. Vynaložených deset miliónů korun se tedy Česká republika snažila vymoci na Řecku. Až téměř po dvou letech, na jaře 2006, pak došlo k „dohodě“, že Česko náklady uhradí samo.¹⁹⁸ Podle neoficiálních zdrojů to však pouze znamenalo, že částku od Řeků prostě nebylo možné vymoci. Českou republiku tak stálo nasazení chemiků v NRF o deset miliónů korun více, než se původně počítalo.

¹⁹⁷ Předkládací zpráva pro rok 2007, s. 15

¹⁹⁸ natoaktual.cz, 8.3. 2006, *Česko odpustilo Řekům miliony za olympijskou misi chemiků*, http://www.natoaktual.cz/na_cr.asp?r=na_cr&c=A060309_082151_na_cr_m02

Česko si složitost systému financování operací NATO uvědomovalo. Když NATO vyslalo NRF na pomoc Pákistánu na podzim 2005, ČR poskytla lékařský tým (ale nikoli chemiky, protože ti v Pákistánu nebyli potřeba). Nejvíce vojáků v této rotaci mělo Španělsko, jež tedy neslo i většinu nákladů spojených s přepravou – zhruba půl miliardy korun. Aby se dopad této částky minimalizoval, některé země Alianci na přepravu přispěly. Mezi nimi byla právě i Česká republika, která na tyto účely vyčlenila 20 miliónů korun.¹⁹⁹ Tento případ se ale řešil na základě dobrovolnosti, čili na otázku změny systému financování misí NATO opět zdaleka neodpovídá.

Z příkladu misí v Řecku a Pákistánu vyplývá, že hrazení nákladů spojených s nasazením jednotek NRF zůstává v NATO jedním z nejožehavějších problémů, na které se Aliance musí zaměřit. A to nejen v případě nasazování jednotek v rámci NRF, i když zde je problém o to palčivější, že se musí jednat o nasazení rychlá, a není tedy čas dohledávat, jestli bude možné tu či onu misi zaplatit (viz také kapitola 4.2 – Špatný systém financování).

5.9 Sousedé v NRF: Slovensko a Německo

Podstatným úspěchem NRF je zatím fakt, že všechny členské země NATO koncept NRF podporují a podílejí se na jejich sestavování – i když některé výrazněji a některé méně. Do NRF se podstatným způsobem zapojují i USA, ačkoli původně měly být NRF zejména projektem evropských členů NATO, jelikož v dlouhodobém výhledu mělo jít o posílení zejména evropských schopností (viz kapitola 4.6 – S USA na věčné časy?). Podívejme se nakonec, jak jsou na tom se zapojením do NRF dva sousedé České republiky – Slovensko a Německo.

Slovensko svou odhodlanost zapojit se do NRF deklarovalo už dva roky před svým vstupem do NATO, během summitu v Praze. Realitou se ale zapojení slovenské armády do NRF stalo až v létě 2006, kdy bylo do NRF 7 vysláno šest štábních důstojníků a výcviková CBRN laboratoř. Podobně je tomu od ledna 2007 i v NRF 8, kde navíc přibyla ochranná jednotka v počtu do 20 osob.

---

¹⁹⁹ Viz *Podíl ČR na činnosti NATO - Humanitární operace NATO v Pákistánu*, webová stránka MO ČR, <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=8242>

Od ledna 2008 (tedy v NRF 10) počítá Slovensko dokonce s vyčleněním celého mechanizovaného praporu a podpůrných elementů.²⁰⁰ Poskytnutí mechanizovaného praporu do NRF plánuje v budoucnu i ČR, ale spíše až v pozdějších rotacích.

Problém je ale v případě Slovenska s legislativním rámcem nasazení jednotek v operacích NRF. Slovenské zákony na takto rychlá rozhodnutí zatím připraveny nejsou, což je dáno zpomalením procesu legislativní změny kvůli povolební výměně vlády. I když vláda premiéra Mikoláše Dzurindy krátce po vstupu Slovenska do NATO v roce 2004 na této otázce začala pracovat a už v roce 2005 představila návrhy, jak novelizovat slovenskou ústavu (což by vzhledem k potřebné rychlosti schválení nasazení jednotek do zahraničí bylo nutné), prosadit tyto změny v parlamentu se jí již nepodařilo. V létě 2006 vyhrála volby levicová koalice a nová vláda premiéra Roberta Fica předchozí návrhy na změnu ústavy odmítla. Nové řešení otázky, jak dostatečně rychle schvalovat nasazení jednotek slovenské armády v rámci NRF, by Ficova vláda měla nabídnout až v průběhu roku 2007.

Naproti tomu Německo se stejně jako Česká republika zapojuje do NRF už od prvních rotací v roce 2003. Příspěvky Německa jsou však v několikanásobně větším rozsahu. V případě NRF 1 až NRF 3 šlo zhruba o 1 200 vojáků (letectvo a námořnictvo, vč. CBRN jednotky). U NRF 4 až o 5 000 vojáků (pozemní jednotky). Německo v této rotaci také vedlo alianční CBRN prapor, jehož velení v jiných rotacích zajišťuje také Česká republika. V rotacích NRF 5 a 6 poklesl počet německých vojáků v NRF na zhruba 2 500 (opět letectvo a námořnictvo), v NRF 7 ale bylo zapojeno dokonce 6 700 osob (armáda, letectvo i námořnictvo).²⁰¹ Německo tak patří k zemím, které pro NRF po celou dobu jejich existence vyčleňují vůbec nejvíce vojáků.

Otázka legislativního rámce nasazení německých jednotek v operacích NRF ovšem také zatím uspokojivě vyřešena není. I když politické rozhodnutí o nasazení jednotek německé armády v zahraničí (vztahuje se na všechny operace, nejen NATO) činí vláda, musí nasazení jednotek v zahraničí *předem* schválit německý parlament

²⁰⁰ Teze vystoupení ministra obrany SR Martina Fedora, 14.3. 2006, http://www.martinfedor.sk/pages/zobraz_clanok.php?id=6&archiv_rok=2006

²⁰¹ Bundesministerium der Verteidigung, *Der deutsche Beitrag zur NATO Response Force*, 30.6. 2006 <http://www.bmvg.de>

(*Bundestag*), kromě humanitárních misí a případů, kde nejde o zapojení do bojových operací. Otázka rychlého schvalování nasazení jednotek NRF tak není na rozdíl od České republiky na Slovensku ani v Německu zatím vyřešena.

6. Závěr

S pádem komunismu a změnou mezinárodního bezpečnostního prostředí po konci studené války z větší části zanikly hrozby, kvůli jejichž potírání Severoatlantická aliance v polovině 20. století vznikla. Boji se studenoválečnými nebezpečími byly v té době přizpůsobeny alianční struktury i schopnosti.

S příchodem nového tisíciletí se však před rozšiřující se Aliancí objevily hrozby nové a v jejich čele terorismus a rizika šíření zbraní hromadného ničení, jež jsou navíc posíleny existencí nestabilních režimů. Při zajišťování bezpečnosti svých členů nemohlo těmto fenoménům NATO se svým původním uspořádáním a výbavou účinně čelit.

Kvůli rozšíření samotného pojmu *bezpečnosti* bylo tedy nutné vyvinout nový koncept vojenských schopností a začít s důkladnější transformací Aliance. Množství a hlavně spektrum úkolů, které před Aliancí nyní stály, se nebývale rozrostlo. Nestačilo již být statickou silou odstrašující případný útok, Aliance musí být připravena na asymetrické hrozby i nebojové zásahy. „NATO potřebovalo méně tankových praporů a více speciálních sil, méně regionálních leteckých základen a více letadel s dlouhým doletem, svižnější strukturu velení, méně stálých a více mobilních velitelství,“ napsal výstižně před summitem NATO v Praze v roce 2002 časopis TIME.²⁰² Právě tehdy v Praze Aliance rozhodla o vytvoření Sil rychlé reakce NATO (*NATO Response Force – NRF*).

NRF jsou mnohonárodní síly dosahující počtu až 25 000 vojáků udržované ve vysoké pohotovosti, čili schopné zasáhnout v řádu dní kdekoli na světě (tedy i v tzv. *out-of-area* operacích), a to na základě rozhodnutí Severoatlantické rady. Spojují v sobě elitní síly pozemní, vzdušné i námořní, z nichž lze flexibilně sestavit jednotku početně i technologicky přesně odpovídající potřebám zásahu.

---

²⁰² Graff 2002

Takovým zásahem mohou být operace s účelem kolektivní obrany, humanitární mise (např. pomoc při následcích přírodních katastrof) nebo demonstrace síly a odhodlání NATO. NRF by měly být jednotkami, které na místo operace dorazí jako první a také jako první odejdou (*first-in, first out*), a to i v případě bojových operací, kdy připraví místo pro příchod dalších jednotek. Jejich smyslem je zasáhnout co nejrychleji, a předejít tak možné eskalaci problému.

Potřeba mít vlastní jednotky schopné dostatečně rychle reagovat na výzvy nového století ale nebyl jediný důvod pro vytvoření NRF. Tyto nové jednotky mají plnit ještě jeden účel, a to napomáhat transformaci a modernizaci evropských aliančních armád. Ty totiž začínaly nebezpečně zaostávat za schopnostmi ozbrojených sil USA (tzv. *capabilities gap*). Nedostatek interoperability se začal výrazněji projevovat s prvními postudenoválečnými operacemi a s nástupem nových vojenských technologií. Doby studené války, kdy byly evropské armády díky svému značnému rozsahu strategicky rovnocenné armádě americké, jsou nenávratně pryč.

Jednoznačně nejsilnějším faktorem stojícím za vznikem NRF je soustředěné úsilí Spojených států amerických. V USA na akademické půdě koncept NRF vznikl (Hans Binnendijk a Richard Kugler), americká administrativa a zejména ministr obrany Donald Rumsfeld jej do agendy NATO uvedli a konečně americký generál James L. Jones v roli SACEURa NRF reálně přivedl k životu. Zajímavým zjištěním je, že na všech těchto třech rovinách Američané uspěli.

Binnendijk s Kuglerem připravovali průběžně koncept NRF několik měsíců, prosadili jej do americké administrativy a i po té se ve věci angažovali a publikovali články, ve kterých reagovali na výtky spojenců, které se snažili přesvědčit k podpoře NRF. Jejich argumentace byla účinná. Neopomněli také zdůraznit, že překonat onen *capabilities gap* je méně náročné a ne tak drahé, než jak se v Evropě předpokládalo. Připomněli, že Evropané mají dostatečně kvalitní vybavení i schopnosti a že zbývá se pouze zaměřit na ty schopnosti, které jsou nedostatečné – například strategická přeprava, logistika, informační technologie či ochrana proti zbraním hromadného ničení.²⁰³

---

²⁰³ Binnendijk 2002: 122

Ministr Rumsfeld byl podobně úspěšný na poli prosazování NRF do agendy NATO, což vyústilo na summitu v Praze, kde nápad NRF podpořili všichni členové Aliance a odhodlali se projekt co nejrychleji realizovat. Zde je potřeba podtrhnout, že i když původně šlo o nápad Američanů, všichni členové NATO jej podpořili (včetně např. Německa a Francie) a uznali jeho zásadní význam pro rozvoj a transformaci schopností NATO. Důležitým faktorem při vytváření NRF na americké půdě i v jejich podpoře v Evropě byly teroristické útoky z 11. září 2001.

Po poměrně rychlém prosazení NRF do transformační agendy Aliance vysoké pracovní tempo pokračovalo i průběhu jejich vlastního sestavování. I přes relativně krátký časový rozvrh, podle něhož měly být NRF kompletně připraveny během čtyř let, generál Jones při vedení jejich sestavování uspěl. Tím mimo jiné potvrdil, že právě jemu NATO v případě přípravy NRF vděčí za mnohé.²⁰⁴ Že se NRF i přes jisté problémy podařilo vytvořit podle plánu do konce roku 2006, je potřeba považovat za historický úspěch vývoje Aliance po konci studené války.

Tato rychlost sestavení NRF vyplývala tedy z toho, že koncept Američané i Evropané podporovali a že jej obě strany považují za výhodný a vhodný pro další vývoj schopností Aliance a posílení transatlantických vztahů.

V podobě NRF se tak navíc zastáncům smysluplnosti existence Severoatlantické aliance naskytl další pádný argument v debatě o tom, má-li NATO i po konci studené války svůj smysl a je-li nadále schopné naplňovat cíle stanovené ve Washingtonské smlouvě.

Ačkoli je sestavení NRF nepopiratelným úspěchem, je to pouze začátek cesty při získávání nových schopností, posílení interoperability a celkové transformace Aliance. NRF mají na jednu stranu vést k transformaci a oslabení rozdílů mezi USA a Evropou, ale na druhou stranu právě zatím nedostatečná modernizace a další přetrvávající rozdíly například ve vnímání vlastní bezpečnosti úspěšnému fungování NRF brání. Zda-li se koncept NRF osvědčí, se ukáže až v budoucnu a v konkrétních

---

²⁰⁴ Bell 2006

operacích. Nicméně již nyní vyšlo najevo, že dlouhodobé přehlížení některých problémů by pro NRF mohlo být osudné.

Kromě pro NATO snad již tradičních problémů, mezi než lze zařadit nedostatek jednotek způsobený na národní úrovni neschopností či neochotou je financovat, celkově špatný systém financování aliančních misí či nepružné národní rozhodovací procesy některých zemí, jsou NRF na mezinárodně-politické rovině ohroženy nedostatkem konsenzu ohledně toho, kde a na co je lze použít. Nejde o to, že by chyběla explicitní deklaráce, ale spíše o různá východiska na obou stranách Atlantiku při formulaci názoru na bezpečnost a její zajištění. Pro Američany je například teroristický útok válečným činem, a musí se na něj proto reagovat vojenskými prostředky. Pro mnoho Evropanů je terorismus zločin, a proto je potřeba jeho činitele zatknout a dovést k odpovědnosti před soudem.²⁰⁵ Podobně už debata o Iráku ukázala, že jedna věc je mít kompatibilní armády, ale zcela jiná věc je mít kompatibilní zahraniční politiku.²⁰⁶

Že bude těžké se shodnout na tom, kde NRF nasadit, bylo zřejmé už během přípravy NRF, a není to tedy novinkou. Ale ani v té nejvyšší politické rovině zatím shoda ohledně této otázky nepanuje. Jestli se shody podaří dosáhnout, ukáže teprve čas, protože zatím byly tyto nové síly použity jen v relativně bezproblémových operacích, konkrétně v humanitárních misích a při demonstraci síly (i když nelze zapomínat, že i tento typ *nebojových* operací nabývá při současném tříštění bezpečnostního prostředí, o němž jsme mluvili v úvodu práce, na značném významu). Pokud bude použití NRF blokováno nerozhodností, oslabí to kredit těchto nových sil, ochotu Evropanů do nich přispívat a koneckonců i vztah USA k NATO.

Z tohoto pohledu se sestavení jednotek NRF jeví možná jako snazší úkol oproti nalezení shody v otázce, k čemu je použít a jak dosáhnout vyšší interoperability.

S rozdílnými postoji souvisí také ne zcela dořešený proces dlouhodobého plánování vyčleňování jednotek pro NRF. Činnost Aliance je obecně příliš často podmíněna

---

²⁰⁵ Stoop 2004: 27

²⁰⁶ Graff 2002

spíše reakcí na krizi než dlouhodobým plánováním podloženým konsenzem.²⁰⁷ Dobrou zprávou je, že na vyřešení problému dlouhodobého plánování NRF představitelé členských zemí NATO soustavně pracují.²⁰⁸

Česká republika myšlenku NRF jednoznačně podporuje a do rotací NRF se zapojuje už od doby jejich vzniku. Přispívá zejména jednotkami na ochranu proti zbraním hromadného ničení, což je jednak dáno specializací ČR na CBRN schopnosti v rámci NATO, a jednak také tím, že nedokončená transformace AČR zatím nedovoluje nabídnout do NRF i jiné jednotky. Nicméně díky zkušenostem ze zahraničních operací a výsledkům své práce se chemičtí specialisté Armády České republiky stali významnou součástí těchto elitních sil NATO. Ke cti ČR slouží také fakt, že své závazky vůči NRF vždy plnila a nikdy neomezovala jednou slíbené počty vojáků vyčleněných do těchto sil.

V legislativní rovině patří ČR k těm zemím, v nichž jsou politické mechanismy schvalování nasazení vojenských jednotek v zahraničí nastaveny dostatečně pružně a umožňují splnit krátký časový limit vyslání vojáků v rámci mise NRF.

Prostřednictvím NRF Aliance získala bezprecedentní schopnosti pro boj proti hrozbám 21. století a také nástroj pro usnadnění transformace svých ozbrojených sil. Samotnou myšlenku NRF všechny země NATO jasně podporují a první krok, tedy sestavení těchto nových sil, Aliance úspěšně zvládla. Kvůli vnitroaliančním nejasnostem ohledně reálného provozu NRF a dosud chybějícím zkušenostem s větším nasazením však zatím není možné s jistotou říci, jestli se koncept NRF v budoucnu osvědčí. To bude také záviset na schopnosti všech zemí NATO generovat síly pro NRF, což se zatím jeví jako jedna z nejproblematictějších otázek provozu těchto nových sil. Už dnes lze nicméně konstatovat, že díky NRF se daří transformovat evropské armády na úroveň, které by bez existence NRF nedosáhly.

---

²⁰⁷ Overhaus 2006

²⁰⁸ Naposledy na neformální schůzce ministrů obrany NATO v Seville v únoru 2007. Podle zkušenosti by se dalo téměř usuzovat, že právě na neformální schůzce se tento problém podaří vyřešit, neboť tyto neformální schůzky, ač se na nich nepřijímají žádná rozhodnutí, se vlečou historií NRF jako červená nit – vzpomeňme Varšavu v roce 2002, Colorado v roce 2003 či Pojanu Brašov v roce 2004.

7. Přílohy

Příloha I - bibliografie

- Banusiewicz, John D. (2006). NATO transformation, operations on tap for meeting. *American Forces Press Service*, 7.2. 2006
http://www.defenselink.mil/news/Feb2006/20060207_4139.html
- Bell, Robert (2006). Sisyphus and the NRF. In: *NATO Review*, Autumn 2006
<http://www.nato.int/docu/review/2006/issue3/english/art4.html>
- Bialos, Jeffrey P. – Koehl, Stuart L. (2005). *The NATO Response Force: Facilitating coalition warfare through technology and information sharing*. Washington, D.C.: Center for Technology and National Security Policy, National Defense University
- Binnendijk, Hans – Kugler, Richard (2002). Transforming European Forces. In: *Survival*, vol. 44, č. 3, s. 117-132
- Binnendijk, Hans – Gompert, David C. – Kugler, Richard L. (2005). A new military framework for NATO. In: *Defense Horizons*. Nr. 48. Washington, D.C.: National Defense University
http://www.ndu.edu/CTNSP/defense_horizons/DH_48_R1.pdf
- Branin, John A. (2004). *The advent of the NATO Response Force and its potential effect on the United States Air Force*. Monterey, CA: Naval Postgraduate School (Thesis)
- Brzezinski, Ian (2004). *Statement by Ian Brzezinski, Deputy Assistant Secretary of Defense*. Washington, D.C.: House International Relations Committee, Subcommittee on Europe, 16.6.2004
<http://www.dod.mil/dodgc/olc/docs/test04-06-16Brzezinski.doc>
- Burwell, Frances G. et al. (2006). *Transatlantic Transformation: Building a NATO-EU Security Architecture*. Policy Paper. Washington: Atlantic Council of the United States
http://www.acus.org/docs/0603-Transatlantic_Transformation.pdf
- Enders, Thomas (2003). NATO Transformation Process and Transatlantic Armament Cooperation: the Transatlantic Industrial Proposed Solution (TIPS) for NATO's Alliance Ground Surveillance (AGS). In: *Military Technology*, vol. 27, issue 11, s. 9-12
- Faber, Peter (2003). *Enhancing NATO transformation with the NATO Response Force*. (Essays by Senior Course 102 / 2003). Rome: NATO Defence College
<http://www.ndc.nato.int/download/publications/sc102nrf.pdf>
- Fiorenza, Nicholas (2003). *First NATO Response Force Is Larger Than Expected*. Defense News, 20.10. 2003

<http://www.defensenews.com/sgmlparse2.php?F=archive2/20031020/atpc7498472.sgml>

- Fitzgerald, Tyler – Moccia, Salvatore (2005). *Lessons from Pakistan: NATO Response Force debuts, sharpens its focus*. Defense News, 5.12. 2005
<http://www.defensenews.com/story.php?F=1405428&C=commentary>
- Forcieri, Giovanni (2000). *Interim Report: The Defence Capabilities Initiative and NATO's Strategic Concept*. The NATO Parliamentary Assembly, Defence and Security Sub-Committee on Future Security And Defence Capabilities.
<http://www.nato-pa.int/archivedpub/comrep/2000/at-245-e.asp>
- Gallis, Paul (2003). *NATO's decision-making procedure*. Congress Research Service Report for Congress, Washington D.C.
<http://www.fas.org/man/crs/RS21510.pdf>
- Garamone, Jim (2006). Jones details NATO missions, transformation. *American Forces Press Service*, 8.2. 2006
http://www.defenselink.mil/news/Feb2006/20060208_4144.html
- Gilmore, Gerry J. (2003). *NATO transformation on track with NRF stand-up*. American Forces Press Service, 15.10. 2003
http://www.defenselink.mil/news/Oct2003/n10152003_200310154.html
- Gilmore, Gerry J. (2004). *Rumsfeld 'Feels Good' About NATO Defense Meetings*. American Forces Press Service, 13.10. 2004
http://www.defenselink.mil/news/Oct2004/n10132004_2004101315.html
- Gordon, Philip H. (2004). [Since the European Security...] In: Gnesotto, Nicole (ed). *EU Security and Defence Policy: the first five years*. Paris: ISS EU, s. 215-219
- Gordon, Philip H. (2006). *NATO's growing role in the greater Middle East*. Abu Dhabi: The Emirates Center for Strategic Studies and Research
- Gournay, Vincent de (2006). Exercise Steadfast Jaw 2006. In: *Northern Star: Magazine for JFC HQ Brunssum*, December 2006/January 2007, s. 16
- Graff, James (2002). What's NATO For? In: *Time*, 17.11. 2002
- Harmsma, Ronald E. (2005). *Transatlantic force projection, what is the best solution: U.S., NATO, EU or a coalition?* Carlisle: U.S. Army War College
- Hebert, Adam J. (2003). The NATO Response Force. In: *Air Force Magazine*, April 2003, s. 64-68.
- Hughes, David (2003). NATO Transformation. In: *Aviation Week & Space Technology*, vol. 159, issue 16, s. 78-79
- Hunstok, Roy (2007). New NATO organisation: NRF Operational Preparation

- Directorate. In: *Northern Star: Magazine for JFC HQ Brunssum*, February 2007, s. 12
- Jahnel, Carsten Helmut (2005). *Transatlantic relations – are alliances a function of an external threat?* Monterey, CA: Naval Postgraduate School (Thesis)
- Jones, James L. (2006). SACEUR statement on outcome of the Riga Summit. 29.11. 2006
<http://www.nato.int/shape/news/2006/11/061129a.htm>
- Joyce, Mark (2005). *Reforming NATO force generation: progress, problems and outstanding challenges*. A RUSI report. London: Royal United Services Institute for Defence and Security Studies
http://www.rusi.org/downloads/assets/NATO_FORCE_GENERATION_REPORT.pdf
- Kagan, Robert (2002). Power and Weakness. In: *Policy Review*, No. 113, June & July 2002.
<http://www.hoover.org/publications/policyreview/3460246.html>
- Kempin, Ronja (2002). *The new NATO Response Force: challenges for and reactions from Europe*. Copenhagen: Copenhagen Peace Research Institute
<http://www.ciaonet.org/wps/ker02/ker02.pdf>
- Klamper, Amy (2005). U.S. Funding Cuts Possible For Proposed NATO Initiative. In: *Congress Daily*, 5.1.2005, s. 4-5
- Korba, Matúš - Valášek, Tomáš (2006). Severoatlantická aliancia v procese transformácie. In: Lupták, Ľubomír et al.(eds.)(2006). *Panorama globálneho bezpečnostného prostredia: 2005 – 2006*. Bratislava: Odbor bezpečnostnej a obrannej politiky MO SR
- Kugler, Richard L. (2002). Preparing NATO to meet new threats. In: *U.S. Foreign Policy Agenda*, Vol. 7, No. 1
<http://usinfo.state.gov/journals/itps/0302/ijpe/pj71kugler.htm>
- Lambeth, Benjamin S. (2001). *NATO's air war for Kosovo: a strategic and operational assessment*. Santa Monica, CA: RAND
- Lobjakas, Ahto (2004). *Afghanistan: NATO mission bears signs of continuing U.S.-French tensions*. Radio Free Europe /Radio Liberty, 26.7. 2006
<http://www.rferl.org/featuresarticle/2004/07/04dbe052-e936-47e4-9c60-0f56b40c0769.html>
- Lok, Janssen Joris (2005). NRF on track for full capability but its purpose remains a matter of debate. Special Report. In: *International Defence Review*, January 2005
- Madre, Wallerand de (2003). *NATO Response Force: Command and Control*

Aspects. A presentation [at Allied Command Transformation, Norfolk], 5.11. 2003

- Mahaffee, Daniel J. (2003). *The NATO Response Force: sharpening the tip of the spear*. Washington: Center for the Study of Presidency
<http://www.thepresidency.org/pubs/NATOResponseForce.pdf>
- Makins, Christopher J. (2002). Foreword. In: Nelson, C. Richard (2002). *New capabilities: transforming NATO forces*. Policy Paper. Washington: Atlantic Council of the United States.
- Mariano, Stephen J. - Wilson, Brendan (2003). NATO Response Force: political deftness, economic efficiency, military power. In: *Strategic Insight*. Monterey: Center for Contemporary Conflict, Naval Postgraduate School
- Massai, Carlo (2005). Deploying the NRF: meeting the airlift challenge. In: *JAPCC Journal*, číslo 2, 2005
- McGinnis, Michael L. (2005). A Deployable Joint Headquarters for the NATO Response Force. In: *Joint Force Quarterly*, Summer 2005, číslo 38, s. 60-67.
- Mihalka, Michael (2005). NATO Response Force: Rapid? Responsive? A Force? In: *PfP Consortium Quarterly Journal*, Summer 2005. Garmisch-Partenkirchen: PfP Consortium of Defense Academies and Security Studies Institutes.
<http://se1.isn.ch/serviceengine/FileContent?serviceID=PublishingHouse&fileid=706B03DA-D226-5EED-BCB4-CD6B6A4505D9&lng=en>
- Michel, Leo G. (2003). NATO decisionmaking: Au revoir to the consensus rule? In: *Strategic forum*. Nr. 202. Washington DC: National Defense University
<http://www.ciaonet.org/wps/mil03/mil03.pdf>
- Miles, Donna (2004). *NATO Response Force ready for duty, Rumsfeld says*. American Forces Information Network.
http://www.defenselink.mil/news/Jun2004/n06272004_2004062704.html
- Miranda Calha, Julio (2003). *Reform of NATO command structure and the NATO Response Force*. Report of the NATO Parliamentary Assembly's Sub-Committee On Transatlantic Defence And Security Co-Operation
<http://www.europarl.eu.int/meetdocs/delegations/nato/20031022/miranda%20calha%20EN.pdf>
- Nassauer, Otfried (2005). *Die NATO Eingreiftruppe*. Berlin: BITS
<http://www.bits.de/public/stichwort/NATOEingreiftruppe.htm>
- NATO's rapid response force is declared fully operational*. International Herald Tribune, 29.11. 2006.
- NATO briefing: NATO military structure*. (2005). Brussels: NATO PDD
<http://www.nato.int/docu/briefing/nms/nms-e.pdf>

- Naumann, Klaus (2005). *What European defence capability requires*. World Security Network, 21.3. 2005
http://www.worldsecuritynetwork.com/dsp_proposal.cfm?proposal_id=198
- Naumann, Klaus (2006). *NATO – An alliance in permanent transformation*. Lecture To enior Course 108 of the NATO Defense College in Rome on 27th March 2006.
<http://www.ndc.nato.int/news/sc108/B2/naumann.pdf>
- Nelson, C. Richard (2002). *New capabilities: transforming NATO forces*. Policy Paper. Washington: Atlantic Council of the United States.
- Ochmanek, David (2000). *NATO's future: implications for U.S. military capabilities and posture*. Santa Monica, CA: RAND
http://www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR1162/
- Overhaus, Marco (2006). *NATO transformation beyond Riga - from crisis reaction to long-term planning?* Deutsche Aussenpolitik, 23.6. 2006
<http://www.deutsche-aussenpolitik.de/resources/dossiers/riga06/Riga.php>
- Rhem, Kathleen T. (2005). *NATO transforming to meet 21st century threats*. American Forces Press Service, 14.9. 2005
http://www.defenselink.mil/news/Sep2005/20050914_2735.html
- Rynning, Sten (2004). *A question of world views? Military renewal in the Atlantic Alliance*. A paper prepared for presentation at SGIR, The Hague, September 2004
<http://www.sgir.org/conference2004/papers/Rynning%20-%20A%20Question%20of%20World%20Views.pdf>
- Rynning, Sten (2005). A new military ethos? NATO's Response Force. In: *Jouranl of Transatlantic Studies*, spring 2005, vol. 3, issue 1, s. 5-21.
- Robertson, George (2003). Transforming NATO. In: *NATO Review*, Spring 2003.
<http://www.nato.int/docu/review/2003/issue1/english/art1.html>
- Seipel, Bradley A. (2003). *Nato transformation: beyond the Prague Summit initiatives*. Maxwell, AL: Air University Press
- Sergey, Patricia (2006). *Hurricane Katrina and Pakistan Earthquake Relief*. Prezentace, JC HQ Lisabon, červenec 2006
- Serchuk, Vance - Donnelly, Thomas (2004). Unrealistic Realism. In: *National Security Outlook*. Washington: American Enterprise Institute for Public Policy Research, July 2004
http://www.aei.org/docLib/20040709_NSOJulygraphics.pdf
- Scheffer, Jaap de Hoop (2005). *NATO's political and military transformation: Two sides of the same coin*. Speech by NATO Secretary General, Jaap de Hoop Scheffer at NATO annual conference, Brussels, 14.4. 2005

<http://www.nato.int/docu/speech/2005/s050414a.htm>

Smith, Lance L. (2006). Interview - General Lance L. Smith, Supreme Allied Commander Transformation. In: *NATO Review*, Autumn 2006
<http://www.nato.int/docu/review/2006/issue3/english/interview.html>

Smith, Steven Donald (2006). *NATO „Reinventing“ Itself, General Says*. American Forces Press Service, 8.3. 2006
http://www.defenselink.mil/news/Mar2006/20060308_4431.html

Stoop, Manuela (2004). *The NATO Response Force: United States' final attempt to keep the Alliance alive?* Rotterdam: Erasmus Universiteit (studijní práce)
<https://ep.eur.nl/scripties/bitstream/2105/3593/1/BSKscriptie043.pdf>

Stanhope, Mark (2006). *NATO Response Force (NRF) Driving Transformation?* Remarks by Deputy Supreme Allied Commander Transformation Admiral Sir Mark Stanhope at the Royal United Service Institute Conference, Londýn, 21. července 2006 <http://www.act.nato.int/content.asp?pageid=1115>

Ullman, Harlan (2007). NATO: Going, going... but not yet gone. In: *National Interest*, March/April 2007, p. 1-5
http://www.acus.org/docs/0702-Nato_Going_by_Ullman.pdf

Vantran, K.L. (2003). *Dynamic Response '07 successful says Rumsfeld*. American Forces Information Service, 8.10. 2003
http://www.defenselink.mil/news/Oct2003/n10082003_2003100810.html

Vantran, K.L. (2003a). *NATO countries have same goal, says Secretary-General*. American Forces Information Service, 9.10. 2003
http://www.defenselink.mil/news/Oct2003/n10092003_200310099.html

Internetové zdroje:

NATO Response Force
<http://www.nato.int/issues/nrf/index.html>

NATO Response Force (SHAPE)
http://www.nato.int/shape/issues/shape_nrf/nrf_intro.htm

Příloha II - chronologie

1949

- 4. dubna: vznik NATO podpisem Washingtonské smlouvy (kap 2)

1952

- v Liberci zřízen plamenometný prapor (kap 5.1)

1999

- Operace NATO Allied Force v Kosovu (kap 2.2)
- duben: summit ve Washingtonu – přijata Iniciativa obranných schopností (DCI) (kap 2.3)
- nová Strategická koncepce NATO (kap 2.6)

2001

- 11. září: teroristický útok na východní pobřeží USA (kap 2)
- říjen: vytvoření 4. expediční brigády námořní pěchoty USA (kap 2.2)
- druhá polovina roku: National Defense University (NDU) v USA rozpracovává nové operační koncepty (kap 2.4)
- začátek protiteroristické operace USA v Afghánistánu (kap 2.6)
- prosinec: zasedání Parlamentního shromáždění NATO – zástupci NDU poprvé představili koncept jednotek NRF (kap 2.4)

2002

- americký think tank Atlantic Council of the United States doporučuje vytvoření sil rychlé reakce (kap 2.4)
- počáteční koncept NRF koluje v NDU, Generálním štábu ozbrojených sil USA a americkém velvyslanectví při NATO (kap 2.4)
- 14. května: průlomová deklarace NATO z Reykjavíku o *out-of-area* operacích (kap 2.6)
- 12. srpna: rozhodnutí o rozpuštění pozemního elementu AMF (kap 2.6)
- září: neformální schůzka ministrů obrany NATO ve Varšavě, USA představily návrh NRF (kap 2.7)
- listopad: summit NATO v Praze – rozhodnutí o vytvoření sil NRF (kap 3)

2003

- vznik CBRN praporu NATO (kap 5.2)
- leden: jmenován nový SACEUR gen. James L. Jones (kap 3.3.1)
- 10. dubna: schválen první vojenský koncept NRF (kap 3.2)
- 3. června: schválen Podrobný implementační plán pro NRF (kap 3.3.6)
- 12. června: záměr vybudovat NRF posvětili ministři obrany zemí NATO v Bruselu (kap 3.3.6)
- 16. července: první Force Generation Conference (kap 3.4.1)
- 8.-9. října: neformální schůzka ministrů obrany NATO v Colorado, USA (kap 3.5)
- 15. října: sestavení NRF 1 (cca 9000 vojáků) (kap 3.4.1)
- 20. listopadu: první reálné cvičení NRF, Turecko (kap 3.4.2)
- 1. prosince: ČR prvním velícím státem specializovaného praporu CBRN (kap 5.2)

2004

- 15. ledna: sestavení a pohotovost NRF 2 (kap 3.4.2)
- červen: summit NATO v Istanbulu (kap 5.3)
- červenec: začíná pohotovost NRF 3 (kap 3.4.2)
- červenec: CBRN prapor uveden do plné pohotovosti (kap 5.2)
- léto: jednotky NRF vyslány do Afghánistánu (kap 3.4.3)
- srpen – září: Olympijské hry v Řecku (kap 3.4.3)
- 13.-15. říjen NRF IOC (oficiálně ohlášeno na schůzce MO v Rumunsku) (kap 3.4.4)

2005

- první polovina roku: pohotovost NRF 4 (kap 5.4)

- březen-duben: cvičení Noble Javelin 05 (kap 3.5)
- duben: cvičení Loyal Mariner 05 (kap 3.5)
- 4. září: USA žádají NATO o humanitární pomoc po hurikánu Katrina (kap 3.5.1)
- 9. září: NAC schvaluje přepravní operaci pomoci z Evropy do USA (kap 3.5.1)
- 12. září: první let s humanitární pomocí z Evropy do USA (kap 3.5.1)
- 19. září: veškerá humanitární pomoc Evropy pro USA shromážděna v Ramsteinu (kap 3.5.1)
- 2. října: všechna humanitární pomoc převezena do USA (kap 3.5.1)
- 10. října: NATO obdrželo žádost Pákistánu o humanitární pomoc (kap 3.5.2)
- 21. října: NATO rozhodlo o vyslání vrtulníků, 1000 vojáků a 200 mediků do Pákistánu (kap 3.5.2)

2006

- červenec: pohotovost NRF 7 (kap 5.4)
- 1. února: konec operace na pomoc Pákistánu (kap 3.5.2)
- 15.-28. června: cvičení SFJG 06, jehož cílem bylo prověřit koncept NRF (kap 3.5.3)
- 1. října: původní plánované datum dosažení plných operačních schopností NRF (kap 3.5.4)
- 29. listopadu: vyhlášení dosažení plných operačních schopností NRF na summitu NATO v Rize (kap 3.5.4)
- ustaveno Centrum operační přípravy NRF (kap 3.3.3)

Nasazení jednotek NRF

Kdy	Kde	Účel nasazení	Nasazené prostředky	Poznámky	Aktivace NRF	Zapojení ČR	Kapitola
Červen 2004	Turecko	Ochrana summitu NATO v Istanbulu.	20 chemiů	Chemici prováděli odběry vzorků a identifikovali nebezpečné látky.	NE	ANO	5.3
Společně 2004	Řecko	Pomoc řecké vládě při zajištění bezpečnosti Olympijských her.	200 vojáků bez zbraní, letouny AWACS, námořní dohled, nasazení části nového praporek CBRN.	Operační aktivity pod názvem <i>Distingshops</i> <i>Games</i> . Velký přínos řeckých chemiů; nasazení v tzv. <i>zvláštním režimu</i> .	NE	ANO	3.4.3
Léto 2004	Afgánistán	Pomoc silám ISAF při zajištění klidného průběhu mistriálních voleb.	Jeden italský praporek (souběžně NRF 3)	Nešlo o operaci NRF, ale o Abianci vedoucí misi „s vyzbou na NRF“, první nasazení jednotky NRF v bojové zóně.	NE	NE	3.4.3
12.9.2005 – 2.10.2005	Jižní pobřeží USA	Dopravení humanitární pomoci z Evropy do USA po průchodu hranicemi Kalifornia.	Letadla Boeing 707, Airbus 310, AN 124 a C-130	12 letů z Německa do USA přepravilo 189 tun pomoci.	ANO	ANO	3.5.1
11.10.2005 – 1.2.2006	Pálsťán	Dopravení humanitární pomoci po ničivém zemětřesení. Pomoc při obnově země.	11 transportních letounů C-130, vrtulníky + ženístie	2 letecké mosty, 168 letů přepravilo 3 500 tun pomoci. Poskytnutí polní nemocnice i s mediká. oprava silnic, odstranění svatin, dodávka pitné vody. Poprvé vysláno mobilní včelstvie NRF.	ANO	ANO	3.5.2

Příloha IV - slovník zkratk a pojmů

ZKRATKA	ANGLICKY	ČESKY	VÝKLAD
ACO	<i>Allied Command Operations</i>	Velitelství NATO pro operace	Viz SHAPE
ACT	<i>Allied Command Transformation</i>	Velitelství NATO pro transformaci	nejvyšší velitelství pro transformaci alianční pro
ČR		Armáda České republiky	
AMF	<i>Allied Command Europe Mobile Force</i>		
ARRC	<i>Allied Rapid Reaction Corps</i>		
AWACS	<i>Airborne Warning And Control System</i>	Letecký systém včasné výstrahy NATO	
AGS	<i>Alliance Ground Surveillance Capabilities gap</i>		technologický „náskok“ USA nad Evropou, projevující se různou mírou schopností
CJSOR	<i>Combined Joint Statement Of Requirement</i>		
CJTF	<i>Combined Joint Task Force</i>	Kombinované společné síly zvláštního určení	
DCI	<i>Defence Capabilities Initiative</i>	Iniciativa obranných schopností	
DoD	<i>Department Of Defense</i>		
DJTF HQ	<i>Deployable Joint Task Force Headquarters</i>	Mobilní velitelství společných sil NRF	
ERRF	<i>European Rapid Reaction Force</i>		
FGC	<i>Force Generation Conference</i>		
FOC	<i>Full Operational Capabilities</i>	plné operační schopnosti	
HQ	<i>Headquarters</i>	velitelství	
HRF	<i>High Readiness Force</i>		
CBRN	<i>Chemical, Biological, Radiological And Nuclear</i>	chemické, biologické, radiologické a jaderné (schopnosti ochrany)	
IOC	<i>Initial Operational Capabilities</i>	počáteční operační schopnosti	
interoperabilita			schopnost různých jednotek (např. z různých zemí) spolupracovat mezi sebou
JC	<i>Joint Command</i>	Společné velitelství	
JFC	<i>Joint Force Command</i>	Velitelství společných sil	
JLSG	<i>Joint Logistics Support Group</i>		
JSTARS	<i>Joint Surveillance and Target Acquisition Radar System</i>		
MEB	<i>Marine Expeditionary Brigades</i>	Expediční brigády námořní pěchoty USA	
MC	<i>Military Committee</i>	Vojenský výbor NATO	
NDU	<i>National Defense University</i>	Univerzita národní obrany USA	
NRF	<i>Nato Response Force</i>	Síly rychlé reakce NATO	
NAC	<i>North Atlantic Council</i>	Severoatlantická rada	nejvyšší orgán NATO
NATO	<i>North Atlantic Treaty Organization</i>	Severoatlantická aliance	
	<i>Out-Of-Area</i>		označení pro operace mimo území členských států NATO, resp. Evropy
PCC	<i>Prague Capabilities Commitment</i>	Pražský závazek ke schopnostem	
rozmístitelnost	<i>depolybility</i>		schopnost jednotek být přepravené a nasazené v operacích

SACEUR	<i>Supreme Allied Commander Europe</i>	Vrchní velitel sil NATO v Evropě	
SHAPE	<i>Supreme Headquarters Allied Powers Europe</i>		nejvyšší alianční velitelství pro operace
SJ	<i>Steadfast Jaguar</i>		jedno z cvičení NRF
TOA	<i>Transfer-Of-Authority</i>	Předání velení	
ZHN		Zbraně hromadného ničení	